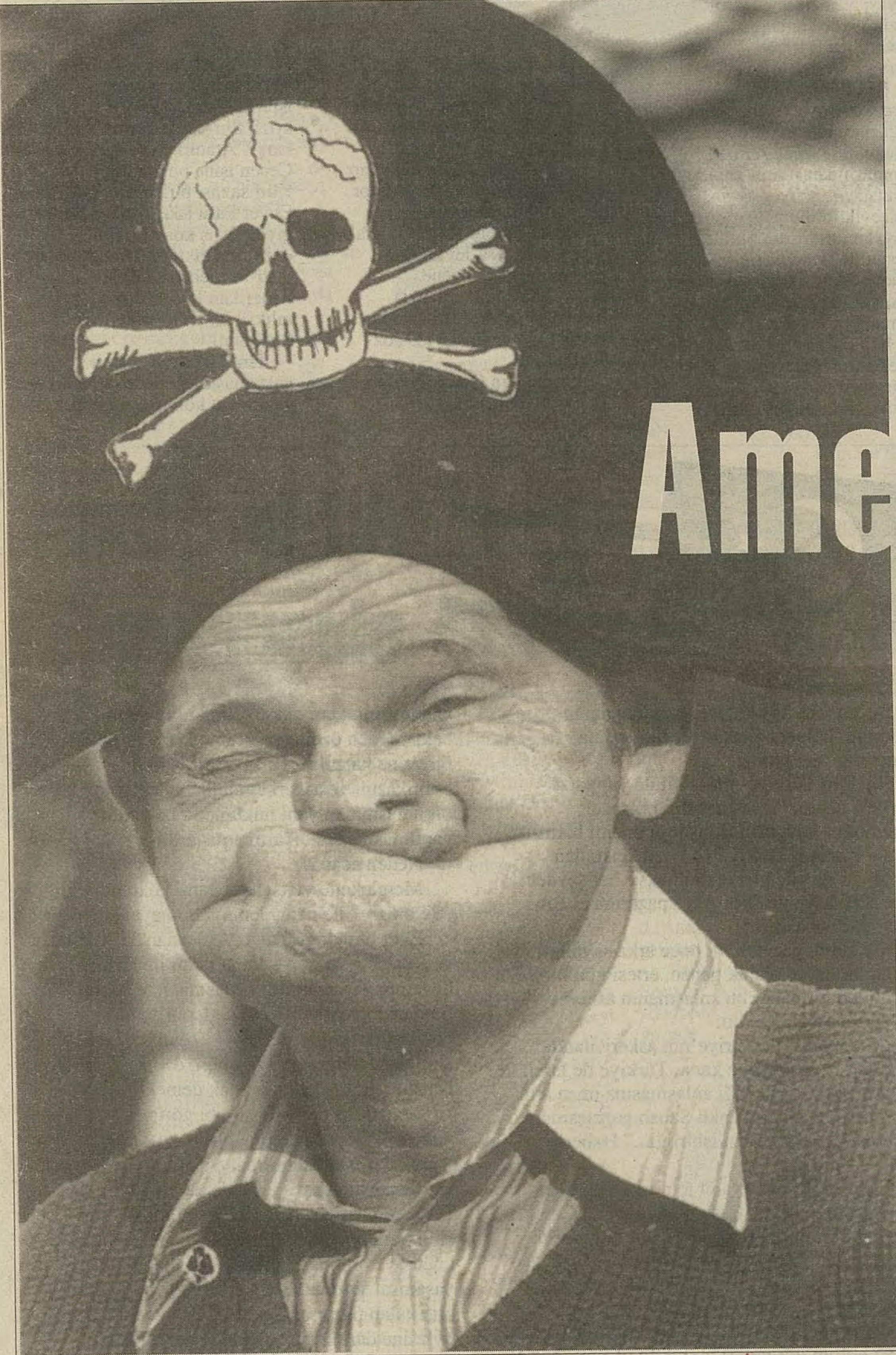
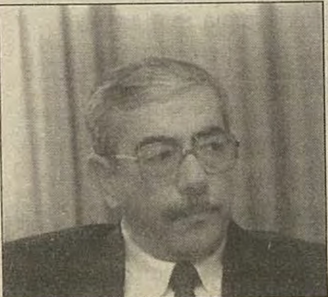
SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Yap bir hükümet, Amerikansız olsun!

▼ 24 Aralık seçimlerinin üzerinden tam iki ay geçti. Yani seçimlerden iki ay sonra galiba bir hükümet kuruluyor! Kurulacak koalisyon hükümetinin büyük ortağı Refah Partisi, Batı karşıtı ve anti-Amerikan bir söyleme ağırlık veriyor, ama hükümet kurma görüşmelerinin ortasına Amerika yine düşüverdi... Bu kez ABD'li bir Müslüman lider, Louis Farrakhan özel uçağıyla gökten Ankara'ya iniverdi. RP'li kardeşleriyle bir güzel halvet olan Farrakhan'ın bu zamanlaması dikkat çekiciydi. Yani 'Bayram değil, seyran değil, ABD'li enişte RP'yi neden öptü?' diyeceğiz, ama olmayacak. Çünkü Ramazan Bayramı'na denk geldi bu ilginç ziyaret... Farrakhan, acaba ne gibi mesajlar getirdi? Anlaşılan bu memlekete 'Amerikansız bir hükümet' nasip olmayacak!

● TARİH: 24 ŞUBAT 1996 ● SAYI: 54 ● FİYATI: 75.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Demirel-Enver Paşa ve İsrail

Biz Nazım Hikmet'in mezarını Türkiye'ye getirsek mi, getirmesek mi diye tartışadurahm, Çankaya'dan şaşırtıcı bir haber basında yer aldı:

"Demirel, Enver Paşa'nın kemiklerini istedi..."

Ne yapacak paşanın kemiklerini Demirel?

Bu, kimseyi ilgilendirmiyor. Bizi ilgilendiren Cumhurbaşkanı'nın vermek istediği mesaj.

Enver Paşa, İttihat-Terakki Partisi'nin üç büyük liderinin en büyüğüdür. Osmanlı İmparatorluğu'nu Birinci Dünya Savaşı'na itekleyenlerdendir. Yenilgi sonrası önce Almanya'ya kaçmış, sonra da -bir ara "komünistliğe" heveslense de- Sovyet iktidarına karşı "Büyük Türkistan"ı kurmak üzere trajik bir maceraya atılmış ve bu macerada şimdiki Tacikistan topraklarında can vermişti.

İşte Demirel, -Divanı'ı Harp tarafından ölüme mahkum edilen - bu Enver Paşa'nın Tacikistan'ın "Çegan Tepesi" bölgesinde gömüldüğünü, kemiklerinin bulunmasını, bulunursa Türkiye'ye gönderilmesini Tacikistan Cumhurbaşkanı İmam Ali Rahmanov'dan istedi. Demirel, bu "arkeolojik" araştırma başarıya ulaşırsa, Enver Paşa için Türkiye'de bir mezar yaptırılacağını da açıkladı...

Gerçi şu sıralar dağılan eski Sovyet Cumhuriyetlerinde kimin ne yaptığı pek belli olmayıp, cin fikirli birinin Enver Paşa'ya ait olduğu iddiası ile bir adet "Enver Paşa'nın çocukluk iskeleti"ni, bir adet de Kızılordu'ya karşı savaşan mücahit Enver Paşa'nın "olgunluk iskeletini" bulup ortaya çıkartması öylesine büyük bir olasılıktır ki, Demirel'in kısa bir zaman sonra, Enver Paşa iskeletlerinden oluşan büyük bir anıt mezarlık için kolları sıvaması bile gerekebilir!

Bu, işin komik yanı.

Ciddi yanı ise, Enver Paşa'nın tarihin kuyusundan böyle bir tuhaf yöntemle çıkarılmasının ardında yatan "Adriyatik'ten Çin Denizi'ne Türk dünyası" sloganıyla anılan maceraperest yayılmacı zihniyettir. "Turan" fatihinin iskeletinin şu sıralar hatırlanması, herhalde rastlantı olamaz.

Demirel hem bize, hem de Orta Asya halklarına bu maziyi hatırlatmak istese de, biz Enver Paşa'nın adını her duyuşumuzda Osmanlı'yı Birinci Dünya Savaşı ateşlerine atan kimseyi gözümüzde canlandırıyoruz. Enver Paşa adı, savaşla sıkı sıkıya bağlıdır.

SSCB'nin dağılması, gerçekte Birinci Dünya Savaşı öncesine -elbette tarihsel helezonun birkaç sarmal yapmasından sonra- yeniden dönüşü simgeliyor. Savaş, Bolşevik ihtilalini mayalandırıyordu. Şimdi Rusya'da komünistlerin iktidarından sık sık söz ediliyor. Osmanlı'da panislamizm tırmanıyordu. Şimdi de Refahlı bir hükümet ve İslam alemine lider olma sözleri maziyi çağrıştırıyor.

Ve tarihsel helezonun getirdiği bir de fark ortaya çıkıyor. Tepeden tırnağa nükleer silahla donanmış dev emperyalist ülkeler kozlarını dünya çapında bir savaşla paylaşmayı bu defa göze alamıyorlar. Savaş meydanları ufak hegemonyacılara kalıyor. Büyükler kendi aralarındaki kozlarını bir ölçüde de bu ufak savaş heveslisi devletlerin çatışmalarıyla düzene koyuyorlar. Balkanlar'da Sırplar, Hırvatlar, Boşnaklar savaştı, bölgede NATO söz sahibi oldu.

Şimdi sıra Ortadoğu'da... Dolayısıyla Kafkaslar'da...

Böyle bir ortamda Enver Paşa'nın iskeletiyle İsrail-Türkiye "askeri eğitim ve işbirliği" anlaşması, Kardak krizi, Suriye ile gerginlik, İran'a karşı "Atatürkçü protesto"lar ve Çeçen işine burun sokmalar ile Kürt savaşı birleşince, ortaya bu Enver Paşa iskeletinin üzerine giydirilmiş korkunç bir üniforma çıkıyor. Bu defa öyle fesli ve mehterli değil, Amerikan Rambo'suna özgü kılıksızlık ve kıyafetsizlik türünden.

İsrail-Türkiye askeri anlaşmasına gelince... Onu diğer yazımızın konusu yapalım.

Basında 'azınlıklar'a yönelik ırkçılık

Güneri Cıvaoğlu'nun, 20 Şubat '96 tarihli "Üçüncü göz" başlıklı yazısının "azınlık askerleri" bölümünü üzüntü ve endişe ile okuduk.

Servet düşkünü olarak tarif ettiği azınlıkların askerlik bile yapmadıklarından söz ettiği yazısı bizce son derece ayrımcı düşünceler taşımaktadır.

Osmanlı'da gayrımüslimlerin Tanzimat'a kadar askere alınmamalarının, bir devlet siyaseti olup, azınlık sosyal konumunun zimmi olmasından ileri geldiğini herhalde hatırlatmaya gerek yoktur.

Bu topraklarda yaşayan insanların bir bölümünü Müslüman Türklere hıyanet içindeki çıkarcılar olarak göstermenin ırkçılık yapmak olduğunu düşünüyor, en azından üzüntülerimizi ifade etmek istiyoruz.

Aleks Barış Uğurelyan- **Ali İlhan**- Altay Martı- **A. Müfit Okbay**- Anna Turay- **A. Sinan Bardakçıyan**- Atilla Mermeroluk- **Ayşe Günaysu**- Aytekin Altıkulaç- **Bağış Erten**- Barış Çağlar- **Bayram İzci**- Beti Bali- **Bircan Yorulmaz**- Cem İlbey- **Cem Semercioğlu**- Cemal Taştan- **Cemile Arda**- Cengiz Zabcı- **Cevriye Demir**- Cezmi Ersöz- **Coşkun Ak**- Çevrim Çeviren- **Deniz Gökçe**- Doğan Tarkan- **Ercan Kanar**- Erdal Bekar- **Erdal Kara**- Erhan Gürsel Ersoy- **Erkal Selvi**- Erkan Ergüner- **Eylem Kaftan**- Fahrettin Alp- **Faruk Eren**- Fatma Kanar- **Fatma Kayhan**- Fethiye Çetin- **Fırat Dink**- Filiz Karakuş- **Filiz Koçali**- Foti Benlisoy- **Gazi Olgun**- Göknil Yangöz- **Gülgun Efendioğlu**- Gülsen Yüksel- **Hakkı Zel**- Hülya Gülbakar- **Hülya Yılmaz**- Hürriyet Şener- **Hüseyin Aygül**- Ilgaz Zorlu- **İsmail Ağan**- Jozef Palombo- **Mahmut Özdemir**- Makbule Aygün- **Mehmet Topuz**- Meriç Eyüboğlu- **Minas Oflaz**- Murat Doğan- **Murtaza Karadağ**- Musa Elmas- **Muzaffer Olca**- Müjgan Aktaş- **Münevver Çelik**- Nadire Mater- **Neşe Ozan**- Nevzat Onaran- **Nimet Tanrıkulu**- Nuran Ağan- **Olcaytu Ulaş**- Osman Köker- **Ömer Nasroğlu**- Ömer Özgüner- **Özer Kızıltan**- Özgür Gezer- **Özgür Gürel**- Özkan T. Karapınar- **Recep Bakır**- Rıfat N. Bali- **Roni Margulies**- Sakine Sevim- **Sami Herman**- Sarkis Seropyan- **Sendi Zurikoğlu**- Serdar İstek- **Sermet Özdoğan**- Setenay Doğay- **Sonat Zelyüt**- Stefo Benlisoy- **Suna Aras**- Sükun Palombo- **Süleyman Dündar**- Şaban İba- **Şule Yücel**- T. Alper Çağlayan- **Teri Galimidi**- Tuncay Çavuşoğlu- **Turabi Atan**- Uzay Köksal- **Vehbi Ersan**- Yakup Bilge- **Yalçın Yılmaz**- Yavuz Atan- **Yelda**- Yeliz Ulaş- **Yunus Çakmak**- Yüksel Memik- **Zekine Türkeri**.

Alt-bloklar oluşurken...

Bu sayfalarda bir süredir okuyucunun dikkatini, bölgede oluşan alt-bloklaşma süreçlerine çekiyoruz.

Nitekim Türkiye'nin İsrail ile yapılacak "serbest ticaret" anlaşmasının bölgesel hegemonya kavgasında taşıdığı önemi belirttik. Bu anlaşmanın Türkiye ve İsrail açısından Ortadoğu'da güç merkezi olma ve her şeyden önce Kafkasya ve Orta Asya pazarına el atma amacı tartışmasızdır.

İşte şimdi gazetelerin önce arka sayfalarında küçük bir haber olarak geçen, ertesi gün bir hayli büyütülen bir haber bu anlaşmanın askeri boyutunu ortaya koydu:

"Yunanistan ile Suriye'nin askeri alanda başlattıkları işbirliğine karşı, Türkiye de İsrail ile tarihi bir askeri işbirliği anlaşmasına imza attı." 22 Şubat Perşembe günkü Sabah gazetesindeki haberin başlığı, "Tarihi işbirliği..." Haberin devamı ise şöyle:

"Dün resmi bir ziyaret için İsrail'e giden Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Çevik Bir, Türk Silahlı Kuvvetleri ve İsrail Ordusu arasında eğitim ve askeri işbirliğini sağlayacak anlaşmaya imza attı. Dün imzalanan antlaşmayla, Türk subaylarının İsrail Ordusu'nda İsrailli subayların da Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde askeri eğitim görmeleri mümkün olacak. Ayrıca iki ülke arasında askeri işbirliği, teknik düzeyde bilgi alışverişi sağlanacak, ortak tatbikatlar düzenlenecek..."

Gazeteye askeri çevrelerce verildiği belli olan haberin yorumu ise, Yunanistan ve Suriye karşısında Türkiye bu yolla bozulan dengeyi yeniden kurmuş oluyor. Bir gün önce Hürriyet gazetesinin yorumunda ise şöyle deniyor:

"Böylece Türkiye bugüne kadar Araplar'la İsrail arasında izlediği 'denge politikası'na da resmen son veriyor."

Haber böyle...

İşin ilginç yanı ise şu: Ömrü tükenmiş Çiller hükümetinin bilmem neredeki bir KİT işletmesini, yeni hükümetin kuruluşunu beklemeden özelleştirmesine karşı yeri göğü birbirine katanlar, Türkiye'nin tüm dış politikasını ve askeri stratejisini değiştiren böyle bir anlaşmanın yeni hükümetin beklenmeden yapılmasına ses çıkartmamışlardır.

Neden acaba?

Memlekette yükselen İslami köktendinciliği "Siyonizm" ile dengelemeyi mi hayal ediyorlar?

Eğer Ortadoğu'da ve Kafkaslar'da Araplar'a ve Ruslar'a ve İran'a karşı İsrail ile birlikte hegemonya kazanma sevdasına, içte İslami fundamentalist tehlikeyi de İsrail'le birlikte bertaraf etme gibi bir hayal eklenirse, bu hayaller hem dışta bölgesel savaş, hem de içte iç savaş kapısını ardına kadar açmak demektir.

Gerçekten de akıldışı gibi görünen bütün bu politikalar yayılmacılığa tırmanan Türk kapitalizminin kaçınılmaz yönelimini yansıtmaktan başka bir anlama gelmiyor.

Yeni Dünya Düzeni'ne özgü uluslararası ekonomik işbölümünde alta düşmemek tüm küçük ve orta boy tekelci kapitalist ülkelerin yaşamsal sorunu olmuştur. Büyük devletlerden arta kalan pazar olanakları öylesine dardır ve öylesine daralmıştır ki, bu dar pazarda at koşturanların birbirlerinin gözünü oyması, gırtlağına sarılması kaçınılmazdır.

İşte bölgede alt-bloklaşmaların oluşma süreçleri bu nedenle büyük önem taşıyor.

Emperyalist hegemonya kavgaları devam ettiği sürece, her barış dönemi gerçekte iki savaş arasındaki hazırlığa tekabül ediyor. Suriye-İsrail barış görüşmeleri sürerken, Türkiye-İsrail ve Yunanistan-Suriye bloklaşma eğilimleri bölgede savaş hazırlığından bir başka anlama gelemez.

Militarizme, hegemonya kavgalarına, silahlanmaya ve savaşa karşı mücadele, toplumsal muhalefet güçlerinin anti- emperyalist programının başlıca çizgilerini oluşturuyor.

Yap bir hükümet, Amerikansız olsun!

İslamcıların anti- emperyalizmine bakıp bakıp, "Bakalım ne yapacaklar" diyenler şaşkına döndü.

ANAP-RP hükümet pazarlıklarının tam orta yerinde ta Amerikalar'dan özel Boeing-707 tipi uçağıyla bir siyahi Amerikalı düşüverdi.

Hem de ne düşüş!... Korumaları, modern evlatlarıyla bir Müslüman Amerikalı Louis Farrakhan iftar yemeğinde, Sultanahmet Camii'nde Refahlı mü'minlerle bir güzel halvet oldu.

İslami fundamentalizmin anavatanı İran'daki rejimi övdü... Silaha davranmayı Allah'ın yasakladığını ilan etti. Bazı Refahlı "takkiyecilerin" yakalarına manen iliştirdikleri Laik-Atatürk işaretlerine tuhaf tuhaf bakıp Atatürk'ü yarım ağız olsa da eleştirdi.

Yani anlayacağınız, bu hükümetin "Amerikansız" gibi görünen Refah kanadı da mülti milyarder bir Amerikalı Müslüman buluverdi ve sanırız, hükümet modeli de böylece doğal yerine oturdu.

Öyle ya, bizde hükümet kurulur da Amerikansız olur mu?

Hükümet pazarlığının bıktırıcılığı Amerika'da Müslümanlığın yükselişi haberleriyle bu suretle kısmen azaldı, hadise hayli renklendi.

Anlaşıldı ki, biz ne yapsak, ne etsek içinde Amerikan olmayan bir hükümet kuramayacağız. Bakın hele şu olaylara:

ABD Başkanı Bill Clinton, bizim ılımlı İslamcıların hükümet olacağını düşünmüş olacak ki, bir Ramazan mesajı döşenivermiş. O mesaj verir de Bayan Clinton durur mu? O da tutmuş Amerikan

kara kuvvetlerinin imamı Abdül Raşid Muhammed'i Ramazan Bayramı dolayısıyla vereceği resepsiyona çağırmış...

Ne yapacağız şimdi? imam Hatipliler'in orduya sızmaması için canımızı dişimize takarken, bir de öğreniyoruz ki, Amerikan kara kuvvetlerinde imamlar cirit atıyor. Cirit atmakla kalmıyor, Amerikan Başkanı'nın eşi tarafından resepsiyonlarda ağırlanıyor.

Derken bir başka haber daha.. Amerikalı Senatör Joseph Lieberman ve bir grup Amerikalı politikacı Amerikan Kongre tarihinde ilk defa iftar yemeği verdiler.

Kim bu Lieberman?...

Hayır, senatör Müslüman değil. Musevi...

Hoppala!..

Tam İsrail'le askeri anlaşmalar imzalarken, Amerikalı Musevi de yardımımıza adeta yetişiyor, konuşmasına şöyle başlıyor:

"Essalamünaleyküm ve Şalon aleyhim"...

Biz Türk-İslam sentezi diye yırtınıp duralım, Amerikan kongresinde İslam-Musevi sentezi boy atıyor..

Tüm basını kaplayan bu haberler belli ki, onu verenlerin iradesi dışında ilginç bir manipülasyon merkezinin ürünü. Her şey çorbaya çevriliyor.

Kriz gizlenemiyor. Basında Çiller'in yalanlamalarına rağmen, Refah'la DYP arasında bir "seçim hükümeti" kurma denemelerine ilişkin haberler, ANAP'ın da RP ile hükümet işine güvenli bakmadığını gösteriyor.

Bu curcuna içinde toplumsal muhalefet güçleri çok değerli zamanları ne yazık ki yitirdiler. ÖDP'nin seçimden sonra kurulması, onun da siyasi duruma aktif biçimde müdahale etmesini önledi. Meydan "hükümet kurmama" oyunu oynayan düzen partilerinin elinde kaldı.

Eğer seçimlerden hemen sonra, anti-demokratik seçim barajının kaldırılması ve seçimlerin yenilenmesi talebiyle ortaya atılan sol bir güç yaratılabilseydi, tel tel dökülen, her adımda birbirlerini rezil eden düzen partilerinin karşısında daha ilk adımda ciddi bir alternatif yaratılmış olurdu.

O zaman belki de "RP"nin içyüzü ortaya çıksın" siyasetine gerek kalmazdı.

Abonelerimize son çağrı!

Dergimizin çıkışından itibaren bir yıllık abone olan okurlarımızın yanı sıra yine baştan itibaren 6 aylık abone sürelerini iki kez uzatan okurlarımızın da abonelikleri bitmiş bulunmaktadır. Yurtdışı abone tutarı bir yıllık 200 DM ve 6 aylık 100 DM olarak değişmeden devam etmektedir. Yurtiçi ise bir yıllık 3 milyon TL, 6 aylık 1,5 milyon TL'dir. Abonelerimizi telefon, faks veya mektupla dergimizle ilişki kurmaya ve durumlarını açıklığa kavuşturmaya çağırıyoruz. 52. sayıda yaptığımız çağrıya hala yanıt vermeyen okurlarımıza bu son çağrımızdır. Abonelerini yenileyenler dışında önümüzdeki sayıdan itibaren diğerlerinin dergilerini artık göndermeyeceğimizi bildirmek durumundayız.

Abonelerimizi dergimizden **Muzaffer TUTKAN**'la bir an önce ilişki kurmaya çağırıyoruz

SÖZ

Bir PKK raporu da hükümetten

Önce TÜSİAD, ardından Sakıp Sabancı Kürt raporu hazırladı.

Birinci raporu hazırlayan Doğu Ergil'in başına gelen biliniyor. Kopan gürültüye, DGM'nin ünü fena eski Başsavcısı Nusret Demiral'ın nağrası eklendi ve raporla ilgili soruşturma açıldı.

Ergil beraat ederek, badireyi "ucuz" atlattı.

Sabancı'ya gelince...

Hala derin bir sis perdesiyle örtülü Sabancı Center suikastında kardeşini yitirdi. Basında, Kürt raporunun Sabancı'nın başına bu işi açtığı yazıldı, çizildi. Türkeş'in "çizmeyi aşma" ihtarı sık sık hatırlatıldı. Bizzat Sabancı, DHKP/C'nin açıklamalarına ve Taşanlar'ın "kat'i" beyanlarına rağmen, bu suikastın arkasında, "ticari bir kuruluşun olduğunu düşünmeden edemediğini" açıkladı.

İnsan hakları savunucuları "Kürt sorunu"na el atmanın ne anlama geldiğini çok iyi biliyorlar. Bu "iş"ler düne kadar emek cephesinden insan hakları savunucularının başına belalar getirdi ve "devletimizin" nelere kadir olduğunu pek güzel sergiledi.

Sergilemesine sergiledi de, şimdi bütün bu sergilemelere rağmen hükümet de kendini tutamayarak, konuya el atıverdi.

Yalnız Başbakanlığın konuya el atışı hayli psikolojik... "Politik Psikiloji Merkezi"...

Raporun adı da öyle: "Psikopolitik yönden kimlik gelişimi ve etnik terörizm."

Raporun içeriğine bir nebze de olsa değinmeden önce, bu rapor türü hakkında birkaç söz edelim.

Başbakanlığın hazırlattığı raporun, sermayenin hazırlattığı raporlardan farkı çok açık. İkinciler, konuya "ekonomik yönden" yaklaşırlarken, birinciler neden "psikilojik yönden" yaklaşıyorlar? Yanıt açık: Sermaye pazarla, pazar içindeki rekabetle, karla ilgileniyor. İşbölümünde yeri bu. Başbakanlık ise askeri savaşa ilgili...

Ve savaş yalnız tankla, topla, uçakla yapılmadığı için, Başbakanlık sorunun bir de "psikolojik savaş" yönüne bakıyor. Kürt sorunun "askere havale" edilmesi, onun "psikolojik savaş"tan geri durması anlamına geliyor.

Psikolojik savaş Sovyet "Askeri Ansiklopedik Sözlü-ğü"nde özetle şöyle tanımlanıyor: Psikolojik savaş, emperyalist devletlerin öteki ülkelere karşı yürüttüğü ve amacı politik, psikolojik kuşku ve çöküntü yaratarak o devlet nüfusunun ve askeri güçlerinin moralini bozmak olan bir sistem... Bu savaşın temel araçları yalan, dezenformasyon, şantaj, tehdit ve ideolojik sızma.. Bu amaçlara istihbarat örgütleri ve kitlesel enformasyon araçları vasıtasıyla ulaşılmakta...

Gazete haberine bakılırsa, bu rapor için "Milli Güvenlik Kurulu üyeleri, Dışişleri, İçişleri, Milli Savunma Bakanlığı ve MİT yetkilileri" ile görüşülmüş...

Raporu Prof. Abdülkadir Çevik ile, Devlet eski Bakanı Ekrem Ceyhun'un kızı Doç. Dr. Birsen Ceyhun hazırlamış...

İşte basında yer alan raporun anatomisi böyle...

İçeriği ise bir haylı çelişkili. Bir yandan "PKK'nin bu boyuta gelmesi"nde devletin izlediği hatalı çizgiye değiniliyor, çözüm olarak, "Kürt kökenli vatandaşların gerçekçi sayılabilecek isteklerine kulak verilmesi" isteniyor. Daha da ileri gidilerek "çağdaş, özgürlükçü demokrasi anlayışı gereği her türlü fikrin (radikal düşünceler de dahil olmak üzere) ifade edilmesine izin vermek"ten söz ediliyor. Büsbütün ileri gidilerek "etnik gruplara Meclis'te temsil hakkı verilmesi" öneriliyor.

Ve ardından psikolojik savaşa özgü sözde analizler...

"Terörist" denilen insanların silahlı eylemlere yönelmesi bu rapora göre, onların "çocukluk döneminde psikolojik sarsıntı" geçirmiş olmalarına bağlanıyor. Güya Abdullah Öcalan da bu sarsıntıları kullanıyor ve bu "çocukluktan kalma sarsıntıları" gidermekte "terörü bir tedavi kürü" niyetine onlara benimsetiyor.

Raporda müthiş bir ifşaat da yer alıyor: Teröristlerin genellikle 25 yaşın altında olduğu saptandı" deniyor.

Ne olmalıydı?

Dağdaki gerilla 68 kuşağından arta kalmış ak saçlılardan mı oluşacaktı?

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir milyon askeri kaç yaşın altında dersiniz? Eğer savaşta postu deldirmemek için köşe bucak kaça kaça biraz yaşlanmış erleri saymazsanız, TSK mensuplarının kitlesi 20-22 yaş diliminden değil mi?

Geçelim.

Rapor bir yerde, hangi psikolojik etki altında bilemeyiz, psikolojinin dışına da çıkıyor. Okuyalım:

"Raporda PKK-HEP ilişkisi de yer aldı. HEP'in, PKK'nin baskısıyla ve hatta silah zoruyla TBMM'ye seçilen milletvekillerinden oluştuğu, bu kişilerin görevlerinin Apo'nun fikirlerini Meclis'e getirmek olduğu ve teröre dolaylı destek oluşturduğu öne sürüldü..."

24 Aralık seçimlerinde BSP-HADEP-SİP-DDP blokunun Kürt nüfusun yaşadığı tüm bölgelerden ezici bir çoğunluk sağlayarak çıktığı koşullarda bu satırların "Politik Psikoloji Merkezi"nin raporunda yer alması, bu "merkez"in ne menim bir merkez olduğunu pek güzel ortaya koyuyor.

Aynı zamanda rapor, Başbakanlığın şahsında devletin "PKK'siz" de olsa, bazı çevrelerin "Kürdistan bataklığı" denilen çıkmaz yoldan bir çıkış aradığını da gösteriyor. Batının, ABD'nin baskıları şiddetli bir manevra zaruretine yol açmış gibi görünüyor.

"Psikolojik savaş" merkezlerinin psikolojisi "sarsıntı" geçiriyor.

Güçlükonak köylüleri 'Çığlığımızı bütün Türkiye duysun' derken, görevlilerin yanıtı:

Heyet gelsin, şimdi sizi kurtarsın!

Güçlükonak'ta yakılan 11 kişinin sapasağlam kimlikleri Şanar Yurdatapan'ın elinde.

Ayla ÖNDER

"Güçlükonak katliamı"; Tarihe bu adla kazındı; 11 kişinin yakılarak öldürülmesi.... Olay, devlet yanlısı basın tarafından, "PKK'nin yaptığı katliam" olarak, Türkiye'ye ve bütün dünyaya duyuruldu. Ve hafızalarda öyle kaldı.

Olayın ardından birçok soru işareti zihinlerde takılmış, kalmıştı. Ve bu vahşeti incelemek, soru işaretlerine yanıt aramak üzere 11 Şubat günü, "Barış İçin Biraraya Çalışma Grubu" olay yerinde ve çevresinde inceleme yapmak üzere yola çıktı. Önce Diyarbakır'a gitti. Olağanüstü Hal Valisi'yle görüştü, sonra Siirt'in Güçlükonak ilçesinde bir araştırma yaptı. Siirt'in bazı köylerinde insanlarla görüştü, tanıkları dinledi. Yapılan incelemeler sonucu ortaya çıkan gerçekler "resmi bültenleri" yalanlıyordu. Ve araştırılması gereken yeni olgular ortaya çıktı.

Grubun raporuna göre, sonuçta bu katliamı PKK gerçekleştirmemişti. Suçlu devletti. İncelemelerini, gözlemlerini kağıda döken grup İstanbul'da bir basın toplantısı düzenledi.

İşkence ve ölüm korkusuna rağmen açıkça bildiği, gördüğü, tanık olduğu her şeyi anlatan köylüler tek şey istiyordu: "Çığlığımızı bütün Türkiye duysun. Basında bu olayın asıl yüzü yer alsın ve gerçek ortaya çıksın".

Bölgeye giden çeşitli kitle örgütü ve parti temsilcileri, aydınlar, gazeteciler, dehşet içinde kalmıştı. 11 kişinin önce taranarak, sonra da bir minübüse konup yakılarak öldürüldüğü yere giden heyetin, olay yerindeki izlenimleri tüyler ürpeticiydi. Gezilen köylerin tanıklıkları ve yakılan minübüs videoya da alınmış ve İstanbul'daki toplantıda basın mensuplarına gösterilmişti. Filmde gösterilen kopuk bir ayak, kemik parçaları için Şanar Yurdatapan şöyle diyordu "Eğer bir insan hakları müzesi açılırsa, bu parçalar orada sergilenir herhalde!" Heyette yer alan Alman Yeşiller Partisi milletvekillerinden Cem Özdemir ise, "Burada ne devlet, ne de tanrı var!" diyordu.

Medyanın sorumluluğu

Şanar Yurdatapan, Siirt'e giderken, "Ankara" kaynaklı haberlere ağırlık veren basının "ağır toplarına" da haber verdiklerini anlatıyordu. "Medyanın üzerinde büyük sorumluluk var" diyen Yurdatapan, "Biz Kardak kayalıkları mucidi olan Hürriyet gazetesi genel yayın yönetmenine ve tanınmış birçok gazeteciye, televizyoncuya da bizzat çağrıda bulunduk" diye anlatıyordu.. Ancak pek çoğu bu çağrıya olumlu yanıt vermemişti.

Çağrıya olumlu bakmayan basın, heyetin gezi sonrasındaki basın toplantısına da aynı tutumla yaklaşmıştı.

Nitekim, ertesi gün olayı Demokrasi ve Evrensel dışında sadece iki gazete, onlar da iç sayfalardan işledi (Cumhuriyet ve Yeni Yüzyıl). Bu iki gazetenin dışında hiçbir gazete ve TV bu toplantıyı yansıtmadı.

Diyarbakır DGM Başsavcısı'na tepki

atv ise, yine herzamanki tavrıyla incelemelerin sonucu ortaya çıkan bulguları "iddia" olarak vermişti. Diyarbakır DGM Başsavcısı Bekir Selçuk'un açıklaması yer almıştı haberde. Selçuk 'Barış İçin Biraraya Çalışma Grubu'nu tanımadığını" ifade etmiş ve "araştırmanın hiçbir hukuki dayanağı olmadığını" söylemişti.

Ancak Güçlükonak'a giden grup bu işin peşini bırakmamaya kararlıydı. Grup, pek çok kurum ve kişiyi de içine alarak, çok daha güçlü bir barış insiyatifi oluşturmaya çalışacak.

Grubun İstanbul'a dönüşünden 4 gün sonra,15 Şubat'ta tanıklık yapan Koçyurdu köyünden iki kişi gözaltına alındı. (Mehmet Nal ve soyadı belirlenemeyen Ekrem isimli kişi). Bir gün gözaltında kalan iki köylü yoğun işkence görmüştü. Tanıklar susturulmaya çalışılıyordu.

Gözaltı olayının ardından, aynı gün askerler köyü ablukaya aldılar. Köye giriş - çıkış yasaklanmıştı.

Yatağankaya köylüleri de tanıklık ettikleri için cezalandırılmıştı. Köy ateşe verilmişti. Orada da bazı köylüler gözaltına alınmıştı. Köyden kaçmaya, göç etmeye çalışanların yolu kesilince köylüler dağlara doğru kaçmaya başlamıştı. Askerler göç etmelerine de izin vermiyor ve "heyete telefon edin, onlar gelsin sizi kurtarsın!" diyordu yollarını kestikleri köylülere.

Heyette yer alan Şanar Yurdatapan, bu olaylar üzerine heyet adına Genelkurmay Başkanlığı'na bir faks çekmişti. Bu faksla, Genelkurmay'a bölgeye birlikte gitme önerisi yapılmış ve heyetin olay yerine acilen ulaşabilmesi için Genelkurmay Başkanlığı'ndan uçak istenmişti.

Güçlükonak katliamının yarattığı korku ve acının sıcaklığı daha geçmeden, köylüler yeniden işkence ve baskı görmeye başlamıştı. Bunun ardından, yeniden Barış İçin Biraraya Çalışma Grubu'nu aramışlar, yardım istemişlerdi. Bütün bu feryatlar yine sadece muhalif basında yer almıştı. Sonuç olarak, Koçyurdu ve Yatağankaya köylüleri ikinci bir Güçlükonak katliamının yaşanmasından endişe ediyorlar, yardım istiyorlardı.

Hacaloğlu ve utanmazlığın dayanılmaz hafifliği

Saruhan OLUÇ

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin politik alanda sık sık karşı karşıya geleceği partilerden biri de CHP'dir. Özellikle bu partinin tabanındaki, toplumun ezilen ve sömürülenleri, yoksullar, emekçiler ve işçiler açısından ÖDP bir ilgi odağı olma özelliğini taşıyor. Bu gerçeklik ise bu partinin her düzeydeki yöneticilerini çileden çıkarmaya yetiyor. Yöneticiler saldırganlaşıyor, alışkın oldukları üzere pis politik oyunlara başvuruyor, kimi zaman seviyesiz sataşmalarda bulunuyor. Bireysel ayrıcalıkları peşinde koşan bir politik sınıfın insanları haline gelmiş olan bu profesyoneller, gelişmekte olan toplumsal muhalefet hareketinin kendilerini silip süpüreceği gerçeğinden büyük rahatsızlık duyuyor.

24 Aralık seçimlerinde barajı kılpayı geçebilmiş olan CHP'nin bu başarısızlığı şüphesiz ki, iktidar dönemindeki faaliyetinden kaynaklanıyor. 1991 Kasım ayından bu yana iktidar ortağı olan eski SHP, şimdiki CHP, hem yerel yönetimler, hem de iktidardaki icraatından dolayı seçmenleri nezdinde başarısız olmuş bir partidir.

Gerek yerel, gerekse merkezi iktidar döneminde bu parti bünyesinde yolsuzlukların, haksız tasarrufların artışı adım adım gelişti. Kamu kaynaklarını partililere dağıtma, partiliyi ekonomik olarak ödüllendirme olağan ve doğru bir işleyiş olarak yerleştirildi.

Türkiye'de müteahhitlere, işverenlere dayanan bir sosyal demokrasi, muhalif olanların, düzenden memnun olmayanların, işçi ve emekçilerin haklarına sahip çıkamaz. Bunların gerek ranttan pay alma, gerekse çeşitli yolsuzluklara bulaşma konusunda hiç de temiz olmadığı anlaşılmıştır.

Partilerin ekmek kapısı haline gelmesi, kamu kesimi ile ilişkinin parti kanalıyla kurulması; bazı durumlarda yolsuzluk gibi faktörlerin devreye girmesi, bu partinin diğerlerinden gündelik yaşam itibariyle bir farkının kalmamasına yol açtı. Adalet, hak, açıklık vs. gibi kavramların neredeyse hepsi gündelik yaşam içinde kaynayıp gitti. Maddi çıkarla politik çıkar örtüştü. Parti, kendinden olanı kollayan bir ekonomik çıkar örgütü oldu. Böylelikle tüm çıkar kaynaklarını sağlayan iktidarı korumak esas iş haline geldi.

Seçenlerin çıkarları ve istekleri doğrultusunda değil, delegelerin, ister yerel, isterse merkezi iktidardan elde ettikleri çıkarları doğrultusunda adımlar atılmaya başlandı.

Liberal ve merkez sağ ile arasına ayırım çizgisini çekemeyecek kadar merkeze yanaşmış olan sosyal demokratlar, toplumdaki muhalif potansiyeli kucaklama ve ileri sıçratma becerisinden de yoksunlar.

Sorun parlamentodaki güçsüzlükten kaynaklanmıyor. Bu parti toplumsal muhalefetten, demokratik kamuoyunun eylemlerinden ve örgütlenmelerinden uzak durmak için özel bir çaba harcıyor. İnsanların sokağa dökülmemeleri ve talepleri için mücadele etmemeleri için elinden geleni yapıyor. Bu ise güçsüzlükle değil, politik perspektifle ve anlayışla ilgili bir sorundur. Onlar için en önemli iş toplumsal muhalefeti evcilleştirmektir.

Demokratikleşmenin gerçekleşmemesi, faili meçhul cinayetler, yargısız infazlar, kitap ve gazete toplatmalar, basın davaları, işkenceler, insan hakları ihlalleri; Kürt sorununun bu dönemde iyice dallanıp budaklanması; SHP ve daha sonra CHP'nin savaş partisi olmaları; özel tim, korucu, askeri otorite üçgeni OHAL'de egemenliği ele geçirirken, SHP'nin (CHP) buna göz yumması; çalışma yaşamındaki dengesizliklerin yasal anlamda bile ortadan kaldırılmasının sağlanamaması, sözü çok edilen ILO standartlarına bile uyulamaması gibi örnekler sorunun ne kadar köklü olduğunu gösteriyor. Yerel yönetimlerde iktidara gelen, ancak bir dönem sonra bunları büyük ölçüde politik İslam'a kaptıran partinin beceriksizliklerden değil, diğerlerinden farklı bir politika ve davranış alışkanlığına sahip olmamaktan bu hale geldiği görülür. Hiçbir biçimde var olan yerel yönetimler düzeninden uzaklaşmayı ve katılımcı bir yerel yönetim işleyişi oluşturmayı hedeflememeleri de buna dair en açık işarettir.

Bu sorunların her biri, ancak demokratik kamuoyunun duyarlı davranması, muhalif kimliğini oluşturması ve örgütlenerek faal olması ve parlamento dışı mücadele etmesi ile aşılabilir. İşte SHP ve CHP parti olarak bu oluşumları geliştirme değil, engelleme çabası içinde oldu.

Türkiye'de müteahhitlere, işverenlere dayanan bir sosyal demokrasi, muhalif olanların, düzenden memnun olmayanların, işçi ve emekçilerin haklarına sahip çıkamaz. Bunların gerek ranttan pay alma, gerekse çeşitli yolsuzluklara bulaşma konusunda hiç de temiz olmadığı anlaşılmıştır.

Bir dönem insan haklarından sorumlu devlet bakanlığı görevinde bulunmuş olan Algan Hacaloğlu, DGM başsavcısı edası ile konuşurken, insan hakları ve demokratik hak ve özgürlükler açısından ne denli zaaflı olduğunu gösterdi. SHP-CHP koalisyon döneminde insan hakları ihlalleri, köy boşaltmalar ve yakmalar, demokratik hak ve özgürlüklere yönelik saldırılar, faili meçhuller ve gözaltında kayıplar açısından bir değerlendirme yapılacak olursa, Özal döneminin mumla arandığı görülecektir. 180 sayfa program yazmış olmakla övünen bu partinin temsilcisi, o yazdıklarının gerçekleştirilmesi için uğraşsa, daha onurlu bir iş yapmış olurdu.

Bir ayağı sermaye sınıfında, diğerini ise emekçilerin omuzlarına basmakta kullananlar, kriz dönemlerinde açının büyümesi ile kıçlarının üzerine otururlar. Şimdi sıra CHP'de. Panikleri bundan kaynaklanıyor. Sermaye egemenliği desteklenerek, emekten yana olunamaz.

Güçlükonak'ta öldürülenlerin akrabaları İstanbul'da, Zeytinburnu'nda

Yaşamı barışa kadar erteleyenler...

Asya DERELİ

Güçlükonak katliamında öldürülenlerin akrabaları İstanbul'da, Zeytinburnu'nda yaşam savaşı veriyorlar. Siirtli Hacı, yıllardır inşaatlarda çalışıyor. Elinden başka iş gelmiyordu. Para kazanmak, 8 çocuğu büyütmek için gurbet yollarında yaşlanıyordu Hacı. 17 yaşından bu yana kazma sallıyordu inşaatlarda. Şimdi 37 yaşındaydı.

Son bir yıldır dönemiyordu köyüne. Siirt'in Eruh ilçesi Gümüşyazı köyü artık bomboştu. Köylerinden kovulmuşlardı. "Özel tim bizi kovdu, evleri karakol yaptı. Bizi buralara gönderdi. Hayvanımızı, eşyamızı ucuza sattık. Her şeyimiz gitti" diyordu karısı Vasfiye.

Niye kaçmışlardı oradan? Neler yaşamışlardı?

"Zaten biz korku içinde olmasaydık buralara gelmezdik. Bizim köyde her şey vardı, ekmeğimizi kendimiz yapardık. Sütümüz, yoğurdumuz vardı" diyor kadın.

Zeytinburnu'nda yaşıyorlardı şimdi. Bir türlü alışamamışlardı şehir hayatına. Vasfiye geceleri uyuyamıyordu. Kötü düşlerle bir sağa, bir sola dönüyorda yatakta. Aynı, köydeki gibi postal seslerini dinliyordu. "Nöbet" tutuyordu geceleri. Gece rüyasına giriyordu eli silahlı timler. Baskınları yeniden yaşıyordu her gece..

Hacı da geceleri uyanıktı. "Acaba şimdi hangi köy tarandı?" Siirt'te köylerin çoğu boşaltılmıştı. Sadece korucu köyleri kalmıştı.

Burada kimseye güvenmiyorlardı. Ne türkülerin dilinden anlıyorlardı, ne şarkıların. "Hangi türküleri dinliyorsun" sorusuna karşılık Hacı şöyle diyordu. "Barış olsun, barışı istiyorum. Yeter ki, barış olsun. Tek isteğim budur, başka hiçbir şey istemiyorum!" Kadın da aynı özlem içindeydi. "Özgürlük işte, başka ne isteyelim. Köyümüzü istiyoruz. Başka bir şey istemiyoruz." Yani yaşamı "barış"a kadar ertelemişti ikisi de..

▼ Burada kimseye güvenmiyorlardı. Ne türkülerin dilinden anlıyorlardı, ne şarkıların. "Hangi türküleri dinliyorsun" sorusuna karşılık Hacı şöyle diyordu. "Barış olsun, barışı istiyorum. Yeter ki, barış olsun. Tek isteğim budur, başka hiçbir şey istemiyorum!" Kadın da aynı özlem içindeydi. "Özgürlük işte, başka ne isteyelim. Köyümüzü istiyoruz. Başka bir şey istemiyoruz." Yani yaşamı "barış"a kadar ertelemişti ikisi de..

Vasfiye Kaya (üstte, koyu renk başörtülü) ve 8 çocuğundan en küçük ikisi.

Korucu oldular yine de öldürüldüler

İstanbul'da olayları yakından izliyorlardı. Kadın bir ay önce bir haberle irkilmişti. Güçlükonak katliamında öldürülenlerden ikisi amcasının oğullarıydı; Neytullah İlhan ve Abdullah İlhan. Abdullah İlhan'ı zorla korucu yapmışlardı.

Çok ölüme tanık olmuştu kadın. Kocası Hacı için de ölüm sıradan bir olaydı artık. Geçen yıl babası dahil akrabalarından, köylülerinden 10 kişi öldürülmüştü. Vasfiye, akrabalarından öldürülenlerin "ne kadar olduğunu" bile tahmin edemiyordu. "15-20 kişi var" diyordu.

Baskınlar, ölümler..

Siirt'in köylerinde yaşanan baskınlar, ölümler onlar İstanbul'a geldikten sonra da sürmüştü.

Bunlar basına yansımadı diyordu Hacı. "Anlatmak istiyorum bu olayları. Bunları dinledikten sonra Güçlükonak olayı niye yapıldı, daha iyi anlarsınız."

Komşu köy olan Yatağan'yı anlatmaya başladı.. Bu olay bir yıl önce olmuştu.

"Bu köyde tek yol var. Araba yolu. Siirt'e doğru tek bir yol gider o köyden. O yolun üzerinde de özel tim vardır. Zaten o son operasyonların olduğu zaman her yerde tim vardı. Şimdi bu köyde iki tane gencin başına geldi bu olay. Bunlardan biri askerlik yapmamıştı. Korkudan askere gitmiyordu. Birisi de onu şikayet etmiş. Bu iki genç köyden bir gün minibüse biniyorlar. Siirt'e doğru gidecekler. Minibüs giderken Koçuyolu'nda timler onların yolunu kesiyor. Bir sabah vakti bir silah sesi geldi. Bizim köyden de duyuldu. Orada öldürmüşler. Cesetleri sürüyerek Koçuyolu'ndan, ta Güçlükonak'taki karakola götürmüşler. Oradan bir minibüse koymuşlar cenazeleri, Yatağankaya'ya geri göndermişler. Köye de 'Cenazenizi alın' diye haber gönderdiler. Ben o zaman köydeydim. Kış günüydü. O zaman iş yoktu. Şehirden köye dönmüştüm. Bana da haber geldi. Birkaç köylüyle gittik, aldık cenazeleri. Köy mezarlığında onları defnettik. Ben mezara gömdüm onları."

Ağabey ile kızkardeş öldürüldü

Yatağankaya'ya koruculuk için defalarca baskı yapılmıştı. Zorla silah verilmişti köylülere geçen yıl. Özel tim ve askerler gittikten sonra köylü silahı bırakmıştı. Olayın ardından sık sık halkı sıkıştırıyorlardı.

Bir başka gece yine baskın oldu Yatağankaya'da. O gece bütün kapıları çalmışlardı. Ama açan olmadı. Bir evin kapısı zorlandı. Evdeki genci zorla çıkardılar. Kızkardeşi de "ağabeyimi nereye götürüyorsunuz. Ben de geleceğim onunla" dedi. İkisini birlikte bindirdiler araca. Yatağankaya'nın yüz metre ilerisinde silah sesleri duyuldu. İkisi de orada can verdiler...

Silah seslerini duyan Hacı ve karısı Vasfiye "Bu gece bize de gelecekler" diye düşünüp korkuyla beklemeye başladılar. Çocuklar yatağa saklandı. Ve o gece sıra Gümüşyazı'ya geldi. Köyde herkes tembihliydi. "Geç saatlerde kimseye kapıyı açmayın." Özel tim o gece ev ev dolaştı. Rastgele evlerin kapıları çalındı. Kimse kapıyı açmadı.

Hacı anlatırken o geceyi yaşıyordu. "4 haneyi seçtiler o gece. Önce benim komşumun kapısını çaldılar. Komşu İstanbul'da çalışıyordu. Gurbetteydi. Evde karısı vardı.. Kadın sesleri duyunca uyandı. Ama uyku sersemi, vakti sabah sanmış. Kapıyı açar açmaz bakmış silahlı bir insan. 'Ben gerillayım, ben hevalım' demiş. Beni kocan gönderdi buraya' demiş."

Adam zorlamış kapıyı. Kadın itmiş, o itmiş. Ondan sonra kadın hızla kapıyı kapatmış yüzüne, almamış içeri. Ardından hırsını alamayan özel tim köyü takır takır taramaya başlamış. Saatlerce silah sesleri kesilmemiş. Sonra gitmişler.

'Dedim ölü var mı?'

Bir başka gece Gümüşyazı köyüne yine geliyorlar. Hacı anlatıyor yine; "Yine taramaya başladılar. Sadece silah sesleri geliyordu. Kimse dışarıya çıkmıyordu. Sabaha kadar uyumadık. Sabahın 6'sı oldu. Köyde bir sessizlik vardı. Sabah çıktım evden. Biraz köy içinde dolaştım. Bütün evler delik-deşikti. Tek bir köylü yoktu ortalıkta. Yaşlı bir adama rastladım 'ne oldu' dedim. 'Valla ben de bilmiyorum' dedi. 'Camiye namaza gittim kimse namaza gelmedi. İmam da camiyde yok' dedi. Baktım Beşir'in hanımı evden dışarıya çıktı. Dedim 'ölü var mı?' 'Yok' dedi. 'Fakat her taraf imha olmuş' dedi. Her odaya bomba atılmış. Şimdi biz böyle konuşurken Hamit Amca'nın gelini de çıktı evden. O da telaşlıydı. Dedim 'sizde ölü var mı'. 'Yok' dedi. Sonra baktım Resul Kaya çıktı evden. Her tarafı kan içindeydi. Ayakta duramıyordu. Resul 'Evi taradılar, bomba attılar eve. Hepimiz yaralanmışız. Çocuklar da yaralandı' dedi. 'Ölü var mı' dedim. 'Yok, yaralı var' dedi. dedi. O konuşurken baktım bir çığlık geldi. 'Hamit amca öldü' diye bir ses. (Babası) Biz hemen oraya koştuk. Babam odanın köşesinde yere çökmüş bir şekilde duruyordu. Eliyle de yüzünü kapamıştı. Ben hasta olduğunu zannettim. Şoka girdi herhalde dedim. Elimle yokladım. Kaskatı kalmış. Vücudu sıcaktı. Sonra baktım ölmüş. Sonra uzattım yere. Kan içindeydi her yeri. Annem perişan haldeydi. 'Baban köşeye kendini muhafaza etmek için çöktü. Eve bomba attılar. Bomba patladı' dedi. Sonra kardeşlerime baktım. Göremedim. Yattıkları odaya koştum. Korkudan kaskatı yorganın altındaydılar. Sonra köyün halkı da geldi. Toplandı oraya. Köyü dolaştık. Sabaha kadar kimse uyumamış. Herkes evinde öyle düşünmüş; 'Köyde bütün evler tarandı. Herkes öldü. Bir biz sağ kaldık!'

'Şu an için ölmüyoruz'

Bu son olayın ardından evler bir bir boşaldı Gümüşyazıköy'de. O gün göç başladı. Şimdi İstanbul'da Zeytinburnu'nda bu küçük evde huzurlu değillerdi. "Gece dahil hergün yatıp kalkıyoruz bu meseleyi düşünüyoruz. Hergün o korkunun içindeyiz. Hala o köydeki korku, bizim ve ailemizin içinde" diyordu Hacı.. "Çünkü biz köydeyken hergün o olayın içindeydik. Her an bizi tarayabilirler. Her an gece basılabiliriz diye korkuyla yaşıyorduk. Nasıl olsa biz buraya gelmişiz kurtulduk diye düşünmüyoruz. Orada kalan insanları da düşünüyoruz. Bu kurtuluş değil. Yani şu an için ölmüyoruz, onu diyebiliriz. O olaydan sonra bizim nasıl kaçtığımız, kurtulduğumuz hayrettir. Bunlar kitaba sığmaz.'

Hacı "kurtulduğunu" sanmıyordu. "Burada düşüncemiz ve ruhumuz hep o meselelerde, o olaylarda. Hep o olayları yaşıyoruz. Aslında olayın içinde yaşarken, o olayı görürken, tanık olurken.. Yani ne bileyim yaşamak başka türlü, anlatmak başka bir türlüdür. Neden bu kadar vahşet, bu kadar baskı neden?"

Ev orada kaldı ya...

Burada köylerini özlüyorlardı. Herşeye rağmen oraya gitme isteği büyüktü. Küçük çocukları hep korku içindeydi köyde. Burada da gece yatakta sıçrıyorlardı. Olaylar hafızalarında yer etmişti. Polisleri görünce 'anne beni öldürecek diye ağlıyordu' küçükler.

Vasfiye'nin bütün bu vahşet ve işkenceyi yaşamışlığına rağmen "köyümü istiyorum" demesi şaşırtıcıydı. Orada bir ev yapmışlardı kendilerine.

"Biz köyde ev yaptık. Kocamın inşaat işçiliğinden gönderdiği parayla bir ev yaptık. Bize para gönderiyordu, biz düzeltmeye çalışıyorduk. Usta geliyordu. Ben kendim harç yapıyordum. Duvar da örüyordum. Ama iki-üç ay içinde oturmadık. Evin biriketlerini örüp, camlarını takmıştık. İçinde öyle oturuyorduk. Para olunca sıvasını da yapacaktık."

Kocası yıllarını vermişti bu evin parasını kazanmak için.

"Izdıraptan çıkayım" diye düşünürek Arabistan'a da gitmişti. "O zamanın parasıyla yaklaşık 30 milyon" gitmişti.

'Sanki bir çocuğum orada kaldı!'

Şimdi şehirde başka bir savaş başlamış; yaşam savaşı. En küçükler hariç bütün çocuklar çalışıyor. Sabahları konfeksiyon ve deri aktölyelerinin yolunu tutuyorlar okul çağındaki çocuklar. Şimdi kıştı. Hacı bir inşaatta iş bulamamıştı daha. Onlarda "adet" değildi. Kızlar çalışmazdı. Ama bu kural bozulmuştu. Vasfiye de apartmanların merdivenlerini siliyordu.

"Şimdi sen gelsen bizim evde hiçbir şey yok" diyordu Vasfiye. "Biz ne varsa orada verdik. O evi yaptırdık işte. Ama içinde oturamadık. Şimdi benim o harçlarını taşıyıp emek ettiğim evim orada kaldı, di mi? Sanki benim bir çocuğum orada kaldı, bir canım orada kaldı, ben öyle üzülüyorum. Şimdi burada yerde tek kilim, yataklar var o kadar.."

Kürtçe anlayabilseydiniz...

Hacı 'biz kurtuluşumuzu sadece bir an muhafaza için buraya geldik' diye anlatıyordu.

"Biz burada para kazanalım, fazla para biriktirelim, mal, daire sahibi olalım değil. Sadece çocuklarımızı kötü yola düşürmemek için uğraşıyoruz. Çünkü biz doğru insanlarız. Biz gene de gurbetteyiz.

Çocuklara tembih ediyorum. Büyük şehir kötü. Sakın bilardolara, gitmeyin diyorum. Tiner koklayanlar var. Başka kötü yollar var. Hergün anlatıyorum onlara."

Vasfiye bu konuşmadan bir an uzaklaşmış, başka yerlere gitmişti. Elindeki gazeteye öfkeyle bakıyordu. Gazetede bir korucu elinde silahla gülerek poz vermişti.

Uzattı gazeteyi. "Bizim köylü baksana. Para veriyorlar. Silaha seviniyor. Bizim orada zaten para gösteriyorlar, 'git bunu öldür, git şunu yap' diyorlar. Onun için baksana ne kadar seviniyor, gülüyor bile. Tabii parayla yapıyorlar!"

Daha biz çok şey yaşadık oralarda, ama Türkçeyi fazla bilmediğimiz için fazla anlatamıyoruz" diyordu Hacı.

"Kürtçe anlayabilseydiniz daha çok şey anlatacaktık!"

Yazar Aydın Çubukçu ÖDP'yi değerlendirdi

ÖDP sosyalist parti ihtiyacına cevap vermiyor

Vehbi ERSAN

ÖDP hakkında çeşitli değerlendirmeler yapıldı. Sizce ÖDP nedir, hangi bürecin, arayışların ürünüdür? Türkiye'de bir nesnelliğe, bir arayışa yanıt oluşturuyor mu? Yoksa geleneksel sosyalist solda değerlendirildiği gibi, 12 Eylül sonrası tükenen, inançsızlaşan siyasi akımların, aydınların tasfiyeci planlarının son durağı mı?

ÖDP, 12 Eylül'den sonra, sosyalizm ve devrim adına yaşanan bütün olumsuzlukların ve arayışların kristalleşmesi olarak tanımlanabilir. Kuşkusuz bütün bunların içinde, gelişmeye açık ve ileriye dönük eleştiriler, sosyalizme yönelik umutlar ve özlemler de vardır, üzerinden silindir geçmiş bir solun sıkıntıları, yılgınlıklar ve umutsuzlukları da.

Fakat yapının, bu çelişkili ve çatışmalara, yeni ayrılıklara açık özelliğini görmek yerine, ÖDP'nin bir bütün olarak, inançlarını yitirmiş, tükenmiş aydınların tasfiyeciliğinin son durağı olduğunu söylemenin ciddi bir yanı yoktur. Ayrıca, bu tür değerlendirmeler, bence, yöntem açısından da vahim hatalar taşıyor. Her siyasal grubun, kendi çevresine yönelik olarak geliştirdiği bu türden ajitativ iddiaların, yöneldiği kitleyi de körelten, geliştirici olmaktan çok, donduran ve kilitleyen bir yapısı olduğunu söyleyebilirim. Siyasal oluşumları bireysel ahlak yargılarıyla ve psikolojik eğilimlerle değerlendirip eleştirmek, sosyalist eleştiri ilkeleri bakımından geçerli değildir. Üstelik, böyle bir söylemin, olaylara bilimsel sosyalizm disipliniyle bakma düzeyini az çok yakalamış devrimcileri ikna edici bir yanı da yoktur.

ÖDP bugüne kadar sosyalist solda genel kabul gören, devrim, örgüt, örgüt içi işleyiş vb. gibi temel tezlere uymayan bir yaklaşımla yola çıkmış bulunuyor. Teori planında ÖDP'nin, alternatif oluşturmamış olsa da, dünyadaki sosyalizm pratiklerine yönelik köklü bir eleştirinin ve sorgulamanın bir ürünü olduğu söylenebilir. Bu, tümüyle her yenilgi döneminden sonra görülen bir doğal "inançsızlaşma" mıdır, yoksa ciddiye alınması gereken gerçek kaygılar mıdır?

Her şeyden önce, ÖDP'nin, dünyadaki sosyalizm pratiklerine yönelik köklü bir eleştirinin ve sorgulamanın ürünü olduğu iddiası fazla büyüktür. Belki, şimdi ÖDP içinde yer alan kimi devrimciler ve aydınlar, kendi adlarına böyle bir eleştiri ve sorgulama sürecini yaşadılar. Ama kurum olarak ÖDP'nin böyle bir sürecin ürünü olduğunu söyleyebilmek için, ÖDP'nin parti olarak ortaya çıkardığı belgeleri görmemiz gerekir. Bunlar henüz ortada yoktur. Ortaya çıkarmaya kalkışıldığında da, bunun nelere yol açacağını göreceğiz. Şu anda ÖDP çatısı altında yer alan kişi ve grupların değerlendirme ve eleştirilerinin birbirinden farklı ve hatta kimi zaman uzlaşmaz çelişkilere sahip olduğunu düşünürsek, bir "orta yol" bulmanın, birbirine bu kadar uzak eleştiri ve değerlendirmeleri bir parti eleştirisi haline getirmek için uzlaşmanın ne kadar güç olduğunu da görebiliriz. Ayrıca, böyle bir uzlaşmanın sonucunda ortaya çıkacak olan ortalama eleştirinin değeri de sorgulanmaya değer.

ÖDP'nin, bugüne kadar sosyalistlerden uzak kalmış bir sol potansiyel üzerinde sempati topladığı, bir heyecan ve umut dalgası yarattığı görülüyor. Bu, geleneksel sosyalist solun (burada geleneksel sol kavramını yalnızca ÖDP ile diğer sosyalist sol arasında kesin bir farklılık olmasından ötürü kullanıyorum) bir eksikliği olarak değerlendirilebilir mi? Bu anlamda, ÖDP'nin bir yanıyla mevcut sosyalist yapıların dolduramadığı bir boşluğu doldurduğu söylenebilir mi?

ÖDP'nin şu anda yarattığı olumlu havanın ve topladığı sempatinin iki kaynağı var: Birincisi doğrudan doğruya, Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu siyasal ortamın özellikleridir. Türkiye halkı, ciddi olarak sosyalist bir iktidar alternatifine ihtiyaç duyuyor. Faşizm ve gericiliğin bütün yaşam olanaklarına karşı dizginsiz bir saldırıyı sürdürdüğü, karanlığın tehdidinin dehşet verici boyutlara ulaştığı bu ortamda, tek umut, emeğin bütün saf ve cesur özellikleriyle donanmış bir siyasal harekettir. ÖDP, önce bu umudun neredeyse bir hayat tarzı halini aldığı insanlar arasında, eski devrimciler, "Sol" sosyal demokratlar, itilmiş ve kakılmış sosyal gruplar (travestiler, homoseksüeller, "hayatı kaymış"lar vs.) içindeki az çok aydınlanmış bireyler arasında, çağrısına yanıt buldu. Ama bu umut ve özlemleri bir toplumsal değişim projesi halinde omuzlayabilecek sahici sosyal güçler, işçiler ve emekçiler için, henüz seyirlik bir malzeme durumunda. Bunu aşabileceğini de sanmıyorum.

İkinci kaynak, doğrudan doğruya burjuva siyasetteki takınmadır. Bir bakıma, ÖDP'nin ona yönelen kimi kesimler tarafından, radikal bir sosyal demokrat parti olarak algılandığını görüyorum. Bu, üstelik, şu anda göründüğünden daha yaygın bir algılama biçimi ve ÖDP'ye yönelme nedenidir. Bunun bir "yanlış anlama" olduğunu söyleyemiyorum, çünkü partinin, kendi niteliğindeki belirsizlikler de kendisinin böylece anlaşılmasını kışkırtmaktadır. Bu, şu anda kitlesel ilgiyi büyüten bir rol oynuyor. Ama aynı zamanda çok ciddi bir olumsuzluğu da içeriyor; ÖDP'nin içinden akmaya zorlandığı bu çatlak, burjuva siyasetteki tıkanma, onun sosyalist bir parti olarak gelişme olanaklarını da tüketen bir etken halini alabilecektir.

Sizce ÖDP, Türkiye'de sosyalist sola olumlu veya olumsuz ne tür katkılar sağlayacaktır?

ÖDP'nin sosyalist sola olumlu tek katkısı, ne yazık ki, yaşanıp tüketildikten sonra ortaya çıkacak olan "dersler" olacaktır.

Bazı sosyalist örgütlenmeler ÖDP'yi "tasfiyeci" olarak değerlendirerek, sınıf mücadelesi önünde ciddi bir "tehlike" olarak nitelendirdiler. Geleneksel sosyalist yapılarla ÖDP arasındaki gerilimin gerçek ve yapay noktaları nelerdir? ÖDP, farklı görüşlere açık yapısıyla geleneksel sosyalist yapıların da katılıp büyütebilecekleri bir birlik için olanaklar sunmakta mıdır?

ÖDP'nin sınıf mücadelesi önünde ciddi bir tehlike olarak görülebilmesi için, onunla aynı platformda bulunuyor olmak gerekir. Ben, ÖDP'nin bu yapısıyla sınıf mücadelesine girebileceğini düşünmüyorum. ÖDP, ancak sınıf mücadelesinin kimi sonuçları üzerinde, ya da sınıf mücadelesinin etkilediği bir alanda hareket edebilecektir. Sınıf mücadelesini doğrudan doğruya yönlendirebilecek, geriye çekecek, önüne dikilecek bir konum kazanabilmesi ise, geleceğe ait bir meseledir. Görmek gerekiyor ki, ÖDP, 12 Eylül sonrasında kaçınılamayan ve genel olarak devrimci hareketi gerileten bir eğilimin izlerini, neredeyse program düzeyine yükseltiyor. Bir zamanlar, İnsan Hakları Derneği'ne parti işlevleri yüklemeye çalışan alışkanlık, İnsan Hakları Derneği'nin kendi çapında yürüttüğü mücadeleyi, şimdi politik düzeyde genellemeye çalışan bir parti halinde ortaya çıkıyor. Bu, bir ihtiyaca cevap verir, ama sosyalist siyasal parti ihtiyacına değil.

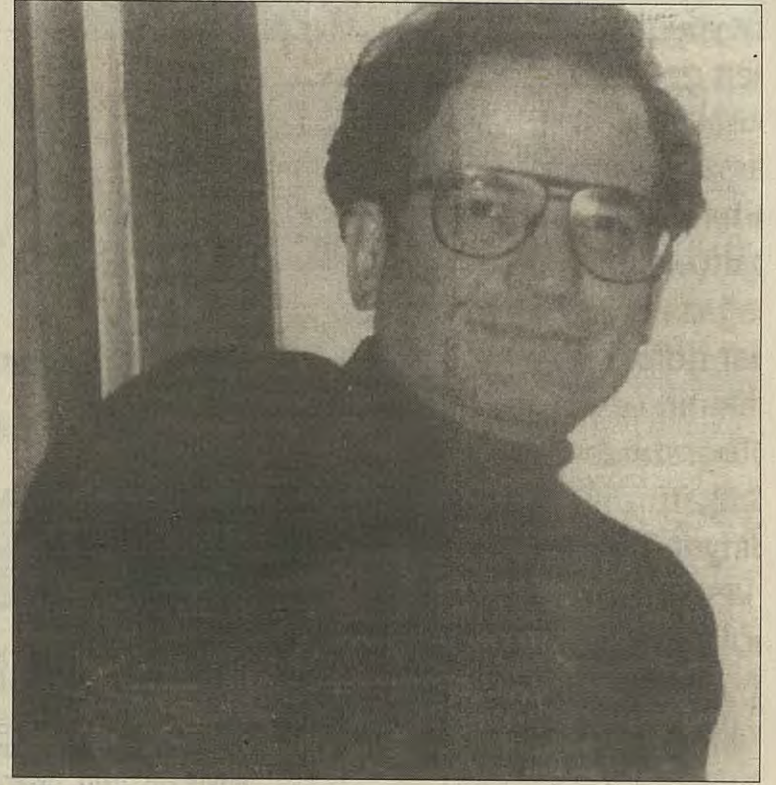
ÖDP'nin geleceğini nasıl görüyorsunuz? Zaafları nelerdir? Gerçekten kurucuların iddia ettikleri gibi yeni bir muhalefet odağını hem düşünsel, hem de pratik olarak yaratma olanakları var mıdır?

ÖDP'nin başlıca zaafı, yukarıda saydıklarım bir yana, bir örgüt haline gelmek konusunda taşıdığı iç engellerdir. Son derece değişik anlayışlara, eğilimlere ve hatta programlara sahip grup ve etkili kişiler, bu çatı altında bir araya geldiler. Bu bir aradalık, henüz bir örgüt görünümü vermiyor ve salt bir araya gelmiş olmanın heyecanı, olabileceklerin sancısını örtüyor. ÖDP, örgüt olmaya çalıştıkça, grupların ve kişilerin tavırları ve tasarıları arasındaki farklılıklar ciddi çelişmeler ve çatışma konuları biçiminde ortaya çıkacaktır. Bu, yalnızca ÖDP'ye değil, zaten pek çok fırsatta hırpalanan birlik kavramına da zarar verecektir.

Diğer bir önemli zaaf, doğrudan doğruya işçi ve emekçi kitlelerle olan ilişkisizlikte yatıyor. Politik iddiasına ve ifade ettiği özlemlere uymayan bir biçimde, ÖDP, şimdilik bir aydın ve gençlik topluluğudur. Oransal olarak, son derece zayıf bir kesim emekçisi katılımı ve gene az sayıda, tek tek işçi ilgisinden söz edilebilir. Bu, şu anda belki ileride giderilecek bir eksiklik olarak da görülebilir. Ama asıl tehlike şu ki, ÖDP, işçi ve emekçi yığınların güncel ve tarihsel eğilimleriyle, kültürel ve siyasal alışkanlıklarıyla uyuşmayan, bununla aynı örgüt içinde bulunmaya tepki duyabilecek olan unsurları kendi içinde etkili olarak taşımaktadır ve bu unsurlar, ÖDP'ye şimdi "çok sesli", "renkli", "sempatik" görünüşünü veren unsurlardır. Bu çözülmesi olanaksız bir çelişmedir ve çözüldüğü taktirde de, ÖDP'nin şu anda sahip olduğu imajdan, geriye bir şey kalmayacaktır.

Yeni ve genişleyen bir birlik için olanaklar taşımak, aynı zamanda kendisinin şu anda sahip olduğu birlik koşullarının çözülmesi anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle, ÖDP'nin "çoğulcu yapısıyla", "geleneksel solu"n da katılabileceği bir hale gelmesi demek, söz konusu bileşenlerin her ikisinin de kendi özelliklerini yitirmesi demektir. Böyle bir bileşim, ÖDP'nin de "geleneksel sol"un da, artık kendileri olmamaları durumunda mümkündür.

Sizin "geleneksel sol" olarak adlandırdığınız eğilimin kimi özellikleri, şu anda ÖDP içinde yer alan kimi grup ve kişilerin de karakteristiğidir. Ve bunları geçici hastalıklar olarak görmek yanlıştır. Türkiye'nin siyasi ve sosyal hayatını belirleyen tarihsel özellikler vardır ve bunlar niyetlerle değiştirilemez.

ÖDP'nin diğer bir önemli zaafı, doğrudan doğruya işçi ve emekçi kitlelerle olan ilişkisizlikte yatıyor. Politik iddiasına ve ifade ettiği özlemlere uymayan bir biçimde, ÖDP, şimdilik bir aydın ve gençlik topluluğudur.

Savaş ülkesinde savaş karşıtı olmak

İsmail DUYGULU

Onlar, “Halkı askerlikten soğutmak” ve “Dernekler Yasası’na muhalefet etmekten dolayı sıkça mahkeme kapılarından ayrılamasalar da, silah altına alınmayı ve askerlik yapmayı vicdanen reddetmeye devam ediyorlar. Amaç, savaşa, militarizme ve ırkçılığa karış mücadele etmekse, duyarlı insanlar bir araya gelmeli, kamuoyunun duyarlılığı artırılmalıydı. Militarist kültürün yerine, alternatif barışçı ve özgürlükçü bir karşı-kültür yaratmak için dayanışma içinde olunmalıydı.

İzmir Savaş Karşıtları Derneği, kendisini uluslararası barış hareketinin doğal bir parçası sayıyor ve çalışmalarında “çeşitlilik içinde birlik” ilkesini gözetiyor, hiçbir ideolojinin yol göstericiliğini kabul etmiyor. İSKD, kendi içinde ideolojik görüşlere, politik tercihlere, dinsel inanışlara, ulusal kültürlere, yaşam biçimlerine farklı yaklaşan insanların er almasına ve bir arada olmasına özel önem veriyor.

İnsanları savaşa katılmamaya çağıran, barışçı bir direniş çizgisi izleyen İSKD, Türkiye sınırları içinde ve dışında süren savaşlara karşı mücadele etmeyi acil görev kabul ediyor. Sınırların, orduların, savaşların olmadığı bir dünya özlemiyle, bugünden yarına aktif ve destekçi üyeleriyle yola koyulmuş olan İSKD, Türkiye’de en uzun soluklu savaş karşıtı dernek olarak biliniyor.

Mektupla iletişim

İSKD, üyelerine gönderdiği mektuplarına bir süredir ara vermişti. Bu yıl mektupla iletişimin geliştirileceği bildiriliyor. Dernek aktivisti arkadaşlar, üyelerine gönderilen mektuplara karşılık bulamamaktan yakınıyorlarsa da, dernek üyelerini politik perspektiflerden, etkinliklerden ve gelişmelerden haberdar etmede önemli bir işlev görüyor.

“Sakıncalı piyade” olarak kısa dönem askerliğini yapan ve hala Antalya’da ikamet ederek, uzaktan gönül birliği yapan “düşkün üye”ler olarak, İzmirli dostlarımızın etkinliklerinden haberdar olmak, bizi oldukça mutlandırıyor.

Savaş, insanlık suçudur

İzmir Savaş Karşıtları Derneği, gerekçesi ne olursa olsun, üzerinde yaşadığımız coğrafyada ve dünyanın diğer bölgelerinde sürdürülen bütün savaşlara karşı çıkıyor. Savaşı, yol açtığı kıyımlarla, toplum üzerinde egemen kıldığı korku ve itaat bilinciyle, kültürel hayata yönelik yokedici gücüyle insanlığa karşı işlenen bir suç olarak değerlendiriyor. İSKD’ye göre diğer bir anlamda savaş, erkek dünyasının kadın kimliğine yönelik saldırısı ve ekolojik felaketin bir parçasını oluşturuyor.

Savaşın hiçbir türüne destek vermemeye ve bütün nedenlerinin ortadan kalkması için mücadele etmeye kararlı olduğunu açıklayan İSKD, bu mücadelesini, özgür, adil., sömürüsüz bir toplum yaratma mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olarak görüyor. İSKD’ye göre bu mücadele, şiddetçi yöntemlerle olamazdı. Bu nedenle adaletsizliğe, baskı ve sömürüye karşı, şiddetten arınmış bir direnişi, her tür otoriter kuruma ve birey iradesini yoksayan uygulamalara karşı sivil itaatsizliği öneriyordu.

Aktif ol: Yap ve örnekle!

Çalışmalarını, katılımcı bireylerin yaratıcılığının ve dayanışmasının bir ürünü haline getirmeye çalışan İSKD, askeri yargı üzerine çalışmalar, vicdani redçilerin desteklenmesi, şovenizme karşı mücadele, sinema atölyesi ve sokak tiyatrosu çalışmaları, insan hakları mücadelesinin desteklenmesi ve uluslararası savaş karşıtları ile dayanışma da olarak yürütüyor.

Çalışma alanları önceden belirlenmiyor, “Yap ve örnekle!” ilkesiyle, çalışma yürütmek isteyen kişi ve grupların etkinliğine bağlı oluyordu. Antimilitarizm,

kadın harekçti, şiddetten arınmışlık, antişovenizm, insan hakları, ekolojizm, savaş kurbanlarıyla dayanışma konularında çalışma yürütmek isteyen birey ve gruplara dernek kapısı açıktı.

İSKD’nin kapısından girenin bilmesi gereken bir kural vardı: “Bir yetkili sorma! Çünkü, bu dernekte özyönetim ilkeleri geçerlidir.”

İSKD’liler, alternatif, barışçı ve özgürlükçü bir kültürün oluşumuna katkıda bulunmayı da amaçlıyorlar. Yeni bir dünyanın değerlerini bugünden oluşturmaya çalışarak yürümeyi, dünyayı değiştirme mücadelesinin temel ekseni olarak görüyor. Barışçı bir toplumun şiddetle kurulamayacağı görüşünü paylaşan savaş karşıtları, özgür bir dünyaya giden yolda otoriter örgütlenmeler ve tahakküm kültürünün mirasıyla yürünemeyeceği inancını taşıyorlar.

Taşıdıkları temel kaygılar ışığında İSKD’yi “merkezi olmayan, antihiyerarşik, yerel bir dernek” olarak tanımlayan dernek üyeleri, kendilerine bağlı şubeler açmak yerine, her ilde yaşayan savaş karşıtının bağımsız yerel inisiyatif geliştirmelerini öneriyorlar. Merkezi ve şubeleri olan dikey bir örgüt değil, birey iradesi, kolektif çalışma ve dayanışma temelinde gelişen bir taban hareketi istiyorlar. Tüzük ve yönetim kurulu ile dernek başkanını zorunlu bir yasallık olarak değerlendiren savaş karşıtları, “Ama yöneticilerimiz yok” diyorlar.

Geçtiğimiz günlerde İSKD “1996 yılı politikalarını üretmek ve eylem takvimini hazırlamak için genel bir toplantı yaptı. Toplantıya, İSKD’nin aktif çalışanlarının yanı sıra, İstanbul Antimilitarist İnisiyatif’ten aktivistler de katıldı. Toplantıda bir dizi kararlar ve 1996 yılı projeleri ile eylem ve etkinlikler de belirlendi.

Dernek etkinliklerinin takip ve koordinasyonunu yürütmek üzere, aktif üyeler arasından bir Yürütme Kurulu seçilmesi kararlaştırıldı. Her ay yapılacak genel üye toplantılarında yeniden seçilecek Yürütme Kurulu, kendi içerisinden bir de dönem sözcüsü belirleyecek.

Dönem sözcüsü, o ay içerisinde yapılması gereken basın açıklaması gibi etkinlikleri gerçekleştiriyor. Şubat ayı için, Ayşe, Ossi ve Serdar şimdiden çalışmalara başladı.

Etkinlik ve eylem programına göre, Şubat’ın ilk yarısında, “Arkadaşına Dokundurtma Kampanyası” ile “Yurtdışına izinsiz temsilci göndermek, 1 Mayıs 1994’te izinsiz bildiri dağıtmak ve dernek defterlerindeki eksiklikler”den dolayı eski yönetim kurulu üyeleri hakkında açılan davaların ilk duruşmaları vardı.

Mart’ın ilk günü, Av. Gürkan EVCİ hakkında, “Yoklama kaçağı olmak”tan dolayı açılan davanın karar duruşması var.

Bu ay sonu, “Sivil itaatsizlik” konulu bir seminer vermek üzere Şanar Yurdatapan davet edilecek. Nisan ayının üçüncü haftasında yurtdışı katılımcılarla birlikte, teorik olduğu kadar pratik ve hareketli geçmesi düşünülen, “Şiddetten Arınmış Eylem Antrenmanı” Foça’da gerçekleştirilecek. Dernek aktivistlerinden Hülya, Fatih, Coşkun ve Ossi’nin görev aldığı haftanın önemli bir yanını, insani ilişkilerin geliştirilmesi oluşturuyor.

Diğer yandan, savaş karşıtları bu yıl “1 Mayıs”a yaratıcı eylem biçimleriyle ve yeni dövizlerle katılmayı düşünüyor.

Dünya Redçiler Günü

Dünya Vicdani Redçiler Günü nedeniyle Alman politikacılardan oluşan bir delegasyon, 15 Mayıs’ta İSKD’yi ziyaret edecek ve İSKD’nin düzenlediği bir program çerçevesinde, parti ve demokratik kitle örgütleri ile temaslar kurulacak.

Kıbrıs ve Savaş üzerine, 22-28 Temmuz’da haftalık bir etkinlik var.

1996’nın ilk toplantısını Ocak ayında İzmir’de gerçekleştiren savaş karşıtları, bu kez ağustos ayında gerçekleştirilecek ikinci toplantı için, İstanbul Antimilitarist İnisiyatifi (AMİ)’nin konuğu olacak.

1 Eylül Dünya Barış Günü’nde, Alman gazetecilerden oluşan bir delegasyon İzmir Savaş Karşıtları Derneği’ni ziyaret edecek ve bir hafta kalarak, diğer yapılarla da temas kuracak. Yanı sıra, İstanbul ve İzmir’de eşgüdümlü olarak Türk Ceza Yasası ve Askeri Ceza Yasası’nda “Halkı askerlikten soğutmak yasağı”nı kasten ihlal eden kitlesel basın açıklamalarıyla sivil itaatsizliğe yönelinecek ve bununla ilgili bir afiş hazırlanacak. Azınlıklarla ilgili panel ve tartışmaların da yapılacağı etkinlik haftası çerçevesinde Kürt mahallelerinde yemekli şenliklerle “Barış Festivali” düzenlenecek.

28 Eylül-5 Ekim tarihlerinde, şiddetten arınmış eylem ve teorinin tartışılıp tanıtıldığı, şiddetin sorgulandığı bir hafta yapılması da düşünülüyor. Almanya’da şiddetten arınmış hareketin tarihini içeren bir seminerin de gerçekleştirileceği haftaya, Şiddetten Arınmış Eylem Grupları Federasyonu’ndan (FOGA) iki aktivist de katılacak. Serdar, Ayşe, Demir ve Ossi’nin görev aldığı hafta boyunca “Gandhi film gösterimleri”, şiddet-milliyetçilik ve şiddetinsan hakları ilişkisi üzerine paneller gerçekleştirilecek.

Faşizme karşı uluslararası eylem

Savaş karşıtları her yıl 9 Kasım’da, “Faşizme Karşı Uluslararası Eylem Günü” etkinlikleri yapıyor. Bu yıl İspanya İç Savaşı’nın başlamasının 60. yılı olması nedeniyle, savaşın çeşitli yönleriyle ele alınacağı bir hafta düzenlenecek. Hafta süresince, film gösterimi ve “anarşist, troçkist, stalinist perspektiflerin” ortaya konduğu bir panel hedefleniyor. Özgürlük vurgusu güçlü olan hareketlerin iç savaş süresince nasıl otoriterleştiklerinin gözlenip ortaya konulmasına yönelik çalışmaların da düşünüldüğü programa katılmak üzere, İspanya ve Bask Ülkesi’nden antimilitaristler de davet edilecek. Coşkun, Demir ve Serdar’ın üstlendiği etkinlik 9-16 Kasım’da gerçekleştirilecek ve İzmir’den sonra İstanbul’da da AMİ etkinliği olarak tekrarlanacak.

Savaş karşıtlarının 1996 yılı programında, vicdani red hakkı, askeri yargı, Ceza Yasası 155. madde (halkı askerlikten soğutmak), eğitimin militaristleştirilmesi gibi konuların işleneceği, ilk taslağı AMİ tarafından üstlenilen bir çalışma da yer alıyor. Bu çalışma dosyası, barış, insan hakları, emek ve özgürlük değerlerine sahip çıktığını açıklayan partilere, sendikalara ve demokratik kitle örgütlerine sunulacak.

Askerlik sorunu olmayanlarla, kadınların yer alacağı Vicdani Red Çalışma Grupları’nın (VRÇG) da oluşturulduğu toplantıda, “Askeri Yargı” üzerine eğitim amaçlı bir proje de tartışıldı. Askeri Yargı hakkında, avukatlara ve büyük kentlerde halka yönelik panellerin düzenlenebilmesi için, mali destek sağlamak amacıyla, Avrupa Birliği’nin Türkiye’de demokratikleşme ve insan hakları mücadelesi yürüten ve desteklenen yapılar için açtığı fona başvurulacak. Av. Ahmet Nazım Hür’ün koordinatörlüğünde İSKD Hukuk Çalışma Grubu tarafından eylül ayına kadar hazırlanması beklenen projenin, 1997 Nisan ayında başlatılması öngörülüyor.

Programın süreç içerisinde zenginleştirilmesi mümkün görünüyor. Etkinlik ve eylemlere katılmak, barışa katkı sunmak isteyenler, (İzmir Savaş Karşıtları Derneği, 1468 Sk. N: 14 Alsancak-İzmir, Tel: (0232) 464 24 92, Fax: 464 08 42 adresine her zaman için başvurabilirler. Ayşe, Ossi ve Serdar Şubat ayı yürütme görevlisi olarak sizinle ilgileneceklerdir.

Suça iştirak ettik, ediyoruz!

Yelda

Kanal E'nin 'Açık Toplum' programına çağrıldık; Mıgırdiç Margosyan, Rıfat Bali ve ben. 5 Şubat 1996, Pazartesi canlı yayındaydık. Açık Toplum programı her pazartesi akşam canlı yayınlanır, takip eden cumartesi günü öğle saatinde banttan tekrarlanırmış. Bu kez istisnai bir durum oldu: Bizim program tekrarlanmadı. 'Azınlıkların siyasete katılımı, azınlık kimliği, Cumhuriyet dönemi azınlık politikaları' konuları sakıncalı bulundu herhalde...

"Anadolu'da Ermenilere 'Hıristiyanlaşmış Türk' diyorlar"mış(?) Oturumu sunan, yöneten antropolog Nevval Çizgen Sevindi böyle duymuş. Biz de bu topraklarda yaşıyoruz ve konuyla ilgiliyiz, ama ilk kez duyduk... Daha neler duyacağız?..

Program bitiminden sonra kendileriyle konuştuğum konuklar, benden farklı olarak, sorulara tepki duymamışlardı. Ben Türk–Müslüman–Sünni (TMS) kimliğinin avantajlarını yaşayan (böyle yazarak, giderek daha az yaşayan) bir kişi olarak suçluluk duygumdan olsa gerek, program boyunca çok sıkıntı çektim. Keşke tek çıkmış olsaydım veya benim gibi TMS'ler olsaydı sadece, diye düşündüm. 'Kapı gibi bir nüfus cüzdanına' (kütük yeri, Silvan'ı saymazsak) sahip olduğum için 'kılçıklı sorulara' muhatap olması, göğüslemesi gereken benim, diye düşünürken nasıl bir ortama seyirci kaldığımı anlatayım. Her birine cevap yetiştiremedim, çünkü bu sorulara muhatap tutulan ben değildim.

- Sizler misyoner okullarında okudunuz değil mi? (Emperyalist bağlantısı... Emperyalistlerin maşası; fırsatını bulunca onların işbirlikçisi olup, biz'i arkadan vuran, potansiyel düşman azınlıklar çağrışımı... Böyle bir niyet olmasa da...)

-Erimeniz ne zaman, nasıl başladı? (Yapılan zulümleri, kıyımları daha Türk solcular bile itiraf etmemişken, bir Ermeninin ne cevap vermesini beklersiniz? Bunları diyemezse, gönüllü bir azalma olduğunu mu varsayacağız?)

- Ermeniler göçen bir grup değil mi? Nereye doğru oldu bu göç, kentlere doğru mu, yurtdışına doğru mu? Siz de dediniz, Ermeniler yerinde duramaz, boyuna geziyorlar. (Oh ne güzel, yüzlerce yıldır güzel güzel geçinip gitmişiz. Ermeniler azaldıysa, gittiyse, bizimle ilgisi yok, onlar zaten gezenti insanlar. Muhtemelen de, ceplerine koyuyorlar parayı, Arjantin senin, Amerika benim, Fransa mıransa gezip duruyorlar... Böyle değil! Üstelik, Margosyan da bu anlama gelecek bir şey demedi. "Çeşitli nedenlerle gitti Ermeniler. Ermeniler devamlı göç etmek durumunda kalmışlar; sosyal, psikolojik nedenlerle" dedi. Tabiidir ki, "Ne zorumuz vardı da evimizi, yurdumuzu terkettik. Kovulmadık mı!" demedi.)

Kim otokton?

- Yahudi daha eski, bin yıllık tarihi var Osmanlılar'la. (Tahmin edeceğiniz gibi, sıra Rıfat Bali'ye geldi. Bu sözler ona söyleniyor. Azınlık sayılanlar nedense birbirlerine göre 'daha' ile başlayan, egemene göre birbirlerini rakip görecek gruplar olarak tanımlanıyorlar. Türke en sadık hangisi, hangisi daha yerli, hangisi biz'e daha çok benzer?..)

- Resmi ideoloji baskı uyguladı mı, diyorsunuz? (Şimdi buna evet'ten başka ne dersin? Bunu nasıl söylersin?.. Belki bundan da önemlisi, bu sorunun, Bali'nin, "Azınlıklara milli kimlik üst kimlik olarak benimsetilmeye çalışıldı" sözü üzerine sorulmuş olması.)

- Mesela Rusya'da Yahudiler İsrail'e! dendi. Bütün devletlerde bunlar var. O kadar demokratik olduğu iddia edilen Almanya'da da ırkçılık var. 20. yüzyılın hastalığı bu. Yani global bakalım istiyorum..." (Bu da, her şeyi göze alıp bu memleketteki anti-semitizmi anlattığında, Bali'ye yöneltilen cevap/soru. Ve Bali'nin geçiştirilen karşı-cevabı: "Amerika'da, Avrupa'da ırkçılık yok değil tabii, ama müeyyideleri var.")

- Siz 1915'teki Ermeni soykırımı, tarihte böyle bir şey oldu (mu) diyorsunuz? (1915'ten söz eden benim, ama nedense bu soru Margosyan'a yine. Bu arada, ağzımdan her 'Ermeni' çıkışında, kameranın Margosyan'ı takip ettiğine de dikkatinizi çekeyim; dediklerime başını sallayacak, onaylayacak mı acaba? "Hayır. Ben demiyorum, tarih kitapları diyor.")

- Ermeni kıyımına bir de başka taraftan bakmalı. (Hep 'başka taraftan', resmi taraftan bakılmıyor mu?) Galeyana gelen insanların birbirlerini kırmaları kolay. (Bu 'hoşgörü', kıyımı hafifletmek değil mi?) Ermeniler de Türk diplomatlarını katlediyorlardı. (Bu cümlesini Margosyan'a dönerek söylediği için şu ton vardı adeta: "Siz bizim diplomatlarımızı öldürdünüz. TC diplomatları bizimdir, sizin değil; siz Ermenilersiniz, Asala'sınız." Nevval Hanım kendinden emin bir şekilde "Neve Şalom'da biz masumuz" derken de benzeri bir konuma düştüğünü farkettiyse çok üzülmüştür herhalde: Biz kim?..)

- Bir tarafı haklı göstermek olmaz. (Tarafsız olmak, tarafların yaptıklarını eşitlemek midir, ayrılaştırmak mıdır? Olanı biteni biliyor musunuz ki?) Olayı politik değil, daha insanı merkeze alan şekilde koymak lazım. (Ben de insanlardan söz ediyoruz sanıyordum. Neredeyse, Ermeni milliyetçiliği yaptığımız söylenecek. Oysa, en azından Margosyan, sadece Ermenilerin yaşadıklarından değil, şunlardan da bahsetmişti: Yahudilerin zengin olduğu önyargısı, TC pasaportluların Avrupa konsolosluklarının kapısının önündeki halleri, Kardak'la ilgili olarak Rumların koz olarak kullanılması, Süryaniler, Keldaniler...)

- Konuştuğum Rum arkadaşlar biz azınlık değiliz, Türküz diyorlar. Ama ben burada rahatsızım diye de ekliyorlar.

- Rumlar diyorlar ki, onlar bizim gibi değil, bizim durumumuz biraz daha farklı; mesela falan yıl hiçbir parti Rum aday bile göstermedi, Rumlar buradan kovuldular.

(Yine kıyaslama ve genelleme, ötekileştirme: Rumlar, onlar... Aramızda Rum olmadığı için üçümüz tek yumruk, tek yürek olduk: "Doğru diyorlar, biz de azınlık sözcüğünden hoşlanmıyoruz.")

- Kardak'a ama ilk bayrağı diken Yunanlılar değil miydi? (Türkiye'deki Yahudilerden söz ederken söz İsrail'e gelir ya, Türkiyeli Rumların uğradığı ayrımcılığı, baskıyı konuşurken de işte böyle bir soruyla karşılaşıyorsunuz.)

- Azınlık meselesini ne sol, ne de sağ konuşuyor diyor Rumlar. Aydınlar neden tartışmıyor? (Yine biz üçümüz -Nevval Hanım farkında olmadan üçümüzü biz'leştirmeye itti-, "Doğru diyorlar. İHD gibi platformlar olmasa nerede konuşacağız" türünden cevaplar verdik.)

Sanki demokrasi var

Soykırımı konuşamıyoruz. Bir kere, bilgiye ulaşmak güç, arşivlerden yararlanamıyoruz, konuyla ilgili çeviri kitaplar yargılanıyor diyorum. Ama diye başlayan bir itiraz: "Ama konuşmak için bilimsel çalışma yapılması lazım..."

"Şikayet bölümü programımıza sığmaz, çözümü konuşalım" diyen sunucunun bize tekrarlatmak istediği çözüm önerileri; bir, sivil kurumlar, aydınlar akademik çalışma yapsın. İki, azınlıklar meclise daha çok girmeye çalışsın. Peki, yasalar ırkçılığı suç saymalı diye başlıyorum. Yine bir 'ama': "Ama bu işi devlete niye bırakıyoruz?" Ne yani, sivil toplum örgütleri mi ırkçılığa yaptırım uygulayacak? Yok, sizin de içinde olduğunuz 'aydınlar'ın duyarlı olmalarını kastediyorsanız, haklısınız. Örneğin bu programı merak edip izleyenler, ertesinde biz konuşmacıları arayanlar Türkler, Kürtler değildi. Bana gelen telefonların çoğu Yahudi ve Ermeni arkadaşlardandı. Bir de, Süryani ve Laz. Böyle bir program yapmak elbette önemsenecek bir çaba, ama sözkonusu programdan da görülebileceği gibi, kendimizi daha çok sorgulamamız gerekiyor.

Yapılanları öğrenmek, hatırlamak; kendi ayrımcılıklarımızın, içselleşmiş ince, gizli ırkçılığımızın farkına varmak ve itiraf etmek... İtiraf edilmeyen suçlar tekrarlanır.

Soyadın Kral olsun, Margosyan olmasın

Soyadı kanunu çıktığında, Heredanlı Sarkis Margosyan, bu soyadını alabilmek için nüfus memurluğuyla birkaç sene uğraşmak zorunda kalmış. 'Niye bu adı istiyorsunuz?' sorusuna verdiği, 'dedemin adı Margos'tur' cevabı yetmemiş. 'Margos ne demek?' sorusu ve 'Biz sana Kral diyelim, Dağ veya Tepe diyelim' önerisi gelmiş ardından. Kararlı insanmış Sarkis Margosyan. Madem böyle, 'kafa kağıdı' almamış o da. Ta ki, çocukların okula kayıtları gündeme gelene kadar. Ve sonunda 'Margos' yazdırabilmiş ancak, Ermenilerde yaygın olan, 'oğlu' anlamındaki 'yan' eki olmaksızın... Memur bu ya, nereden icap ettiyse, kırmızı kalemle yazmış. Yıllar sonra Mıgırdiç Margosyan kızı Şoğer'i okula kayıt ettirirken, başına dert olmuş bu kırmızı. Şu soruya muhatap olmuş: "Neden kırmızı? Komünistlik momünistlik mi?.."

Gavur Mahallesi'nden Merhaba. Mıgırdiç Margosyan 17 Şubat'ta Evrensel Kültür Merkezi'ndeki bu başlıklı söyleşisinde, edebiyattan, kitaplardan söz etmek istedi. Ama günün koşulları, izleyenlerin soruları, konuyu dönüp dolaştırıp yukarıdaki kimlik meselesine getirdi. "Hiç kimse milliyetinden dolayı övünmesin de, dövünmesin de. Hepimiz insanız, ama böyle söylüyorum diye, etnik kimliklerin kaybolmasını istediğim sanılmasın." Sonuçta, bu minvalde şeyler söylemek durumunda kaldı yazar.

İzleyenler arasında, adeta uygun bir platform olsa da içimizi döksek diyen Ermeni genç kızlar vardı. Yaman kızlardı:

- Siirtliyim. Ermenice, Arapça ve Kürtçe biliyorum. Ama Türkçeyi sizler gibi güzel konuşamıyorum, kusura bakmayın. Bizim soyadımız Kevorkyan'dır, ama ailemize Taş ve Demir soyadlarını vermişler.

- Küçükken çok çektim. Çocuklar 'Pis gavur' diyorlardı. Şimdi de boynumda haç taşıdığımda küfür duyuyorum.

- Biz Ermeniler hâlâ korku içinde yaşıyoruz. Ermeniliğin küfür olarak kullanılmasından dolayı bir çocuğun, 'anne biz çok kötü insanlar mıyız?' diye ağladığını biliyorum.

- Ben de Ermeni olduğum için biliyorum ki, hep aşağılanınca, buna tepkiyle Ermeniliğin 'ne mutlu' dedirtecek taraflarını düşünmeye başlıyor insan. Mıgırdiç bey, nasıl oluyor da siz böyle komplekssiz olabiliyorsunuz?

Ermeni sürülür, Kürt mağdur olur

İzleyicilerden sadece Ermeni olanlar konuştu sanılmasın. Hatta söz almaları epey sonra oldu. Böyle bir söyleşi, kendisi de Çerkez olan Cevriye Aydın'a, belediye otobüsünde kocasına Çerkezce 'arkaya ilerle' diyen kadının sesini duyduğunda nasıl etkilendiğini hatırlattı. İnsan 'başkası'nı anlamaya çalıştığında, kendini tanıyor...

Kürt olduğunu söyleyen Çorumlu bir kadının söyledikleri de oldukça 'çarpıcı'ydı: "Ermeniler Çingenelerden farklı; dürüst, namuslu, iyi insanlardır bizim oralarda. 'Gavur elekçiler' dediğimiz Ermeni elekçiler göç edince eleksiz, halbursuz kaldık. Biz mağdur olduk." Bakar mısınız mağdur kim? Biz!?. Ve vay Çingenelerin haline...

Buraya kadar hep kadınlardan aktardım. Erkekler sazı ellerine aldıklarında kadınlara hiç şaşırtıcı gelmeyecek sözlerle başladılar:

- Hiç konuşmadım, son noktayı koymak istiyorum.

- Şimdiye kadar konuşulanları toparlamak istiyorum. Azınlık sorunu kapitalizm olduğu için var. Bu sorunun temeli ekonomik; cep

İzel Rozental'e teşekkürler

İzel Rozental'in üçüncü karikatür albümü Gözlem Gazetecilik yayınlarından çıktı: "Peki ama neden?!.." 1951 İstanbul doğumlu Rozental'in daha önce yayınlanmış '1991' ve 'Herşeye Rağmen' adlı iki karikatür albümü daha var.

İzel Rozental'i tanıyorsunuz, onun Şalom gazetesinde yayınlanan karikatürlerini aşırıp aşırıp Azalırken'de yayınladığım için. Bir süre sonra nihayet utanıp, kendisine ulaştım. O güne kadar karikatürlerini burada kullandığımdan kendisini haberdar ettim. İzel Bey'in tek rahatsızlığı, acaba kendisi Yahudi olduğu için mi kullanıyordum karikatürlerini. Hayır; bu karikatürleri çizen Mustafa, Leman olsaydı da kullanırdım. Mustafaların, Hasanların, ırkçılığı bu kadar iyi anlatan karikatürlerini göremiyorsam, ne yapabilirim?..

Rozental'in karikatürleri güncel olaylara ilişkin olmakla birlikte, özellikle ırkçılık, önyargı, barış konularında zamansız ve mekansız bir tat veriyor. Son albümünde yer alan aynı çizgileri gazeteden izlediğimde daha çok zevk almam da belki bu yüzden. Çünkü albümün sol sayfalarındaki gazete haberlerinden parçalar, karikatürü kendimce 'okuma'ma engel oldu. "Peki ama neden?!." albümü, Şalom abonesi olmayanlar için güzel bir fırsat. Sadece 58. sayfadaki karikatüre itirazım olduğunu da ekleyeyim.

Yelda

doldurmak için.
- Sosyalist dediğin zaman, duygusallığı aşıyorsun. Pisliği üreten bu sistemdir.
- Küçük burjuva aydını azınlık sorununu insan hakları, adalet, barış olarak ele alıyor, sınıf mücadelesinden kopuk tezler ileri sürüyorlar. Bu sorun kapitalizmin doğasındadır.
Gavur diye hakarete uğrayınca ağlayan çocuk duygusal; bunu dile getirmek, duygusallığı aşamamak... İşte böyle... Fransa, Cezayir, Küba, Rusya'yı sular seller gibi 'bilen' yoldaşlar, yaşadıkları topraklardan bihaberdiler. İçeri'yi bilmeyen, dışarı'yı biliyor mu sanki? SSCB'de azınlık, milliyetler diye bir sorunun kalmadığını söyleyebilenler, hadi, SSCB içindeki yerleşim yerlerinin adının -tıpkı TC'nin yaptığı gibi- değiştirildiğini, Rusçalaştırıldığını bilmiyorlar. Peki, en azından Kafkas halklarının, mesela bugün Çeçenlerin böyle bir mücadele içinde olduğunu da mı görmüyorlar? Sosyalist oldukları iddiasındaki bu kişiler -daha sonra kızların da desteğiyle- toplumun en duyarlı kesiminin kendileri olduğunu ilan ettiler. Ne diyelim, inşallah...
Konuyu değiştirmek, bu konudan kaçmak duyarsızlıktır. İşlenen suçları yoksayarak susmak suça iştirak etmektir. Çeşitli kimliklerin farklılıklarının tanınarak aynı değerde kabul edildiği bir dünyaya ulaşabilmek için, suçların itiraf edilip özür dilenmesinin özel bir önemi vardır. Nostaljik bir hatırlama

Ermeni tabusu, Hemşinlilerin kendilerini tanımalarına engel

Sakıncalı kimlik seçeneği: Ermenilik

Hemşinlilik sadece bir yere, coğrafyaya bağlı bir adlandırma mı? Doğu Karadeniz'de Çayeli'nden Hopa'ya, Mustafa Kemal'e kadar olan bölgedeki köy halkları neden kendilerine Hemşinli derler? Hemşinliler kimdir? Hangi ilgiyle, İHD İst. Şb. Azınlık Hakları İzleme Komisyonu'nun şubat ayı toplantısına konu oldu 'Hemşinliler'?

Toplantıya gelenlerin kim olduklarına bakarsak, ipucu verebilir bize. Sonradan anladığımıza göre çoğu, Ermeni, Laz, Türkçe konuşup eski Ermeni geleneklerini sürdüren Hemşinli, Ermenice konuşan (konuştuğu dilin Ermenice olduğunu bilmeden; Hemşince konuştuğunu sanıp), ama gelenekleri sürdürmeyen Hemşinli, Lazca konuşan Hemşinli, Türkçe konuşup Türkçe yaşayan Hemşinli...

Ankara Üniversitesi'nden antropolog Erhan Ersoy'un doktora tezinin bir bölüm başlığı olan 'Hemşinliler' daha önce Birikim'in Etnik Kimlik ve Azınlıklar sayısında yer almıştı. İHD içinde, azınlıklarla ilgili yegane çalışma olan İstanbul Şubesi Azınlık Hakları İzleme Komisyonu'nun isteğini kırmayarak konuşmacı olarak Ankara'dan gelen Ersoy'u dinlemeye gelenlerin çoğunda bu dergi vardı. Dinlemekten çok, etkin bir şekilde toplantıya katıldıklarını belirtmeliyim. Ne heyecanlı topluluktu o öyle; herkesin eklemek istediği bir bilgisi vardı dağarcığında... Ermeni kökenli Hemşinlilik kimliği, etnik yapılar üzerindeki baskılardan dolayı ifade edilemediğinden bilmeye ve bildirmeye açlık hissediliyordu.

Hemşinlilerin tarihlerine dair bi gi kırıntıları ilk bakışta Ermenilikle Lazlık arasında bir yerde durdukları izlenimini verdiyse de, ilerleyen saatlerde, müslümanlaş(tırıl)mış Ermeniler olduğu fikri ağır bastı. Toplantı sonundaki manzara özellikle bu fikri verdi: Türk, Yahudi, Kürt ve en son Laz dinleyiciler gitti; oracıkta tanışan Ermeni ve Hemşinliler bir türlü birbirlerinden ayrılamadılar. Hemşinlilerle Ermeniler Türkçe olmayan bir dille konuşup anlaştılar; Hemşinlilerin Hemşince, Ermenilerin Ermenice dedikleri dille...

- Hopa Hemşinlilerini, çocuklarının ağlayışlarından bilirsiniz. Küfürlerde, yoğun mutluluklarda sözler Hemşincedir. Ben 5 yaşında öğrendim Türkçeyi.

- Kaçkar adı Haçikar'dan gelmiş dediğinize göre orada manastır da olmalı?

- Haklısınız, Haçikar Manastırı var.

- Hodoç şenliği dediğiniz hasat zamanı yapılıyor olsa gerek. Çünkü Ermenice hodoç, hasat demektir.

- Evet, hasat mevsiminde yapılıyor.

- Haçaped köyümüzü 3 Türk kurmuşmuş, öyle derler...

- Haçaped (Haçapayd) İsa'nın çarmıha gerildiği tahtanın Ermenice adıdır.

- Yedi ceddim Arap, Türk ismi; nasıl olur?!.

- Hemşinlinin İstanbul Yenikapı'daki gazinosuna koyduğu Maran adı, Ermenice, kiler demektir....

- Sesli Kaya'da Ermeniler katledilmiş. Bizim yöre halkı görmüş, ama müdahale şansı yok... Büyüklerden gençlere intikal etmiş sözler var. Bu olay unutulmamış, ama suskunluk var.

Azınlıkların tek özgürlüğü, göç özgürlüğü

Ermeni ustalardan kalan taş köprü, 15. yüzyılda Ermeni beyi tarafından komşu Rumlara karşı yaptırılmış olma olasılığı olan Zil Kalesi, Ermenice sentaks yapısına sahip isimler, yer isimleri, Ermenistan'da yaşayan Hemşinliler... Bunlar neyi gösteriyor? Erhan Ersoy'dan aktaralım:

"Hemşin halkı şimdiki coğrafyalarına 12 bin nüfusla 7. veya 8. yüzyıllarda, Ermeni Amaduni Prensi Hamam'ın liderliğinde yerleşmişler. Hıristiyan olarak yaşayan halk 15 veya 17. yüzyılda müslümanlaşmışlar. Hemşinlilerin kendilerini gizleme, beka ve varlık sorunu var. Yoksa, tehcir edilebilirler vs. Türk kimliğini dayatmayla kabul etmişler. Ermenilik çok sakıncalı durumdu; halihazırda olduğu gibi. Ulusal ekonominin bütünleşme sürecinde Ermeni kökene sahip insanlarız diye kendini ifade etme cesareti... terörist Asala'yı çağrıştırıyor... Devletle ilişkileri, beklentisi olanlar, tahkikata uğrayabileceğini, gözlenebileceğini tahmin edenler bu savı reddediyor. Devletin sadece Ermeni, Kürt kimliğine antipatisi yok; Lazım diyenlere de. Tarihsel bilinç kaybı var; belli bir tarihten sonrası hatırlanmıyor. Bilinçaltına ket vurulmuş.

Hemşinlilerin tarihini bilmek için Ermenice bilmek gerek. Antropolog açısından bir sorun da, etik: Nereden çıktı bu kimlik diyen Hemşinlilere ne diyeceğiz? Sen Ermeni kökenlisin dememizden rahatsız olacaklar. Geçmişindeki gerçekleri ortaya çıkarmayalım mı? Onların korku ve endişesi, araştıranı da bağlıyor. O zaman araştırmacı onların durumunu anlıyor. Geçmişiyle tanışıp barışma, kendini ifade etme... Ne zaman ki bu sakıncalılık ortadan kalkacak, o zaman rahat rahat araştırabileceğiz."

Çoğu, İstanbul başta olmak üzere, büyük şehirlere göç eden ve genellikle pastacılık yapan Hemşinliler Ermeniliği kabullenmiyormuş, bu savlardan çok rahatsızlarmış. Kendilerini tanıtmamaya çalışan, kim oldukları tam bilinmeyen Hemşinliler birbirlerini tanırlarmış. Bir de Laz komşuları onları tanıyormuş: Kalın kaburgalı Ermeniler (Hemşinliler) gurbetçilik yapar, dağlıdır, kan davası gütmezler, tulum çalarlar, Hemşinliler Ermeniden dönmedir... Buna karşılık Hemşinlilerin Lazlar hakkında, 'bunlar eskiden gavurdular' sözleri...

Erhan Ersoy, bu atıflarda, Türk milliyetçiliğine göre ötekini ele verme, tahkir etme olduğunu belirtiyor: "Düşmanlığı yaratan, Türk milliyetçiliği; kim daha Türk, kim daha müslüman... Milliyetçi ideoloji türdeşliği, homojenliği dayatıyor. Hemşinli de bundan payını almış. Oysa, Hemşinli kendi yöresinde çoğunluktur; Kürt kendi yöresinde çoğunluktur; Laz kendi yöresinde çoğunluktur..."

Özgürlük yaylada!

Bugün Müslüman oldukları halde Vartavar Şenliği yapan Hemşinliler, sözünü ettiğim toplantıya katılan Ermenilerden, Vartavar Yortusu'nun, Ermenilerin Hıristiyanlıktan önce de kutladığı en eski bayramı olduğunu öğrendiler... O gün birbirlerine su atarlarmış.. Vartavar Şenliği Ermeni propagandası diye '80'lerde yasaklanmış bir ara. Ki o şenlik, vergi memurunun, askerin gidemediği yüksek yaylalarda yapılırmış. Hemşinli Hemşinliliğini ancak yaylada yaşar, şenliklerini orada yapar.

Son söz bir Hemşinlinin: "Lazlar Ogni ile çok şeyi değiştirdiler, sıra Hemşinlilerde"

Kılçıklı soruların muhatabı başta Türk-Müslüman-Sünni solcular olmalıdır. Hele ki kendilerini iktidara aday görenler. Uluslararası platformlarda Ermeni Soykırımı, Kardak, Kıbrıs gibi meselelerde tavırları ne olacak? Halkların kardeşliği, sadece müslümanların kardeşliği mi, değilse, tarihin ve bugünün 'somut tahlillerini' nasıl yapacaklar? Bu ve benzeri sorulara verecek cevapları olmalıdır. 'Azınlık' sayılanlar için ne düşünüyorlar? Hamasi olmayan vaatleri var mı?

Silah tacirlerinin gözü şimdi de Kosova'da

Atilla TUNA

Yugoslavya'da 1971 yılında yapılan nüfus sayımı sonuçları açıklandığında Sırbistan Komünistler Birliği Merkez Komitesi'nin Türk üyesi Kadri Rauf, Kosova'da yaşayan Türk nüfusta bir önceki sayıma göre yüzde 60'a varan bir azalma olduğunu görünce bu durumu şiddetle eleştirmişti. Kadri Rauf Kosova'da yaşayan Türkler'in, Arnavutlar'ın baskı yapması yüzünden, kendilerini Arnavut yazdırdıklarını, Türk okullarının Kosova'nın birçok bölgesinde yerel Arnavut yetkililerince kapatıldığını söylemiş, protesto etmişti. Kosova Komünistler Birliği Genel Sekreteri Mahmut Bakali, Rauf'u bu nedenle görevden azletmişti.

1960'larda yüz bin civarında olan nüfusun 40 bine düşmesi, yalnızca Türkler'e özgü bir durum değildi. Yine aynı yıllarda bölgede yaşayan Sırp nüfus da yüzde 30'lardan yüzde10'un altına düşmüştü.

1389 yılında Sırplar'ın Osmanlılar'dan aldıkları yenilgi bölgenin demografik yapısının değişmesinde en önemli etmen olmuştu. Kosova ovasının verimli topraklarını işleyen Sırp köylülerinin bir bölümünün buralardan göç etmeleri sonucu Osmanlı idarecileri çevre dağlarda yaşayan Arnavutları buraya yerleştirmişlerdir. Arnavutlar'ın çoğunun müslümanlığı seçmesi Osmanlı yöneticilerini Arnavutlar'a daha ılımlı yaklaşmaya yöneltmiştir.

1981 yılında Arnavut milliyetçisi profesör Ahmet Malloku'nun tutuklanmasına tepki olarak başlayan Kosova olayları, yüzlerce kişinin ölmesi ve yaralanması, binlerce kişinin tutuklanmasıyla sonuçlandı. Olaylar sonucu binlerce Türk, Sırp ve Karadağlı bölgeden göç etti.

Durum daha da karmaşık

Bosna savaşının bitmesiyle önümüzdeki yıllarda gündemin baş sıralarına yerleşmeye aday olan Kosova'da, bugün durum eskiye oranla daha da karmaşık. Bosna'da süren dört yıllık savaş boyunca Yugoslav ordusuna katılmamak için 400 bin civarında Kosovalı Arnavut yurtdışına gitti. Sırpların Krajina bölgesini yitirmelerinden sonra Belgrad yönetimi mülteci durumuna düşmüş buradaki insanları Kosova'ya yerleştirmeye başladı. İlk beş bin kişilik kafile yerleştirildi. Arnavutluk Savunma Bakanı Saffet Julyali bu gelişmeler üzerine, Tiran'da yayınlanan Rilindja gazetesine verdiği demeçte Arnavutluk'un Kosova'yı savunma alanı kapsamında gördüğünü ve olağanüstü bir durumda savaştan kaçınmayacaklarını açıklayarak Krajina Sırplarının Kosova'ya yerleştirilmelerini protesto etti.

Arnavutluk'ta son birkaç yıl dikkati çeken bir askeri hareketlilik var. Geçen yıl ocak ayında Arnavutluk Silahlı Kuvvetleri, ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya ile birlikte SAREX 95 adı altında ortak bir askeri tatbikat düzenledi. Bunu yılın ortalarına doğru SAVİNG EAGLE- SAREX 95-2 adlı tatbikat izledi. Her iki tatbikata Amerikan 6. filosuna ait uçak ve gemiler katıldı. Bu tatbikatlar zincirine Türkiye ile ortaklasa yapılan MAREX 95

adlı tatbikatı da sayarsak Arnavutluk'un askeri yönden nasıl bir hareketlilik içinde olduğunu gösterir. Bu bağlamda Makedonya'nın da bu tatbikatlara katılmak istemesi dikkati çeken bir başka nokta.

ABD ve Türkiye'nin Arnavutluk'a en fazla askeri destek ve silah sağlayan ülkeler oldukları bizzat Arnavutluk Devlet Başkanı Salih Berişa tarafından açıklandı. Arnavutluk tarafından satın alınan silahların bir bölümünün nereye gittiği geçen yıl ülkede ortaya çıkan bir skandaldı. Muhalefet partilerine ait iki milletvekilinin belgeleriyle açıkladıkları olaya göre 1992-93 yıllarında Arnavutluk'tan Hırvatistan'a gemilerle silah satışı yapılıyordu. Silah yüklü gemiler önce Slovenya'nın Koper Limanı'na, buradan da karayoluyla Hırvatistan'a gidiyordu. Silahların ihracatçısının Tiran'da bulunan " İmpex Sanayi" adlı bir şirket olduğu anlaşıldı. Skandalın can alıcı noktası ise, Arnavutluk Savunma Bakanı Saffet Julyali'nin bu ticarette maddi çıkar sağlamış olmasıydı. Skandalın ortaya çıkmasının nedeni silah yüklü bir geminin Karadağ açıklarında seyrederken Yugoslav savaş gemilerindeki askerlerin gemiyi geriye çekerek silahlara el koymalarıydı.

Arnavutluk ve Yeni Yugoslavya arasında zaman zaman sınır çatışmaları da meydana geliyor. Geçen yılın ağustos ayında bir grup Arnavutun sınırı geçerek bir Yugoslav askerini öldürmesi gibi olaylar iki ülke arasında var olan gerginliği daha da artırıyor.

Bölge ülkeleri de kaygılı

Bosna savaşından sonra Kosova'nın geleceği ile ilgili kaygılar bölge ülkelerini de endişelendiriyor. Kosova ile yakından ilgilenen diğer bir ülke olan ABD ise bölgeyi dikkatle izliyor. ABD Milli Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün yayımladığı Kosova ile ilgili analiz raporuna göre olası bir savaş sırasında Kosova'dan Makedonya ve Arnavutluk'a doğru büyük bir göç dalgası yaşanacak ve hemen ertesinde Arnavutluk Kosova'ya müdahale edecek. Yunanistan, Makedonya'ya güneyden, Sırbistan ise kuzeyden saldıracak; dolayısıyla Türkiye ve Bulgaristan da katılınca Balkan savaşı çıkacak. Bu tür felaket senaryolarının önemi kuşkusuz büyük. Zira Yugoslavya dağılmadan önce değişik batılı kuruluşlar Bosna trajedisini önceden görmüş ve bugün yaşananlara çok benzeyen yorumlarda bulunmuşlardı. Bu Amerikalı bir kuruluşsa bu yazılanların üzerinde dikkatle düşünmek gerekir.

ABD ve FAC ile ilişkiler

1989 yılında Kosova savaşının 600. yıldönümünde Miloşeviç tarafından lağvedilen Kosova özerk bölgesinde yaşayan Arnavutlar Eylül 1992'de tek yanlı Kosova Arnavut Cumhuriyeti'ni ilan ettiler. Sırbistan yönetimince yasadışı ilan edilen Kosova Cumhuriyeti'nin gizlice seçilmiş başkanı İbrahim Rugova, başbakanı ise Almanya'da yaşayan Buyar Bukaşi'dir. Bukaşi'nin Alman Dışişleri Bakanı Klaus Kinkel ile yakın ilişki içinde olması Almanya'nın bölgeye verdiği önemi gösterir. Diğer yandan Kosova Cumhuriyeti Başkanı olmasının yanı sıra Kosova Demokratik Birliği'nin (LDK) lideri de olan Rugova'nın Amerika ile ilişkilerini Joseph Diogardi ve Elizabeth Bankovska adlı lobicilerin sağlaması dikkat çekiyor.

Rugova-Bukaşi Kosova'nın tam bağımsızlığını savunmaları, örneğin Avrupa Birliği Dışişleri Bakanları'nın Lüksemburg'ta yapmış oldukları "Bölgeye geniş özerklik verilmesi" önerisini reddetmeleri, bir diğer Kosovalı Arnavut lider olan Adem Demaçi ve yandaşlarının İbrahim Rugova'ya olan desteklerinin azalmasına neden olmuştur.

Kosova sorunu, Demaçi'nin savunduğu "Özerk Kosova'nın da içinde yer alacağı Balkan Konfederasyonu'nun kurulması" taraftarlarının mı, yoksa "Bağımsız Kosova"yı savunanların görüşü doğrultusunda mı sona erecek, henüz belli değil. Yalnız hiç kuşku yok ki, batılı silah tacirleri tezgahlarını şimdiden açtı ve düğmeye basmak için avuçlarını ısıtmaya başladılar bile.

Türkiyeli göçmenler, KPÖ ve ilginç bir deneyim

Mustafa YAVUZ

Avusturya'nın Viyana ve Linz kentlerinde 10-11 Şubat 1996'da KPÖ (Avusturya Komünist Partisi) ve Türkiyeli göçmenlerin birlikte düzenledikleri "Türkiye nereye gidiyor?" konulu paneller, politik göçmenlerin artık yalıtık konumlarını terk etmeye ve yaşadıkları toplumda politik ağırlıklarını koymaya başladıklarını göstermesi bakımından önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Sözünü ettiğimiz gelişme, bugüne değin gerçekleşen sınırlı çerçevede etkinliklere değil, yeni bir sürece işaret etmesi açısından önem arzediyor. Yapılan etkinlikleri önemli kılan şeyin Türkiyeli göçmenlerin ve Avusturyalı komünistlerin her iki ülkede yaşananlara ve politik gelişmelere karşı ortak duyarlılık geliştirme, bunu örgütsel bir çerçevede somutlama çabası olduğunu vurgulamak gerekiyor.

BSP taraftarlarının ve KPÖ'nün bir süreden beri karşılıklı olarak geliştirdikleri ilişkiler giderek, sosyalist hareketin yeniden yapılanması sorunlarını gündeme alan ve deneyimlerin karşılıklı etkileşim içinde sorgulandığı bir platforma dönüşmüş bulunuyor.

Türkiyeli sosyalistlerin sahici bir polik odak olma doğrultusunda attıkları adımlar, Avusturyalı sosyalistler arasında da ilgiyle izleniyor. Doğal ki, bunda siyasal göçmenlerin Avusturyalı sosyalistlerle geliştirdikleri ilişki belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu ilginin salt KPÖ ile sınırlı olmadığı da bir gerçek.

> Türkiyeli sosyalistlerin sahici bir polik odak olma doğrultusunda attıkları adımlar, Avusturyalı sosyalistler arasında da ilgiyle izleniyor. Doğal ki, bunda siyasal göçmenlerin Avusturyalı sosyalistlerle geliştirdikleri ilişki belirleyici bir rol oynamaktadır

KPÖ'nün yaşlı kuşağın hakim olduğu dogmatik ve marjinal bir siyasal akım olmaktan çıkma çabalarının, Türkiyeli siyasal göçmenlerin çabaları ile çakışması ilginç ve bu yüzden de üzerinde durulması gereken bir deneyim. Bu ilişkilerin somut ürünü KPÖ'nün dogmatizmle hesaplaşma ve gençlerin parti yönetiminde öne çıkmaları olmuştur.

KPÖ, şimdi göçmenler, gençler, diğer sosyalst akımlar, ilerci güçler ve toplumsal muhalefet akımlarıyla çoğulcu bir perspektifte anlaşarak, politik yaşama müdahale imkanı aramaktadır.

Bu gelişmeler ışığında, Türklerin ve Kürtlerin Avusturya'da önemli bir ağırlık oluşturdukları dikkate alındığında, KPÖ'nün Türkiye'de yaşanan olaylar karşısında duyarlı bir yaklaşım geliştirmesi kaçınılmazdı. Türkiye'de süren savaş, tek taraflı ateşkes ve seçimlerde ortaya çıkan Emek Barış ve Özgürlük Bloku gibi gelişmeler, Avusturyalı sosyalistlerin ilgi alanına doğrudan girmekteydi artık. Ayrıca KPÖ genel sekreterinin ifade ettiği gibi, birleşik bir hareket yaratma konusunda hayli yol alan Türkiyeli sosyalistlerin bu konuda aktaracakları bilgiler de onlar için öğretici olacaktı.

HADEP, SİP, DDP'den konuşmacıların katıldığı panellerde bir yandan blok ve geleceği tartışılırken, diğer yandan daha önceden tarihi belirlenmiş ve örgütlenmiş panele BSP adına katılmama karşın, toplantıya katılanların yeni oluşan ÖDP'ye ilişkin sorularını yanıtlamaya, ÖDP ile yapılmak isteneni aktarmaya ve ÖDP'nin bloka ilişkin tutumunun ne olacağı sorularına yanıt vermeye çalıştım. ÖDP'ye ilişkin sorular birleşmenin yurtdışında yarattığı yankının/heyecanın bir tezahürü olarak değerlendirilmelidir.

Yaptığımız iş, hem Avusturyalı sosyalistler, hem de Türkiyeli göçmenlerce ilgiyle izlenmekte ve çeşitli düzeylerde tepkilere neden olmaktadır.

Olumsuz tepkiler (aşkın, devrimin, biranın partisi, tasfiyecilik vb. gibi) bir yana konulursa, gettolarında "en devrimci" yaşam sürdürenlerin dışında, bulundukları ülkede, o ülkenin komünist, ilerici güçleriyle dayanışma içinde, erternasyonalizmi ete kemiğe büründüren Türkiyeli sosyalistlerin başlattıkları çabalar ÖDP'nn hiç de yerel bir deneyim olmadığını ortaya koyması bakımından önemlidir.

Bu nedenle "Avusturyalı ilerici sol güçler ile göçmen örgüt, grup ve çevrelerin ortak çatı örgütlenmesi altından faaliyet" yürütmek amacıyla başlattıkları süreç değerlendirilmeyi ve genelleştirmeyi beklemektedir. Bu doğrultuda atılan adımlar önümüzdeki günlerde ilk sonuçlarını vermeye başlayacaktır.

'Küba'yı hiçbir zaman cennetle karıştırmadım. Öyleyse neden şimdi cehennemin yerine koyayım'.

Her şeye rağmen...

Havana'da Che Guevara Okulu'nda kız öğrenciler bir teneffüs anını değerlendiriyorlar *(yanda)*; duvar yazıları ve resimleri devrimin önemli bir figürü. Havana sokaklarında bir duvar yazısı: Venceremos *(üstte)*...

Uruguaylı yazar Eduardo Galeano'nun Nuevo Amanecer'in XII. yıl, No: 614 sayısında yayınlanan, daha önceki bir kitabının adını verdiği 'Latin Amerika'nın Kesik Damarları" başlıklı yazısını arkadaşımız Cengiz ONUR'un çevirisiyle okurlarımıza sunuyoruz. Yazı 9 Mayıs 1992 tarihinde yayınlanmakla birlikte, aktüalitesini (ne yazık ki) hala koruyor.

Latin Amerika nispeten istikrar kazandı; egemen dünya sistemi için artık bir tehlike arz etmiyor. Bu yüzden konumu artık eskisinden farklıdır. Dünya kamuoyunu oluşturan merkezler artık bizlere sadece ender olarak bir bakış atma tenezzülünde bulunuyorlar. Fakat kimseyi tehdit etmeyen Küba, sabit bir düşünce haline geldi.

Bu düşünce sahipleri Küba'nın hala var olmasına, hatta –her ne kadar hırpalanmış olsa da– yaşamaya devam ediyor olmasına içerlemektedirler. Tüm yaşamı mahveden bir olağanüstü hal durumunun boyunduruğu altında bulunan ve açlıkla terbiye ya da imha edilmeye terkedilen bu küçük ada teslim olmayı reddetmektedir. Ulusal onurundan dolayı mı? Bunu bilmeleri gerekenler, "Hayır, hayır, Küba'nın intihar etme eğiliminden dolayı bu böyledir" diye açıklıyorlar. Mezarcılar ellerinde kazmalar hazır bekliyorlar. Ama bekleyiş uzuyor ve canlarını sıkıyor. Doğu Avrupa'nın defterini fosillerle işbirliği içinde dürdüler ve şimdi bu inatçı "kızıl diktatörlüğü", ardından tek bir çiçek bile atmadan gömmek için yanıp tutuşuyorlar. İftira dolu mezar nutuğu daha şimdiden hazır. Mezarcılar, Küba devriminin çevresinde düşman kaynadığını gözlerden kaçırmak, "Devrim, ölmeyi istediği için ölmüştür" demek istiyorlar.

Fidel; ulusal onurun sembolü

En kızgın, en sabırsız olanlar da, günah çıkaran kesimlerden geliyor. Geçmişte stalinizmi sosyalizm ile karıştırdılar; bugün ise izleri silip, geçmişin kefaretini yüklenmek zorundadırlar. Söyledikleri yalanların, sakladıkları gerçeklerin... Yeni dünya düzeninde bürokratlar işadamı, sansürcüler ise düşünce özgürlüğünün öncü savaşçıları oldular.

Ben Küba'yı hiçbir zaman cennetle karıştırmadım. Öyleyse neden şimdi cehennemin yerine koyayım. Ben, yalan söylemeden veya bazı şeyleri saklamadan Küba'dan yana olunabileceğine inananlardanım.

Fidel Castro ulusal onurun bir sembolüdür. 500 yıldan beri eziklik duygusuyla yaşayan biz Latin Amerikalılar için kalbimizden gelen bir semboldür.

Bununla birlikte, Fidel uzun yıllardan beri itaatkârlığın tekdüzeliğini yaratıcı enerjiye karşı zorla dayatan, teksesli ve bunun yansımalarından oluşan bürokratik bir sistemin ön sırasında oturmaktadır. Kısa veya uzun vadede bürokratik sistem realite karşısında yabancılaşmaktadır. Küba'nın acı çektiği bu trajik yalnızlıkta devlet kendini mutlak bir erk ile ortaya koymaktadır.

Böyle bir sistem tesadüfen ortaya çıkmaz. Bu, her şeyden önce emperyalist ambargodan kaynaklanmaktadır. Bu durum Küba'nın Küba olmasını yasaklayanların dayattığı bir savaş sırasında, devrimin kendisini savunabilmek için kapanmaktan başka bir çarenin kalmadığı bir ortamda ortaya çıkmıştır. Bunu, bitmeyen dış baskı ilerleyen zaman içinde sağlamlaştırmıştır. Emperyalist ambargo, 30 yıldan fazla bir süreden beri Sierra Maestra'daki projenin gerçekleştirilmesini önlemek için binlerce yoldan uygulanmaktadır.

Doğu Avrupa'ya benzemiyor

Geçmişteki tüm askeri diktatörlüklerin mimarları, ülkedeki demokrasinin tepesinde ilk andan itibaren demoklesin kılıcını sallandırmaktadırlar. Bu, ikiyüzlülüğün süreğen bir skandalıdır.

Küba'da halk, demokrasi ve sosyalizmi bir arada yaşatmayı kurguluyordu. Fakat dünyanın şefleri sadece kapitalizm ve kapitalizm arasında seçim yapabilme özgürlüğünü veriyor.

Yukarıdan gelmeyen ve dışarıdan dayatılmamış olan Küba devrimi, kolayca çöküveren Doğu Avrupa modeline hiç benzemiyor. Küba devrimi insanlara karşı veya insanlara rağmen değil, insanların içinden çıkmıştır. Bu yüzden kendi iradesiyle karar verebilmenin temelini oluşturan vazgeçilemez bir özsaygı, vatan konusunda kolektif bir bilinci ortaya çıkarabilmiştir.

Yaralanan demokrasi adına Haiti'ye karşı bando ve mızıkalarla duyurulan abluka yaz yağmuru benzeri bir gürültü patırtı idi. Abluka, Aristide geri dönmeden çok önce kaldırılmıştı. Abluka uzun süremezdi, çünkü 50 Amerikan firması –demokrasi aşağı, diktatörlük yukarı– ucuz olmanın da ötesinde olan işgücünü soğurmak istemektedir.

Buna karşılık Küba'ya uygulanan abluka süreç içinde genişlemiştir. Birçokları bunun iki taraflı bir sorun olduğunu ileri sürmektedir. Fakat herkes bilmektedir ki, son dönemdeki ABD ablukası kapsamlı bir boğazlama iradesine denk düşmektedir. Bugün Küba'nın ekmeğe, tuza ve başka her şeye sahip olabilmesine izin verilmemektedir. Bunun dışında, abluka ile, kendi kaderini tayin edebilme hakkı ortadan kaldırılmaktadır ve bunu kimse görmek istememektedir.

Küba'nın öldüresiye çembere alınışı, başkasının içişlerine karışmanın en rezil ve en etkili biçimidir. Bu durum ümitsizliğe düşmeyi getirir, baskıyı teşvik eder, özgürlüğü daraltır. Ablukayı devreye sokanlar bunu çok iyi bilmektedir.

Sovyetler Birliği artık yoktur. Artık uygun fiyatlarla şeker karşılığı petrol alınamıyor. Küba çaresizliğe mahkum edilmiştir. Abluka, hiçbir şey ödemeyen ve her şey için para isteyen dünya pazarının yamyamlık hislerini güçlendirmektedir. Küba bu sıkışıklıkta turizme açılmaktadır ve böylece ilacın hastalıktan daha kötü etki yapma tehlikesine doğru koşmaktadır.

İlk görünen ve süreğenleşme eğilimi taşıyan çelişki; turistler adada Kübalıların sahip olmadığı her şeye sahiptir. Eski yaraların anıları tekrar canlanıyor. Bir zamanlar sömürge, kerhane ve kumarhane olmuş olan ülkede halkın gözünün önünden o günler bir film şeridi gibi akmakta ve haklı bir öfke doğurmaktadır.

Elbette durum zordur. Söz konusu ülke Küba olunca sorgulayıcı gözler ülkenin üzerine dikilmiştir. Fakat ilk taşı atan kimdir? Bütün Latin Amerika'da yabancı turistlerin sahip olduğu ayrıcalıklar görülmemekte midir? Daha da kötüsü, aç kalanları korkanlardan ayıran duvarın üstünden bakıldığında, yoksullara karşı olan sistemli savaş görülmemekte midir?

Amerika daha mı adil?

Elbette, Küba'da turistler ve bir ölçüde de erke sahip olanlar için ayrıcalıklar vardır. Fakat gerçek olan şey, Amerika'da daha adil bir toplumun olmadığıdır. Küba'da yoksulluk bölüşülmektedir. Sütün kıt olduğu doğrudur; fakat ne çocuklar, ne de yaşlılar bundan feragat etmek zorundadır. Gıda maddeleri de kıttır, sabun yoktur ve her kıtlık hemen sihirli bir biçimde abluka ile açıklanamaz. Fakat herkes tarafından hissedilebilen krize karşın, herkes için hastaneler ve okullar vardır. Birçok insan için ölümden başka doktorun olmadığı bir kıtada böyle bir şeyi hayal etmek zordur.

Yoksulluğun bölüşüldüğünü belirtmiştim, bunun sadece Kübalılar arasında olmadığını ekliyorum. Küba hala dünyanın en dayanışmacı ülkesidir. Örneğin Küba kısa bir süre önce açlıktan ve askeri diktatörlükten kaçan ve ABD tarafından geri çevrilen Haitili mültecilere kapılarını açan tek ülkedir.

Çöküşün ve çaresizliğin zamanı. Büyük bir kaygı ve güvensizliğin zamanı. Fakat belki hala kesin olan küçük bir şey var: İçten gelen ve halkın içinde büyüyen değişim süreçleri başarısızlığa uğratılamaz.

On yılda harikulade bir deney yaşamış olan Nikaragua'yı ele alalım. Nikaragua bu zaman içinde yaşadığı onuru, adaleti ve demokrasiyi unutabilir mi? Sandinizm arabaları, evleri ve diğer kamuya ait malları geri vermeyerek kendi kahramanlıklarının gerisine düşen bazı önder kişilerle son mu bulacaktır? Savaşta hayatlarını kaybetmeye hazır olan, fakat barışta ise dünya nimetlerinden vazgeçemeyen Sandinistler ile Sandinizm mutlaka ki son bulmayacaktır.

Küba devrimi bugün kendi değişim gücü ve taşlaşmış iktidar yapıları arasında büyümekte olan bir gerilimle karşı karşıyadır.

Daha fazla demokrasi talep edenler sadece genç kuşaklar değildir. Fakat bunlar, sosyal adaletsizlikte ve halkları aşağılamakta demokrasiyi bir araç olarak kullanarak değersizleştirenlerin dışarıdan zorla dayattığı bir modeli değil, aksine sadece kendi yolunu bulmayı isteyen bir halk iradesinin şekli ifadesine ek olarak gerçek bir demokrasi istemektedirler. Kübalılara özgü, içten ve alttan gelen bir demokrasi...

Küba'ya ders vermek!

Fakat Küba abluka altında olduğu sürece, devrim değiştirme gücünü tam olarak açığa vuramayacaktır. Bu dış etki iktidarın kötü eğilimlerini, yani her çelişkiyi, yaşamın canlı olduğunun kanıtı değil, olası bir komplo olarak görmeyi beslemektedir.

Küba, 30 yıldan uzun bir süredir olağanüstü koşullarda yaşadığı göz önüne alınmadan mahkum edilmektedir. Kendi davranışının etkilerini mahkum eden ne akıllı bir rakip!..

Ben her yerde, Küba'da da ölüm cezasına karşıyım. Fakat Küba'yı belirsizlik içinde yaşamaya zorlayan ve özgür bir tercihte bulunma hakkını tanımayan bir ablukaya karşı olmadan, Küba'daki kurşuna dizme cezalarına karşı olunabilir mi?

Öyle gözüküyor. Amerika'nın diğer yerlerinde arada sırada değil, özellikle sistemli olarak ölüm cezası uygulandığında ıslık çalıp başka tarafa bakanlar, Küba'ya ders vermeye çalışıyorlar. ABD'de zenciler elektrikli sandalyede yakılıyor, Guatemala'nın dağlarında İndiolara kıyım uygulanıyor. Brezilya'da çocuklar sokakta biçiliyor.

Elbette, Küba'daki kurşuna dizme cezaları üzücü bir durumdur. Boyunduruk altına girmenin bir erdem sayıldığı veya en azından bir yeteneğin kanıtı olarak görüldüğü bir dünyada, yalnızlığa itilen bu adanın inatçı öfkesi bu nedenle mi daha az itibara değerdir? Hem de, kendisini satmayanın kiraya verildiği bir dünyada.

KKTC eski Başbakan Yardımcısı ve CTP eski Genel Başkanı Özker Özgür:

Hükümet or

Kıbrıs sorunu öteden beri Türkiye sosyalistlerinin, solun ilgi alanı içinde pek yer bulmamaktadır. Bu durum esas olarak Türkiyeli sosyalistlerin, devrimcilerin bir kusuru ve eksiği olmakla birlikte, Kıbrıslı devrimcilerin de kendilerini ve sorunlarını Türkiye'ye aktarmakta ve anlatmakta pek başarılı olamadıklarını söylemek onlara yönelik çok haksız bir eleştiri olmayacaktır. Sonuçta ortaya çıkan durum Kıbrıslı devrimcilerin Türkiyeli devrimcileri Kıbrıs sorununa 'resmi görüşlerin prizmasından bakmakla' eleştirmelerine yol açmaktadır. Dolayısıyla bu durum bir an önce aşılmalıdır, tarafların birbirlerini anlamalarında zaten fazlasıyla gecikilmiştir. Kıbrıs sorununu ve genel olarak Kıbrıs'ı anlamaya çalışmanın bir diğer boyutu ise, ne kadar küçük bir toplum olursa olsun, Kıbrıs sol hareketinden öğrenilecek şeylerin, değerlendirilecek deneyimlerin bulunduğu gerçeğidir. Öteden beri Türkiye devrimci hareketi ile yakın bir ilişki içinde bulunan ve son zamanlarda desteğini iyice arttırarak oy oranını yüzde 25'lere kadar çıkaran Cumhuriyetçi Türk Partisi iki yılı aşkın bir süredir koalisyon hükümetinin ortağı olarak KKTC'yi yöneten partilerden biridir. Dolayısıyla KKTC'ye özel olarak eğilmek, sorunlarını tartışmaya ve aktarmaya çalışırken öğrenmeyi de ihmal etmemek gerekmektedir. Soruna bu açıdan bakarak bu hafta CTP eski Genel Başkanı Özker Özgür ile önümüzdeki hafta ise Yeni Kıbrıs Partisi Genel Başkanı Alpay Durduran ile arkadaşımız Sezai SARIOĞLU'nun yaptığı söyleşileri yayımlıyoruz.

CTP'den başlayalım diyorum. Türkiye ve dünya kamuoyunda 'bir yıl içinde hayatınız değişecek' propagandası var. Ama bu arada barışın öznesi olacak muhalif partiler kendi içinde krizler yaşıyor. CTP, tarihinin en kötü dönemini yaşıyor gibi. Dahası eski kimliğini terkettiğine dair eleştiriler yapılıyor. Hatta 'CTP artık muhalif değil, iktidar partisi' deniyor.

CTP'nin kurulurken de bir misyonu vardı. Zaman içinde daha ilerici bir kimlik kazandı. Kurucuları demokrat insanlardı. Daha sonra Türkiye'de devrimci olmuş öğrenciler partiye girdiler. Sonuçta CTP ilerici bir kimlik kazandı ve önüne "barış, demokrasi, federal çözüm" görevini koydu; yirmi üç yıl bu misyonla mücadele etti. Son yıllarda yeni bir durum ortaya çıktı ve CTP koalisyon ortağı oldu. Öncesinde, "misyonumuza hükümet ortağı olarak mı daha kolay ilerleyebiliriz, yoksa hükümetin dışında rejime karşı mücadele ederek mi" tartışması yaşadık. Son kurultayda da, hükümet içinde kalırsak, "barış, demokrasi ve federal çözüm" için yol katederiz diyen görüş ağırlık kazandı ve bunu savunan arkadaşlara yetki verildi. Hükümette parti misyonu doğrultusunda ne kadar yol alınacak, onu zaman gösterecek. Şimdiden yargıya varmak mümkün değil. Bazı göstergeler var, bekleyip görmek lazım. Farklı düşünen bizler, kurultayda yenilgiye uğradık. O nedenle yetki alan arkadaşların çizgilerinin doğruluğunu kanıtlamaları gerekir.

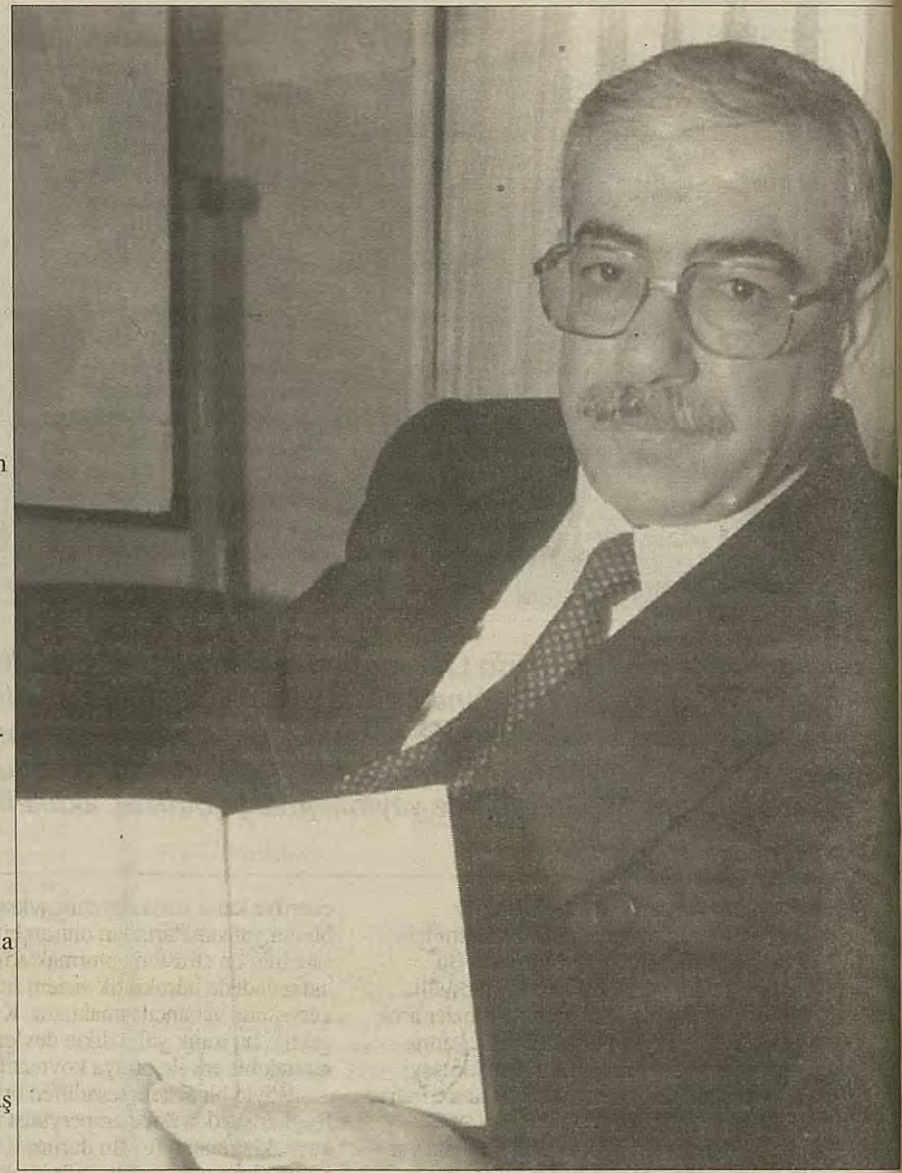
CTP ile diğer partiler arasında fark kalmadı gibi...

Benim devlet bakanlığı ve başbakan yardımcılığından istifa etmemin altında yatan neden bu... Gerekçelerim çok açık ortadadır. Partinin kendi hedefleri doğrultusunda ilerlemesi çok zor gerçekleşiyordu. Kitleler nezdinde partinin imajı sarsılıyordu. Partinin yirmi üç yılda kitlelerin desteğini alabilmek için ortaya koyduğu tavır giderek erozyona uğruyordu. Ve bana göre, gidişat iyi değildi, dahası kötüydü. "Zararın neresinden dönülürse kardır" diyerek görevimden istifa ettim. Partinin kitlelerle bağı kopuyordu. Rejime karşı mücadele eden bir parti konumundan uzaklaşıyordu. O nedenle istifa ettim, istifa gerekçelerim zaten ortadadır.

Kıbrıs sorununda önde gözüken motif federasyon. Federasyon herkesin istediği, ama üzerinde anlaşma sağlanamayan bir figür... derken Avrupa Birliği işi icat oldu...

Bir an önce Kıbrıs sorununun çözülmesi lazım. 1979'daki üst düzey anlaşmalar çözüm için parametreleri koymuştur: İki toplumlu, iki bölgeli federal cumhuriyet. Herkes Türkiye'nin garantisinin devam etmesi üzerinde de birleşiyor. Bir tek Yeni Kıbrıs Partisi (YKP), "Türkiye'nin garantisi devam etmese de olur" diyor. Emperyalizmin böl–yönet politikası Kıbrıs'ta da sahneleniyor. İki toplum arasında, tatsız olaylar nedeniyle bir güven duygusuna gereksinme var. O nedenle "Türkiye'nin garantisi de devam etsin" deniyor. CTP, üst düzey anlaşmaların çizdiği çerçevede Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasını ve Avrupa Birliği'ne girmesini öngörüyor. Toplumcu Kurtuluş Partisi (TKP) ve YKP de aynı yaklaşım içindedir. CTP ve TKP parlamentodadır. YKP temsil edilmemektedir. Ama bu üç parti çok açık bir şekilde federal çözümden hemen sonra Kıbrıs'ın AB'ye girmesini istiyor. Oysa Denktaş ile Türkiye'de bazı çevreler açık olarak, "çözüm olsa da Federal Kıbrıs Cumhuriyeti Türkiye'den önce AB'ye giremez" diyorlar. Koalisyonda CTP'nin ortağı olan Demokrat Parti (DP), Denktaş'ın çizgisini paylaşıyor. Ama yine de koalisyon devam ediyor. Burada çok bariz bir çelişki var, bu yaklaşıma karşın koalisyon hükümetinin devam etmesi ilginç bir durumdur. Bir de 29 Ağustos 1994 tarihli; "Federal çözümü tek çözüm olmaktan çıkaran" bir meclis kararı var. O noktaya gelindiğinde "koalisyon bitmeliydi" diye bir görüş var CTP'de..

Bu karar, CTP ve TKP'ye karşın alınmış bir karardır. Ulusal Birlik Partisi (UBP) ve DP iki sağ parti birleşerek karar çıkarmışlardır. Denktaş bildiğini okumakta ısrarlıdır. Bir ara ABD başkanının özel temsilcisi geldi ve "Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği'ne gireceğini deklare edersen toplumlararası görüşmeler için kapı aralanır" dedi. Denktaş, Türkiye'nin garanti anlaşmasının devam etmesi koşuluyla açıklamada bulundu ve "Federal Kıbrıs Cumhuriyeti AB'ye girebilir" dedi. Ancak, özel temsilci ayrılır ayrılmaz Denktaş eski türküyü söylemeye başladı. Dikkatimi çeken şudur, Türkiye'de Türkiye'nin AB'ye girmesine, gümrük birliği anlaşması yapmasına karşı olan çevreler, Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye ile bütünleşmesini isteyenlerle bir bağlaşıklık içindedir. Başta Prof.

Erol Manisalı gelmektedir. Bir yerde Bülent Ecevit vardır. Mümtaz Soysal, Coşkun Kırca değişik partilerde olsalar da bir ekiptir. Aralarında dayanışma vardır...

Bir yıl içinde tam üyeliğin görüşülmeye başlanması masal mıdır?

Benim gördüğüm şudur. İki kutuplu dünya sona erdikten sonra batının Kıbrıs üzerindeki kaygıları kalkmıştır. Çünkü batı, Kıbrıs'ta iki toplumun barışması halinde solun iktidara geleceğinden ve Sovyetler Birliği'ni adaya çağıracağından ve Kıbrıs'ın Doğu Akdeniz'in Kübası olacağından korkuyordu. Bu ortadan kalktıktan sonra, gelişmiş kapitalist ülkeler istikrar arayışına girdiler. Bu nedenle pazar ekonomisi çerçevesinde yerel yangınları tek tek söndürüyorlar. Bu bir Pax Americana'dır. Biz, CTP olarak, öteden beri iki toplumun barışmasını istiyoruz. Amerikalılar kendi çıkarları için adaya barış gelmesini istiyorlarsa, biz buna karşı çıkmayız. Ama Amerikalılar'ın gerekçeleri ile bizim gerekçelerimiz farklıdır. O nedenle yukarıdan empoze edilecek bir barış yerine, iki toplum arasındaki güvensizliği güvene dönüştürecek, iki toplumun bizzat aşağıdan kendilerinin kuracağı bir barışı, biz yukarıdan, dıştan ithal edilecek bir barışa yeğliyoruz..

Aşağıdan barışı fethetmekle ilgili AKEL ile CTP arasında geçtiğimiz aylarda başlayan diyalog sürüyor mu?

Öteden beri bir diyaloğumuz vardı. Yalnız AKEL ile değil, barış yanlısı sağ ya da sol bütün güçlerle diyaloğumuz vardı. Mesela Klerides'in partisiyle, liberallerle, Rolandis ile de vardı. Çözümden yana olan herkesle diyalog içindeydik. Fakat bizim hükümete gelişimiz bir kopukluk yarattı. Sonuçta AKEL ile diyalog başlattık ve bunun devamına inanıyoruz. Yalnız güneydeki barış yanlısı güçlerin değil, bölgede barış yanlısı güçlerin dayanışma içinde olmaları, salt bölgede pazar ekonomisi kök salsın diye barışı getirmek isteyenlerin istemleri doğrultusunda değil, bölgedeki halkların gerçek çıkarları doğrultusunda sağlam ve köklü bir bölge barışının inşa edilmesi gerekir diye düşünüyoruz. Bu konuda Türkiye'deki barış yanlısı güçlere de büyük görev düşmektedir...

Bir zaman CTP'nin başındaydınız, bakan olarak birinci dereceden sorumluluklarınız vardı. Devlet içindeydiniz yani. Kıbrıs'ın nüfusu bilinmez... Legal devlet illegal devlet, görünen ve görünmeyen güçler... İskan problemleri ve benzer sorunlara yaklaşımınız...

Durum bizim açımızdan iç acıcı değil. Devlet bakanı ve başbakan yardımcısı iken

...ağı olduk, ama iktidar olamadık

gördüğüm şudur: Burada kim hükümette olursa olsun, aşmaya çalıştığımız, ama aşamağımız bir rejim sorunumuz var. Sistem, parlamenter demokratik bir düzen gibi görülür, seçimler yapılır, parlamento oluşturulur, içinden hükümet çıkar ve parlamentoya karşı sorumludur, ama benim söylediğim, "Ben hükümetteydim, devlet bakanıydım, başbakan yardımcısıydım, ama iktidarda değildim" gerçeğidir.

Ricalarla yurttaş olunması meselesi ilginçtir. Bizim bakanlığımıza da birtakım listeler geldi. Ricalar falan. İlk zamanlarda bir kısmını biz yurttaş yaptık; "Herhalde bu böyledir" dedik. Sürekli olmayacak diye düşündük, ama baktık arkası kesilmiyor ve önümüze sürekli listeler sunuluyor. Bir kimse burada beş yıl yaşamamışsa yurttaş olabilmesi için "Bakanlar Kurulu kararı" gerekiyor. Baktık olacak gibi değil, "biz onay vermiyoruz" dedik. Çünkü sorun toplumun yapısıyla, kimliğiyle ilgiliydi. Böylece gelen listelere onay vermemeye başladık. Ama "bilgimiz dışında yurttaşlık veriliyor mu" diye içimize kurt düştü. Bizzat ben İçişleri Bakanlığı'ndan "94, 95 yılları yurttaş olanlar listesi"ni istedim, ama alamadım. İki kez yazılı olarak, Bakanlar Kurulu'nda ise sözlü olarak istediğim halde listeleri alamadım. Kurultaya iki gün kala nasıl olduysa şimdiki genel başkanımız Mehmet Ali Talat'a vermişler..

CTP ısrarla içişleri, dışişleri ve maliye bakanlıklarından uzak tutuldu. Hükümet iki defa bozuldu, üç kez kuruldu ve üç koalisyonda da rejim bize bu bakanlıkları vermemekte ısrar etti.

Bu toplumun kimlik sorunu son derece önemlidir. Eğer bunu çözeceksek, kontrol altına alacaksak, içişleri bakanlığını mutlaka almamız gerekirdi.

Telefonla bile yurttaşlık verildiği iddia ediliyor. Beni Aktüel dergisinden aradılar ve dediler ki, "kırk TC milletvekiline yurttaşlık verilmiş, haberiniz vardır". Haberim yoktu. Çünkü ben de bilgi alamıyorum. Sonra onları aradım "neden yayın yapmadınız" dedim, "yedisini teyit ettirdik, diğerlerini edemedik" dediler.

Adaya giriş ve çıkışları hükümet denetim altına alamıyor. Giriş–çıkışlar polis tarafından kontrol ediliyor. Polis de hükümete değil, askere bağlıdır.

O konuda da hükümet protokolü işlemiyor zaten...

Evet. Zaten hükümet protokolü sivilleşmeyi öngörmüştür, ama bir türlü olmamaktadır.

Yani hep görünen, görünmeyen bir engel var..

Anayasa'nın geçici onuncu maddesi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin iç ve dış güvenliğini tamamen Ankara'ya, Genelkurmay'a bağlı askere vermiştir. O nedenle adaya giriş–çıkışları bu ülkenin hükümeti denetleyememektedir. Bir ara basın Muhaceret Dairesi'nin ülkeye giriş - çıkışları sıkı denetime aldığını yazdı. Neden basına yansıdı diyerek o gün görevde olan polisleri başka yere sürdüler. Hükümet ise muhaceret polislerine sahip çıkamadı!

CTP'nin tarihi içinde sizin de özel bir tarihiniz var. Partinin genel başkanlığında uzun bir süre bulundunuz. Koalisyon macerasının bir muhasebesini yapar mısınız?

Bir dizi koalisyon deneyinden sonra partinin kendi misyonu doğrultusunda ilerleyemediğini, tersine imajının zedelenmeye başladığını gördüm. Hükümete girerken UBP ile koalisyon yapamazdık, çünkü onlar "çözümsüzlük çözümdür" diyorlardı. DP ise, üst düzey anlaşmaları çerçevesinde bir çözüm gerektiğini düşünüyordu. Koalisyonun çözüm için çalışacağını yazdık, başka bir deyişle federal çözümü kabul etmiş oldular ve yola çıktık. Ama girdiğimiz yolun bizi selamete götürmeyeceğini anladıktan sonra ısrar etmemek gerektiğini düşünüyorum. Ortada demokratik gibi görünen bir rejim var, ama demokratik değil. İçine girdiğimizde gördük ki, Denktaş faktörü de var ve Denktaş bildiğini okuyor.

Denktaş tek başına bütün 'Türkiye Partisi'ni temsil ediyor gibi... Bir kurum gibidir Denktaş. Güven Artırıcı Önlemler konusunda bile çok zorluklarla karşılaştık. Bu nedenle, o deneyim bitince, özellikle birinci koalisyondan sonra ikincisine girerken partinin çok iyi bir değerlendirme yapması gerekirdi ama olmadı. Çünkü parti iradesi "rejimin içinde kalmalıyız, rejimin dışında kalarak rejimi değiştirmek mümkün değildir" dedi ve bizi haksız buldu. Bence koalisyon deneyimini partinin yaşaması gerekirdi. Ama nereye kadar? İkinci koalisyona kadar. Haklı mıyım haksız mıyım? Zaman gösterecek...

Kıbrıs Türk kesimi Türkiye'den bakan bazı aydınlarca 'sivil toplum' gibi algılanıyor. Bu bir yanılsama gibi gözüküyor.

Burada dikey iktidarlar var. Türkiye'nin en üste olduğu bir örgütlenme var.. Toplum yapısına gelince; Türkiyeli yazarlar buraya yemeye, içmeye geliyorlar. Denktaş'ı kısa pantolonla görünce sivil toplum zannediyorlar...

'74 sonrası Türkiye ile içiçe geçme Kıbrıs Türk toplumunun kurgusunda olumsuz değişim yarattı değil mi?

Biz Türkiye'den gelenlere karşı düşmanca bir yaklaşım içinde değiliz. Ama bizim toplumun bir yapısı var. Kaldı ki, Türkiye ile işgücü anlaşmalarından murat edilen bu toplumun gereksinim duyduğu oranda işgücüdür. Kimsenin sosyal sigortasız çalıştırılmaması sözkonusudur. Ama bunlara rağmen o insanlar birer tutsak gibi muamele görüyor. Girne kapısında işçi pazarı kuruluyor. İşçi seçiyorlar. Bu denetim altına alınamıyor. Bunun arkasında yatan başka yerlerde –hükümette ya da parlamentoda değil– başka yerlerde düşünülen ve yaşama geçirilen bir nüfus politikası. Kuzey Kıbrıs nüfusu kabarık bir toplum olmalıdır. Çünkü Güney'de Rumların sayısı çok! İki toplumun nüfus bakımından dengelenebilmesi için Türk nüfusun artması gerekir. Bu şekilde ülkeye girişlere göz yumuluyor, bu arada toplumun yapısı bozuluyor. İşin nitel yanına değil, nicel yanına önem veriliyor. Belli bir program içinde gelmediği, insanca çalıştırılmadığı ve ücret dengeleri altüst olduğu için bir sürü sosyal sorunun yanı sıra, Kıbrıslı Türkler'in çoğu ülkelerini terkediyor. Ortaya bambaşka bir yapı/toplum çıkıyor. Böyle devam ederse Kıbrıslılar tükenecek, çok farklı değer ölçülerine sahip bir toplum ortaya çıkacak ve onlar Güney ile barış yapmak istemeyecek.

Düşünün, merkezi Türkiye'de olan Ülkü Ocakları, bir yolunu bulup Kıbrıs'ta şube açıyor. Şubenin açılışına Cumhurbaşkanı katılıyor. Dernek barışı bozmaya yönelik, –barış yok ya– eylem yapabiliyor. Bunlar olumlu göstergeler değil ve CTP gibi "barış, demokrasi, federal çözüm"ü kendine misyon edinmiş bir partinin hükümette olduğu bir dönemde oluyor. Mesela ben Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı iken, gazetede bir haber okuyorum "sınır kapatıldı". Niçin kapandı, kim kapattı, bilemiyorum. Bakanlar Kurulu'na gidiyorum "ben yokken karar mı aldınız" diyorum, "hayır" diyorlar? "Kim kapattı" diyorum, "bilmiyoruz" diyorlar. Yapı açıkça budur. Buna yürek dayanmaz, ben dayanamadım. Çünkü bunu hiçbir yurttaşıma anlatamam. Zaten ekonominin durumu kötü, sistem tıkanmış durumda, Ankara'daki hükümet "ne haliniz varsa görün, yağınızla kavrulun" demiş ve biz halka meydanlarda sözler vermişiz. Halka; "ben sorunları çözemiyorum, suç rejimdedir, politikalar başka yerlerde kararlaştırılıyor, ortağımız DP'de iş yok" diyeceğim ve o koltukta oturmayı sürdüreceğim... Buna tahammül edilemez...

Türkiye'de Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin kuruluşunu duymuşsunuzdur. Ne düşünüyorsunuz ÖDP hakkında?

Kuzey Kıbrıs'ın ilericileri olarak gelişmeleri yakından izliyoruz. ÖDP'nin kuruluşu kitlesel oldu, farklı eğilimlerden muhalif insanlar var. Onları belli hedefler doğrultusunda bir arada tutmak ve rejime karşı, sisteme karşı mobilize etmek önemli. Kolay iş değil. Bu, sınıf partisi gibi değil. Biz de değiliz, kitle partisi olmayı başardık ve işi bir noktaya kadar getirdik. Sonrasında sorunlar yaşadık.

Türkiye'de de sistem tıkanmıştır. Denize düşen yılana sarılır gibi insanlar RP'ye sarılmıştır. Çünkü RP, muhalif gibi durarak "sisteme alternatif benim" demiştir.

ÖDP kitlelerin benimseyeceği bir alternatif sunacak mı, Türkiye'nin hastalıklarına reçete yazacak mı? Önemli olan budur. Söylem olarak duyduklarımız hoşumuza gidiyor, muhalif kesimi kucaklaması bizi sevindiriyor. Halk yığınlarının desteği için programını somutlaması lazım...

Özgür'ün istifa gerekçeleri

30 Ekim 1995 tarihinde Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı'ndan istifa eden Özker Özgür yaptığı açıklamada şöyle diyordu:

12 Aralık 1993 seçim sonuçları DP–CTP koalisyon hükümetini olanaklı kıldı. 18 yıl boyunca halka söylediklerimiz ışığında yaptığımız koalisyon protokolleri ile barışı, demokrasiyi, federal çözümü, üretimi ve sosyal adaleti hedefledik.

Cumhurbaşkanı Denktaş'ın DP üzerindeki etkisi, DP'nin yapısı ve bizim deneyimsizliğimiz ilk DP–CTP koalisyon hükümetini başarısız kıldı.

İkinci koalisyon hükümetine ilkinin deneyimleri ile girdik. Protokolü yeniden kaleme aldık. İlk protokolde anlaşılmayan veya farklı yorumlanan paragraflara açıklık getirdik.

1977–79 Üst Düzey Antlaşmaları çerçevesinde federal çözüm hedefini protokole tekrar yazdık. Demokrasimizi katılımcı demokrasiye dönüştürmek istediğimizi belirttik. Toplumsal yaşamın tüm yönleriyle demokratikleştirilip sivilleştirileceğinin sözünü verdik.

Toplumsal kimliğimizi korumak istediğimizi vurgulayarak Yurttaşlık Yasası'nı gözden geçirmeyi ve yurttaşlık işlemlerinde saydamlık sağlamayı öngördük.

Kaçak işçi olayına son vermek amacıyla gerekli her türlü yönetsel ve yasal önlemi alacağımızın sözünü verdik.

Kamu görevlilerinin siyasal yaşama sağlıklı ve geniş biçimde katılımını sağlamak ve siyasal partilere üye olabilmeleri için gerekli düzenlemeleri yapacağımızı protokole yazdık.

Polis Genel Müdürlüğü'nün İçişleri Bakanlığı'na bağlanması için gerekli yönetsel, yasal ve anayasal düzenlemeler yapılacaktır, dedik.

Kamu yönetimini partizanlıktan arındırıp yeniden yapılandıracağımızı vurguladık.

Ekonomide alınacak önlemleri bir bütünlük içerisinde bir plan, program ve takvim çerçevesinde uygulayacağımızı belirttik.

İkinci DP–CTP koalisyon hükümeti 6 aydır görevdedir. 6 ayda hükümet olarak, saydıklarım arasında ekonomik önlemleri somut olarak takvimleyebildik.

(...)

Toplumsal kimliğimizi ve varlığımızı korumak başlıca görevimizdir. Hükümette gelişigüzel yurttaşlık işlemlerine bu nedenle son vermekte ısrarlı olduk. Bakanlar Kurulu kararı ile yurttaşlık verilmesini en aza indirdik. Buna karşın hükümette bulunduğumuz 2 yıllık süre içinde yedi bin beşyüzden fazla yeni yurttaşlık verildiği bilgisi bize ulaştı. Bakanlar Kurulu'nda o sayıda yurttaşlık onaylamadık.

Nasıl olurdu?

İlgili bakanlıktan 2 kez yazılı bilgi istedim. İlk DP–CTP koalisyon hükümetinin kurulduğu tarihten günümüze kadar kimlere yurttaşlık verildiğini sordum. Bu istemimi Bakanlar Kurulu'nda yineledim.

Yanıt alamadım.

Hem Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olacaksınız, hem de devlet sizden bazı bilgileri esirgeyecek. Bunu benim kabullenmem söz konusu olamaz. Kaçak işçi olayına son vermek amacıyla gerekli her türlü yönetsel ve yasal önlemi alacağımızı ilk DP–CTP koalisyon hükümetinin programına yazmıştık. İkinci koalisyon hükümetinin protokol ve programında aynı hükümlülük yinelenmiştir.

Fakat kaçak işçiler ülkemize gelmeye devam etmektedir. Almakta olduğumuzu söylediğimiz önlemler kaçak işçi akınını durduramamaktadır.

Ülkenin Muhaceret Yasası'nı yaşama geçiremeyen bir hükümet konumundayız. Bakanlar Kurulu'nda konuyu birçok kez gündeme getirdik. Sonuç alamadık. Polis, siyasal otoriteye bağlı olmadığı için Muhaceret Polisi hükümetin aldığı önlemlere kulak asmıyor.

Ülkesinin yurttaşlıkları hakkında bilgi alamayan, ülkesine giriş çıkışların kontrol altına alınmasını sağlayamayan bir başbakan yardımcısı olabilir mi?

Ülkenin nüfus politikası sanki başka yerlerde belirlenmiştir. Hükümet ne tür önlem alırsa alsın, o başka yerlerde belirlenen politika ile bağdaşmadığı için uygulanamıyor.

Veya ben koalisyonun CTP kanadına önderlik yapan başbakan yardımcısı olarak kendime düşeni yapamamış olabilirim. Her iki durumda da bana halkı bilgilendirerek görevden çekilmekten başka bir seçenek kalmamaktadır.

50 kişiden olşan KKTC Meclisi'nde 4 partinin temsilcileri bulunyor:
Toplmsal Kurtuluş Partisi (TKP): 5 milletvekili
Ulusal Birlik Partisi (UBP): 15
Demokrat Parti (DP): 17
Cumhriyetçi Türk Partisi (CTP): 13

Gençlikte herkesin senaryosu farklı

Setenay DOĞAY

12 Eylül sonrasında büyük bir dağınıklık içine sürüklenen ve gerilere savrulan öğrenci hareketi, '86'larda üniversitelerde tekrar bir yükselişe geçti. Üniversite ve öğrenci sorunlarını ele alarak başlayan öğrenci hareketi, darbeyle birlikte ezilen toplumsal muhalefetin de dikkati çeken çıkışlarından birini gerçekleştiriyordu. '86-'87-'88 yıllarında öğrenciler, kendi sorunlarından yola çıkarak bu sorunların ülke sorunlarıyla görece dengeli bir biçimde bağını kurdular. O tarihteki öğrenci sorunlarına baktığımızda bugünkülere ne kadar benzediğini farkedebiliriz.

O yıllarda öğrenci derneklerine izin verilmediğini, yine polisin okullarda ve kantinlerde rahatça oturup, dolaşabildiğini görmek mümkün. Toplumsal muhalefetin içinde yeniden yerlerini alan öğrenciler, 14 Nisan 1987 eylemi ve 28 Nisan 1988'de İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nün basılması gibi eylemleriyle yeniden dikkatleri üzerlerine çektiler.

Öğrenci hareketi '89'da en yüksek noktasına ulaştığında bu durum bir diğer yandan da hareketin gerilemeye başlaması anlamına geliyordu.

Bu arada, öğrenci hareketi içinde siyasi grupların çıkarları da ağır basmaya başlamıştı. Bu ise öğrencilerin kendi özgün sorunlarından kopmasına neden oluyordu. Böylece devrimci öğrenciler, öğrenci sorunlarıyla ilgili mücadeleden koparak, okul dışındaki siyasi mücadelede yer aldılar.

'91 yılına gelindiğinde öğrenci hareketi hemen hemen durmuştu. Okullarda yapılan çalışmalar takvim devrimciliğinden öteye gitmemeye başlamıştı. Ta ki, '95 yılının sonlarında tekrar başlayan eylemlere kadar.

Tabandan gelen bir örgütlenme modeli: Koordinasyon

'95 yılının sonlarında ve '96 yılının başlarında -halen de devam etmekte olan- öğrenci eylemlerinin büyük çoğunluğuna imzasını atan ve öğrenci gençliği tekrar ayaklandıran İstanbul Üniversitesi Öğrenci Koordinasyonu oldu. Hemen hemen tüm öğrencilerin ilgisi çeken Koordinasyon'un yapısını ve gelişim sürecini incelediğimizde ilk başta dikkati çeken özelliği, tabandan gelen bir örgütlenme ve hareket olmasıdır. Hazırlık çalışmalarını geniş bir zamana ve alana yayan Koordinasyon, anarşistlerden, sosyal demokratlara, sosyalistlerden öğrenci sorunlarına duyarlı tüm insanlara kadar birçok grubu ve insanı bünyesinde topluyor. Bu örgütlenme İstanbul'da bulunan hemen hemen tüm üniversite ve fakültelerde kendisini cepheler olarak ortaya koyuyor.

Karar alma sürecinde demokratik olan Koordinasyon, eylem kararını bünyesindeki herkesle birlikte alıyor. Bu yönüyle de bugüne kadar sol eylemlerden ürken öğrencilerin ilgisini çekmeyi başarıyor.

Şu anda emekleme sürecinde olan öğrenci hareketinin bu durumunu Koordinasyon'un eylem yapısında ve örgütlenişinde de görmek mümkün. Şimdiye kadar ele aldığı konular ve yaptığı eylemler okul sorunlarıyla sınırlı. Bütün olarak öğrenci hareketi gibi Koordinasyon da

emekleme sürecinde olduğu için, Koordinasyon'un geleceği hakkında şimdiden bir yargıda bulunmak mümkün değil. Hatta bu yeni yapılanmanın ayakta kalıp kalamayacağını bile bugünden kestirmek zor.

'86 sürecinde ilişkiler daha esnekti

Geçtiğimiz aylarda öğrenci sorunlarına değinen sadece Koordinasyon olmadı. Özgür Gençlik okurları ve İYÖ-DER de son zamanlarda öğrenci hareketini ilerletmek amacıyla birtakım eylemler yapıyor. Birbirinden görüş ve (bir yere kadar da) pratik olarak farklı çalışmalar sergileyen Koordinasyon ve diğer gruplar arasındaki zıtlığa değinmekte yarar var.

'86 sürecinde üniversitelerdeki gruplar arasında ilişkiler daha olumlu ve esnekti. Özelinde üniversite sorunlarına birlikte çözüm getirmeye çalışan ve bunu birçok alanda da başaran bu siyasi gruplar arasındaki bölünme ve ilişkilerin gerginleşmesinin esas nedeni 'öğrenci hareketinden örgütlere siyasi militan devşirme' anlayışının güçlenmesiydi. '89'a gelindiğinde, bu gerilimler ve anlayışlar daha da derinleşerek dar grupçuluğa kadar vardı. Dolayısıyla bu durum okullardaki tüm grupların birlikte yaptıkları eylemlerin de sonu oldu. Örneğin 16 Mart faşist katliamı ve buna benzer birçok katliamın yıldönümleri artık önceki yıllardan farklı olarak anti-faşist mücadelenin yükseltilmesinden çok, siyasi grupların kendi propagandalarının ve çıkarlarının önplana geçtiği eylemler olarak kendini koyuyordu.

Öğrenci eylemlerinin tamamen sona erdiği '91 sonrasında, siyasi gruplar içerisindeki sorunlar nedeniyle okullar yine geri planda kaldı. Ta ki, bu grupların kendilerini toparlamalarına kadar. Ama pek de değişen bir şey olmamıştı gelenekleri. Anma ve gösteriler amacından saptırılarak pankart ve slogan yarışına döndürüldü. Bu durum, birçok öğrencinin mücadeleden vazgeçmesine veya pasif katılımcı konumuna düşmesine neden oldu.

Karar alma mekanizmaları merkeziyetçi olan siyasi gruplar, kararlaştırdıkları eylemlere öğrenci tabanının katmayı başaramadılar.

Siyasi grupların taraftarları veya militanları biçiminde örgütlenen öğrenciler daha kolay eylem kararları alabiliyorlar, hem de başlanan eylemleri sonuna kadar götürmekte kendi açılarından kararlı davranmakla dikkati çekiyorlardı.

Bugünkü durum ve Koordinasyon

Günümüzdeki öğrenci hareketine tekrar dönersek; farklı gruplar tarafından yapılan eylemlerde bir ortak zemin bulma veya eksikleri, hataları giderici yol ve yöntemler bulmak mümkün mü? Bu noktada hem siyasi gruplara, hem de Koordinasyon'a son derece önemli bir rol düşmektedir.

Koordinasyon'un kapsadığı geniş siyasal yelpaze dikkate alındığında örneğin bir sosyalistle bir sosyal demokratın ülke sorunlarında birlikte tavır almalarının belirli sınırları bulunmaktadır. Bu kadar geniş bir siyasi yelpazeden insanların eylemlerde ortak bir nokta yakalaması zordur. Şu ana kadar Koordinasyon'un yaptığı eylemler genel anlamıyla öğrenci sorunlarını kapsıyor. Bu yüzden de eylemlere gitmeyen veya Koordinasyon'un içinde bulunmayan insanlar bile yapılanları destekliyor. Sonuçta bu sorunların ucu öğrencilerin hepsine dokunuyor.

Siyasi grup yapıların ürettiği bir diğer olumsuzluk ta merkeziyetçiliğin egemen olması. Alınan kararlarda tabanın insiyatifi olmadığından tabana seslenememekle birlikte yapılan eylemler de kitlelerden uzak kalmaktadır. Koordinasyon'da ise bu durum daha farklı. Demokratik çerçevede alınan kararlarda tabanın sesini duymak mümkün. Ama öte yandan merkezi bir yönlendirmeye ihtiyaç duyulduğu koşullar da olabiliyor; gelişen ani bir durum veya olay karşısında hızla tepki vereme bir sorun olarak ortaya çıkabiliyor. Ancak Koordinasyon'un yaptığı eylemler daha önceden planlandığından şimdiye kadar fazla bir olumsuzluk yaşanmadı.

Koordinasyon ve siyasi gruplar

Harç ve okul sorunlarıyla ilgili yaptığı eylemlerle adını duyuran Koordinasyon'un merak edilen diğer bir yanıysa ülke sorunlarını ele alıp almayacağı. Ülke sorunlarını ele alacaksa çeşitli olaylar karşısında ortaya çıkacak farklı bakış açıları ne ölçüde ortak eylemler düzenlemeye olanak verir? Mevcut heterojen yapısının ürettiği sorunlar bir süre sonra homojen bir yapının özlemini kışkırtabilir mi?

Şu anda öğrenci hareketini yürüten Koordinasyon'da ve diğer siyasi gruplarda olumsuz ve olumlu yanlar anahtar ve anahtar deliğine benzetilebilir. Koordinasyon'da gözlemlenen taban hareketine ve demokratikliğe siyasi gruplarda rastlanmazken, siyasi gruplardaki kararlılığa, bütünselliğe ve olması gereken ölçüde bir merkeziyetçiliğe de Koordinasyon'da rastlamak mümkün değil. Bu iki farklı örgütlenmenin eksikleri giderildiğinde veya birleştirildiğinde ortaya daha etkin ve kitlesel bir öğrenci hareketi çıkacaktır.

Bu iki yapının taşıdığı eksiklikler şu anda öğrenci hareketine yansımaktadır.

Şöyle ki, açık bir yapılanma... Bir hafta önce bir eylem kararı alır. Bunun duyurulmasına ve bilinmesine rağmen başka bir siyasi grup aynı gün, aynı yerde bir eylem gerçekleştirir... Bu acaba bir tesadüf müdür?

Yapılması gereken geçmişte düşülen hataların tekrarlanmaması. Şu andaki öğrenci hareketi de yavaş yavaş dar grupçuluğun pençesine düşüyor. Yapılan eylem tarzlarıyla, seçilen eylem yerleriyle, başvurulan yollarla aynı şeyler farklı gruplar tarafından yapılıyor. Bu bir tesadüf müdür? Birbirlerine destek olmak yerine köstek olmak doğru değil tabii. Birlikte alınacak eylem kararları her yönüyle daha güçlü ses getirecektir.

Basit soru/cuk/lar, karmaşık anlamlar

Ah! O hiç veremediğim yanıtlar

'Neden memleketine dönmüyorsun' sorusu üzerine...

Faize ÖZDEMİRCİLER

-I-

Bu soruyu en çok soranlar, en az yanıtlayanlar ve en çok memleketlerine dönmeyenler Kıbrıslılar olsa gerek! Her düzeye uyarlanabilecek bir soru... Açık kapı!... Demokrasiyi andırıyor hep açık duruşuyla. Fesat, öfke, masum merak düşürüyor gel-git'li ada-oda'lara... şiire...

Aceleniz var, koşar adım yürüyorsunuz... dört yol ağzında karşılaşacağınız bir Kıbrıslının saçlarınıza kar düşerken ve gözünüz kolunuzdaki saatteyken kolaylıkla sorabileceği bir soru: "Neden Kıbrıs'a dönmüyorsun?" (Gözlerinizden çıkabilecek anlama göre genelde soran tarafından yanıtlanır bu soru. Olsun!)

Aceleniz yok... dalgın dalgın yürüyorsunuz... durakta otobüs beklerken karşılaşacağınız bir Kıbrıslının sorabileceği ilk soru: "Neden dönmedin?" (Yüzünden mutsuz bir portre çıkarır soruyu soran. Onda merak, sizde eksiklik duygusu uyanır. Ve çelişki).

İstanbul'dasınız... yeni taşındığınız apartmandaki yaşlı kadın biraz da kuşkuyla sorar aynı soruyu. Kıbrıs'tan gelen annenizi tanıştırdığınızda "Rum mu, Türk mü" diye sorup, "Neden başörtüsü takmıyor"la devam eden de aynı kadındır; oruç tutmadığınızı bildiği halde, sizi iftar yemeğine çağıran da, birlikte o güzelim Ferahfeza şarkıyı (1) geçtiğiniz kadın da!

Uzun zaman görüşemediniz... Kıbrıslısınız... İstanbul'dasınız... karşılaştınız... aynı soru.

Lefkoşa'dasınız! Kıbrıs büyük ya(?) izini kaybettiğiniz eski bir dostla karşılaştınız... merhabadan önce: "Dönmeyi düşünmüyor musun?"

-II-

"Neden memleketine dönmüyorsun?" sorusu biraz da iletişim kurma biçimimiz olmuş galiba. Sadece ismini ve Kıbrıslılığını bildiğiniz bir insanla ne konuşacak, hangi konuya nasıl gireceksiniz!... Sadede gelmenin aracıdır "neden memleketine dönmüyorsun" sorusu. Sadece gelmek Ada'ya gelmektir. Bizi bağlayan da ada, koparan da! Birbirimize kırdırtan, barıştıran da!

Bu sorunun bazen "nasılsın" anlamına geldiği, bir selamlaşma biçimi olduğu bile düşünülebilir. Bazen oralarda ne yapıyorsun... bazen buralarda ne yapıyorsun... Soruyu soranların oralarda ve buralarda ne yaptıkları genelde bir başka Kıbrıslı tarafından sorulur. Bir dönem çoklukla "vatanını hep başkaları kurtardı, şimdi kurtarma sırası sende" anlamında sorulduysa da, dönenlerden böyle bir şey beklemenin abartılı olduğunu anlamak uzun sürmedi!

"Kıbrıs'ın bize ihtiyacı vardır" diyenlerin yarısı Ada'ya döndüyse, diğer yarısı da İstanbul, Ankara, Londra üçgeni içinde dağıldılar. "Kıbrıs'ın bize ihtiyacı vardır" diyenlerin gözardı ettikleri bir şey vardı: Kendi ihtiyaçları! İş gelirdi bu ihtiyaçların başında. İş dendi mi, devletin kapısını çalmak gelirdi. Devletin kapısını çalmak demek politik duruşunuzun devlet tarafından sorgulanması demekti. Bunun sorgulanması demek İstanbul, Ankara, İzmir gibi Kıbrıslı öğrencilerin yoğun olduğu şehirlerde görev yapan yetkililer tarafından tutulan raporların devreye girmesi demekti. Unutulan bir şey daha: Nereye kadar reddedilecekti, devlet kapısındaki akrabalara başvurmak! Dahası, bu neye yarayacaktı: Galatasaray'ı, Fenerbahçe'yi Sevenler'in dernek kurabildiği, Barış'ı Sevenler'in dernek kuramadığı, örgütlenemediği, mücadele gücünün kırıldığı, parçalandığı, psikolojinin darmadağın olduğu bir yerde?

Akrabaların işe yaramadığı zamanlar olmadı değil, ama "Kıbrıs'ın bize ihtiyacı vardır" diyenlerin iş talepleri bu akrabalar, dostlar aracılığıyla çözüldü genelde.

Hiç düşünülmeyen önemli bir ayrıntı: KKTC'nin ihtiyaçlarıyla KIBRIS'ın ihtiyaçları arasındaki nüans farkı!... İstanbul'dan baktığınızda BÜTÜN görünen ADA, yanına vardığınızda YARIM'dı. YARIM'lığın devamını onaylamasanız da BÜTÜN'den konu açmamak ve susmak zorundaydınız, YARIM'da BÜTÜN'ü savunmak hoşgörülmeyendi çünkü... Suskunluk önceleri

Devlet kadrolarında işe alınmanın birinci koşuluyken, 20 yıllık dönemde gelenek haline gelecek, insan doğasında hep var olan "değiştirme gücü" böylece tersyüz olacaktı. Yine de, iş sorununu akraba ve dostlar aracılığıyla çözenlerin şikayetleri fısıltı şeklinde de olsa hep sürdü-sürüyor. Pratiğe yansımasa da, vicdanlarda kıpırdayan bir rahatsızlıktır hiçbir şey yapamamak, kendi olamamak... Bu rahatsızlığı dile getirenler bazen yandaş buldular, bazen de "daha ne istiyorsun?" karşılığını aldılar. Öyle ya, bir insan başka ne ister, işten, evden, arabadan ve adları genelde devrim, Deniz ve Umut olan çocuklardan başka?...

-III-

Kıbrıs'a her gidişimde bir yanımda "dön" diyenler, bir yanımda "dönme" diyenler... Salamis'te bir bardak rakıyı yudumlarken Türkmavisi denizde çelişkiler... Maraş'ın yüzmeye yeni açılan plajında bir bardak birayı yudumlarken bir adım ötedeki Rummavisi denizde aynı çelişkiler...

Belki de sandığımız gibi Kıbrıs'ın bize ihtiyacı yoktu diyenler de oldu. Coğrafya'dan bakıldığında ADA kendiliğinden bir şey istemez ki! Dünyalar güzelidir ama sessizdir, dilsizdir, sabittir. Tarih'ten baksanız iki ucu yanlış, hangi uçtan başlasanız dönüp dolaşıp geleceğiniz yer aynı... Mağusa'da Kıbrıs Meselesi'nin meze olarak sunulduğu Eyva Bar, Leşkoşa'da Avcılar meyhanesi, Girne'de Lemon Tree... Dönmek-dönmemek muhabbetleri sürerken önünüze gelen pulya ve cikla (2) çevrecilerin karşı duruşuyla tartışmayı Yeşil'e taşır. Taşır ya, Yeşil de politikaya girmiştir artık. Hem de kızıl'ın karşısında...

Haritası, yönleri, Türklüğü, Rumluğu, yurtseverliği gibi renkleri de görecelidir Bizim Ada'nın (?) Bu yüzden Bizim Ada'yı yazarken yanına parantez açıp soru işareti eklemek durumunda kalıyoruz ya. Hani birisi çıkar "neresi sizin" diye sorarsa zorda kalmamak için, bizimle alay edilmesini engellemek için belki. Komikliğin olduğu yerde kompleksin filizleri hep tazedir. Kompleksle komikliğin olduğu yerdeyse Kara Mizah'a yönelirmiş kalemler. Ada'dan gülmece yazarı değil de, genelde şair çıkması bu yüzden çok şaşırtıcı.

-IV-

Bütün yolların kısır politikaya çıktığı Ada'da, "neden memleketine dönmüyorsun?" sorusu da yelpazede hak ettiği yeri alır. Birisi senin düşlediğin ülke dünyanın hiçbir yerinde yok der... öyle dışarıdan ahkam kesmek kolay der... Oysa dışarıdayken alabildiğine içeride olanlara bakılırsa, o kadar da ahkam kesmek olmuyor Ada dışında olmanın adı. İçeride olmak KKTC sınırları dahilinde olmakla eşanlamlı gibi gönünse de, bazen sınırlar dahilinde olmak yetmiyor içeride olmaya. Resmi Tarih'ten bakanlar KKTC sınırları dışında yaşayanları -Dışarıda sayadursunlar, Kıbrıs'la ilgili gerçek haberleri çoklukla dışarıdan aldığımıza göre İçeride Olmak'la Dışarıda Olmak'ı yeniden gözden geçirmemiz gerekecek. Somut kavramların bile bu denli mecazileştiği bir yerde, "Kıbrıs'ın bize ihtiyacı vardır" cümleciğindeki "ihtiyaç" da mecazileşecek, zamanla kendini tüketecekti kuşkusuz. Bir yanda hep önde olan ihtiyaçlarımız, diğer yanda kendimiz olmazsak düzenin bize sunacağı olanaklar... İKİ ARADA BİR DEREDE OLMAK Kıbrıslı'nın geleneksel duruşu olarak mı geçecek tarih kitaplarına?..

İçeride olmak'la, dışarıda olmak'ı basın'a uyarladığımızda aynı trajik durum çıkıyor ortaya. Kamuoyunu bilgilendirme görevini Resmi ideoloji'nin istediği şekilde ve istediği kadar sürdüren içerideki Basın'ın ne kadar içeride ve ne kadar dışarıda olduğunu anlamak, kişisel kavgaları muhalefet biçimi olarak algılayan ve algılattıran içerideki basın'ın Kıbrıs'ın neresinde ve hangi gerçeğinde gezindiğini görebilmek için dışarı dedikleri yerden gözucuyla şöyle bir bakmak yeterli!... Eksizliklerimizden biri ve en önemlisi pratikte yaptıklarımızın kime ve neye hizmet edeceğini önceden kestirememek olsa gerek!... Yüzeyde kalan basın, kırıntılarla uğraşırken enkazın üstüne serilen rengarenk halının altında bir şeyler çöküyor! İlginç olan, çatlak seslerinin içeriden değil, dışarıdan duyulması... Çağımızı, insanı tanımlamaya yetmeyen sözcük dağarcığıyla Güney'de ve Kuzey'de şövenizmin iktidarda olması karşısında şaşırma hakkımızı kullanmakla yetiniyoruz. Şaşırmak insanın elinden alınmayan ender haklarından biridir Bizim Ada'da (?)

Tüm olumsuzluklara rağmen iktidar çevreleri "nasıl gidiyor?" sorusunu ısrarla "umutluyuz" diye yanıtlamaya devam ediyor. Manzara buralardan mı kötü görünüyor kuşkusuyla, o umutları öğrenmeye can atarsınız. Hatta umutlarını sizden gizledikleri paranoyasını bile yaşarsınız kısa bir süre. Sessizlik "sahi sen neden dönmüyorsun?" sorusuyla bozulur. Bu soru ne kadar sadede gelmekse, bir o kadar da sadede gelmemektir.

"Neden dönmüyorsun" sorusu bir türlü sadede gelmeyen resmi ağızlara ne de yakışır bilseniz... İki seçenek belirir önünüzde; ya oracıkta "sana ne" diye kestirip atacaksınız, ya da kaleme sarılacaksınız. İki seçenek daha ya umudu sorgulayacaksınız (Umutluyuz... umutlusunuz... umutludurlar, ama nereden devşiriyorlar umutlarını... ya bilmiyorlar, ya söylemiyorlar, ya da umudun adını değiştirdiler haberimiz olmadan, sevda da barış da bir başka bahara kalmış, öyle diyorlar... başka bahar hangi düşte açacak çiçeğini... ya bilmiyorlar... ya söylemiyorlar... belki baharın da adını değiştirdiler haberiniz olmadan), ya da "neden memleketine dönmüyorsun?" sorusunu (ikiye bölünmüş bir adacık/ tarihi yabancılar tarafından yazılan/savaşları bile çeviri olan insancıklar/şiirin kolay yol olduğunu söyleyenler ve o yola hiç sapmayanlar/sizler/neden memleketine dönmüyorsun'ların yaratıcıları/aynı tabaktan kiraz yediklerim/aynı içkiyi içtiklerim/barışa kadeh kaldırdıklarım/sizler yalnızlığımdınız/)...

Çelişkilerin başladığı yerde yüzünü gösteren hırçınlık, şiiri sert yanıtlara dönüştürür. Havayı olsa olsa bilge bir hüzün yumuşatabilir; şiirle...

KÖKÜN BURADA KALIR
GÖVDENLE GİDERSİN/VE
TUTUNMAK İÇİN YENİ BİR
TOPRAK ARARSIN/BELKİ ADSIZ-
KİMLİKSİZ ÖLÜRSÜN/YAKIP
KÜLÜNÜ SAVURAN ÇIKMAZ BİR
DENİZE/GÖTÜREMEZSİN YA
KOKULARINI YANINA
ALSAN/ÇİÇEKLER DALLARINDA
KALIR, DALLAR GÖVDELERİNDE
KÖKLERSE TOPRAĞA
SOKULMUŞTUR/AMA BİR FUL
KOKUSU GELMEYECEK SANMA
SENİNLE/GELECEK/ YÜREĞİNDE
TOPRAĞININ KOKUSU KALACAK
VE ELLERİNDE/ NE KADAR SOLSA
DA BİR ADIN OLACAK/SENİ SANA
SIK SIK HATIRLATACAK/NEREYE
GİTSEN BİRER ACI DA GELİR
SENİNLE/VE DÜNYANIN HANGİ
IŞIKLARI ALTINDA DURSAN
KARANLIKTA BİR YERLERDEN
ADIN ÇAĞRILIR (3)

Vardığınız son noktada "Neden memleketine dönmüyorsun" sorusunun bir başkası tarafından sorulması anlam ve önemini yitirir; tıpkı anlam ve önemini yitiren milli günlerimiz (?) gibi. Kızgın bile değilsiniz artık! Bilirsiniz ki, soran olmazsa bir Kıbrıslı'nın kendi kendine sorup duracağı bir sorudur bu, sonu gelmeyen... neden dönmü.....

---

(1) Karnik Garmiryan'ın Ferahfeza şarkısı:
Ölsem de unutamam seni kalbim sevemezse
Ruhum sevecek gözbebeğim bin sene geçse
Cismim ile kalbim de türab olsa da bitse
Ruhum sevecek gözbebeğim bin sene geçse

(2) Özellikle Aytotoro'luların (Larnaka'nın bir köyü) avlamakta usta oldukları, en güzel içki mezesi olarak ünlenen iki kuş cinsi. Çevrecileri karşılarına almak pahasına Pulya ve Cikla geleneğini yeni köylerinde de sürdürmeye devam ediyorlar. Artık alabildiğine lüks sayılan bu mezelerin en çok hükümet çevrelerinden ilgi gördüğü, mevsimi geldiğinde köyün milletvekili ve bakanların akınına uğradığıyla ilgili öyküler hep anlatılır.

(3) SIRI DÖKÜLMÜŞ KÖKAYNA & YALNIZLIK, GECE MÜZİĞİ/Fikret Demirağ/ GALERİ Kültür Yayınları/ Sayfa. 462-463.

Hurey'e

Annemin bana kazandırdığı en faydalı alışkanlıklardan biri de zorunlu kalmadıkça burjuva gazetelerine para vermemektir. Ne zaman renkli manşetlerinde çökmüş hikayelerine dalıp gitsem; şu anın arsız savunucuları, soytarılıktan rot-balans tutmayan konuşma balonları, ayıklanmış bir sığırın kasap vitrininde sallanan çengellere asılması örneğinde görüldüğü üzere aklıma takılır.

Yılların arşivinde unutulmuş aynalara bakıyorum bazen. Kimileri kulağına küpe olsun diye duvarların, sureti yoksul hayatların, bir demet graffiti yazılarken, diğerleri eski model bir tofaş'ın arka penceresinden sarkmış vaziyette kuşlama yapardı. Büyük bir ihtimalle ya hayatta değildim ya da çocuk bezlerine bağlanmış günlerdi onlar. Ama olsaydım, yere ters düşmüş bildirilerin ön yüzünü çevirerek kaybolacaktım sokaklarda.. Akıp giden soruların inadına başlamış çatışmalarda vuruşurken insanlar hiç anımsamıyorum dersem yalan olur; bugünlere gelmek uğruna harıl harıl çalışırken sevgili dayılarım, ben evimizin karşısındaki kız yurduna laf yetiştirmekle meşguldüm... Geçmiş, kuyruğuna takıp sürükleyecek kadar haindir; zaman eski bir mit müsteşarına benzer, anıların geciktiğini farkedecek kadar soğuktur.

Yaşam bize iyi bir savunma yapmayı öğretti, yaşam sürdükçe karşı gelmeyi öğreneceğiz. Yirmi dört ayar taklidi yapan aynaların dilinden aktıkça ağu sözler, sarılacağız. Odun kömür deposuna çevirdikleri ağızlar soracak durmadan -biz aldırmasak bile- Her akşam bir beşe on kalasın üstünde yürütmeye çalıştıkları açık oturumlar, geyik olimpiyatlarının bir parçası haline gelmiştir artık yaşam bize güçlü olmayı öğretiyor, yaşadıkça düzenle kavgalıyız.

Önce yağmur, sonra güneş.. Yıllar sonra karşıma çıkan gökkuşağına benzer, yanı başımda havalandırmaya çıkan uzun boylu caddeler.. Sanki beyaz varillerine küsmüş bir şehrin kayıp eşya bürosunda bekler. Önce yağmur yağar gökyüzü dellenir, sonra güneş. Tut ki çamura saplanmış gövdesi son kullanma tarihi geçmiş küfürleri tekrarlar. Başlarken diyordum ya, bu çamur deryasında kayık vazifesi gören sayfa dolusu boşluklara bir göz atarım belki, vesikalık resimleri altında adı nedir bu adamın bakarım, ama daha fazlasını kimse istemesin, hem rus romanları ne söylerdi eskiden; Kapik işlemez bugayev, kapik işlemez benden..

Barış MUTLU/Girne

Aşkın kesafet hali...

Vakıf ÇAĞIN

Zindan ağacı tüm yapraklarına Minenis'li Kazım'ın kinini yüklemiş, köklerine dolanarak yuttuğu hemcinsini sindirmekle meşgul ok yılanını hoşgörüşle çobanın sopasından korudu. Çoban sopasını cinsel organına eş tuttuğu için onu ilk gören sopasını farkederdi. Her mevsimin kendine özgü çiçekleri vardır; her mevsimde çobanın sopasının hışmına uğrayan çiçekleri tekeler koklayıp yemeden geçecek keçilerin kıçını yalardı. Ve bu idamedir her daim

***

Boynunda dedemin astığı çanla dolaşan yaşlı kurt çan yüzünden otobur olmuştu... Ot yiyen kurtlar çok yaşamaz ölürler derdi bir köylü bilgesi. Yılanların kekliklerden daha namuslu olduğunu, insanların kekliklere daha çok benzediğini, insanın insan yutmadığını da anlatırdı o köylü bilgesi... Osmanlı'dan dost olmaz yine de sen ona dost görün derdi o köylü bilgesi... Köynek neyse de bir de kuşak ister... Aşiretin örtünme töresi gündem bulsun diye Karkenli Sılo almıştı köyneği Heme Tazı'ya...

***

Ezi her güneş battıktan sonra yönünü batıya döner memelerinin ucunun pembeliğini güneşin bıraktığı pembelikle karşılaştırırdı. Olmadı, karara varamadı; hangisi daha pembe ya da daha güzel pembeydi. Nasır'a açtı derdini ilk... Nasır ufka bakamadı hırçın memelere bakmaktan. Yıllar sonra ne zaman bir gün batımı sonrası seyretse, gökyüzünü hoş bir ılıklık kaplar içini.

***

Ezi de geç tanıştığı düzen karşıtlığı halini yaşamak istedi dolu dolu... az pencereli bir evde aynanın karşısında vücudunu seyrederken memelerinin pörsümüşlüğünü erken evlenmiş olmasına bağladı... eşinin akşamları geç gelmesinin sebebinin pörşümüş memeleri olduğunu düşündü. Nasır'ı düşlerdi bazen; ne saf ve temizdi. Aptal olduğunu kaç kez yüzüne vurmuştu. Nasır hep çocuk dişleriyle ona gülümsemiş, tüm ısrarlara rağmen bir kerecik dokunmamıştı memelerine. Halbuysa eşi nasıl da iştahla, biraz da vahşice saldırmıştı vücuduna, o soğuk, az pencereli evde. Kızgın olup olmadığını sorduğunda eşi akşam olanlardan dolayı, söylediklerine kendisi de inanmayarak, ikisinin de paylaştığını, bundan daha doğal ne olabileceğini...

Cisim tabular kullanılmasa da toplumda in tabular yerlerini koruyorlar. Hem de yasalar konmuş ebediyen sürsünler diye. Masum aşk yaşamaz oldu bu topraklarda öbür topraklara benzeyeli. Sahip olmadan benimsemek akıl karı olmaktan çıkmış bir acayip hal almış sevdalar. Ölüm sebebi sevda, sevda mıdır hele bir düşünün dostlar. Ölmek için sevmek ne haldir, hallerden hangi haldir?

Bilge derdi ki, aşkın kesafet hali uçuktur... Uçurtma uçururken aşkın hangi hali yaşanır? Ya ip'in ucu elden kaçarsa sonra ne olur?

O çağlarda yaşasaydı, o da bilge olacak bir dostum 'neden kadın sevgililer erkek sevgililere çiçek sunmuyor' dedi. İnsan bilmediği şeyi nasıl yapsın demeye varmadı dilim. İşin içyüzü başkadır zahar... Peki korku nedir bilmeyenler başkalarını nasıl korkutuyorlar?

Kellaaam nelere kadir bu ten, tın ve tin tutkusu.

Nasır tabuları tanımadı da bir bilseniz başına neler geldi...

Yedi düvelde adı söylendi.

Ayazın sözcükleri

Bedenimiz de bir evdir

Filiz ÖZDEM

Evinde kal, o zaman eşyanın nasıl yıpranmış olduğunu göreceksin. (Persius)

Gözlerimize perdeler takar, ellerimize yumuşak yastıklar yerleştirir, göğsümüze halılar serer, ayaklarımıza tozlar biriktirir, belleğimize dolaplara yaptığımız gibi gerekli-gereksiz şeyleri sokuşturur, dilimizde sular akıtır, yüreğimizde ocaklar yakarız.

Evde kalmazsak, bunun için zaman ayırmazsak, eşyanın nasıl yıpranmış olduğunu göremeyeceğimiz gibi; kendi kendimize kalmaya da izin vermezsek, içimizdeki evin ne halde olduğunu göremeyiz. Görsek de bunu değiştirecek zaman bulamayız.

Zamansızlıktan-gözlerimize taktığımız perdeleri açıp, içimizin odalarına dışarıyı gösteremeyiz bile. Cam kenarıyla perde arkasındaki unutulmuş saksılarda çiçekler kökleriyle küsmüştür. Pencereler açılmamıştır. Ağır bir sigara kokusu sinmiştir içeriye.

Ellerimizdeki yastıkların kumaşları yer yer sökülmüş, içinden süngerler pırtlamıştır. Göğsümüze serdiğimiz halıları kimbilir kimler çiğnemiş, artık biz de sayıların unutmuşuzdur, her birinin izi birbirine karışmıştır. Tozlar diz boyudur. Dolapları açmaya kimse cesaret edemez. Çünkü inanılmaz bir tembellik ve özensizlikle içine tıkıştırıp durduğumuz şeylerin dışarı dökülmesiyle baş etmek olanaksızdır. Dilimizden akan çağlayan suları değil, ne idüğü belirsiz musluk suyudur. Yüreğimizin ocağının harını bir türlü ayarlayamadığımızdan, hiçbir şey kıvamında olmamıştır. Ya çiğ duygular ya da pervasızca dibini tutturduğumuz sevdalar kalmıştır geriye.

Evler harabe de olabilir, tapınak da...

Perdeler korunan ve paylaşılan özel, çekici bir dünyanın aracıları da olabilir.

Dolaplar kargaşa değil, ama karmaşa içinde biri düzenin biriktiricileri de olabilir.

Halılarımız çamurlu ayakların basmadığı yaygılar da olabilir.

Dilimiz evimizin kapısı da olabilir.

Eller, sevdiklerinin yüzlerini dinlendiren mekanlar da olabilir.

Dizboyu olan "papatyalar" olabilir.

Yüreğimiz nice kazanlar kaynatabilir.

Yeter ki kazan kaldırmaya yetecek zamanı verelim kendimize...

SAHAF GÜNCESİ — Oğuz ÖZDEM

'Şiir, sen git ben gelirim izinden'

"Sakalsız Bir Oğlanın Tragedyası" Arkadaş Z. Özger'in kitabına bırakmak istediği isim. Arkadaşın asıl tragedyası ölümünden sonra başlıyor. Kitabı yayımlayanlar "sevdadır" ismini uygun görüyorlar. Şairin toplumcu kimliğiyle 'Sakalsız bir oğlan'ın çağrıştırdıklarını örtüştürememiş olacaklar. Şiirdeki yorum farklılığı her zaman görülen olaylardandır. Sakalsız ve oğlan sözcüklerini mahalle ağzındaki argo anlamlarıyla değil de halk ağzındaki kullanımlarıyla yorumlasalardı, böyle bir çıkmaza düşmezlerdi. Halk ağzında tüyü bitmemiş, sakalsız nitelemeleri ergenlik sınırını belirtirken, oğlan, cinsiyet belirlemesinde kullanılır. Argo anlamıyla da yorumlasalar madem ki kendilerini kitabı yayınlamakla yükümlü görüyorlar, önerilen ada bağlı kalmaları gerekiyordu.

A. Z. Özger'in kitabını yayımlayanlar, şimdi de onun adına "ödüllü şiir yarışması" düzenlemek istiyorlar. Bu istek, Demokrasi gazetesinde yayımlanan çeşitli yazılarda tepkiyle karşılandı. Bu tepkiler, yarışmayı düzenleyenlerle A. Z. Özger arasındaki bağın sorgulanmasına ve oradan toplumcu şiirin (sosyalist şiir de diyebiliriz) yarışma ve ödül mekanizmasına alet olmaması gerektiğine yönelikti. Onlara göre, şaire saygısı olmayanlar, şair adına yarışma düzenlememeliydi, bunların gizli (ticari) bir kaygısı vardı ve yarışma bir an önce iptal edilmeliydi. Bu iptal istemi kişisel bir alana kaydırılsa da "şiir, yarışma ve ödül" konusunu gündeme getirmesi bakımından önemli.

Şimdiye kadar ödüllü şiir yarışmaları hakkında çok şey söylendi, yazıldı, ama bunlar bireysel kaygılardan öteye gelemedi. Geçemezdi de... Çünkü düşünsel birliğin sağlanamadığı yerde sanatsal birlik sağlanamazdı. O zamanda şairin, kendisini herhangi bir yarışmanın gizli bir adayı olarak göreceğinden tavırlarında netleşememesi normaldi. Yarışmalara karşı olup yarışmalara katılmayan bir şairin tavrı, tavşan dağa küsmüş, dağın haberi olmamış tavrından öteye geçemez. Çünkü, şairlikleri onaylananların (!) oluşturdukları iktidar karşılarına daha güçlü çıkacaktır. İktidar olmanın kazandırdığı silahı, muhalif olana karşı, yok saymak, küçümsemek v.s. şeklinde sonuna kadar kullanacak; dergileri, antolojileri muhalif olana kapatıp seslerini kısacaklardır. Sesi kısılan şair, bütün iyiniyetine rağmen, ya yok olacaktır, ya da var olabilmek için kapalı alana girme mücadelesi verecektir. Şairin bu mücadelesi görünürde onun haklı mücadelesidir. Çünkü şair, yaratım sürecindeki yalnızlığını, ürünlerinin okura ulaşması aşamasında da sürdürmek zorunda kalmıştır. Bunu yenebilmek için en azından ikinci aşamada birileriyle birlikte olmak zorundadır.

Yarışmanın iptalini isteyen bir başka tepki birliktelik çabası içinde olan, birlikteliği öneren Piya'dan geldi: "Egemenlik ve eşitsizlik ilişkilerini, yaşamımızın her alanında olduğu gibi, sanat alanında da sorgulamamız gereken bugünlerde birilerinin "iktidar" tavrıyla "jüri" olmasını ve birilerinin de bu jüriye kendilerini beğendirmeye çalışmalarını doğru bulmuyoruz." Piyacıların bu tepkilerine tümüyle katılıyorum; ancak, "bulmuyoruz" yüklemindeki "biz" öznesine kendimi de katarak şu soruyu sormak istiyorum: Biz kimiz ve neyi doğru buluyoruz?

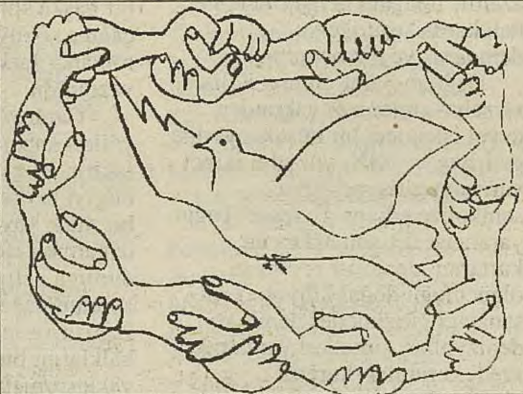
"Kimiz" sorusunun içeriğini ve kapsamını belirlemek oldukça zor. Fakat bu ortamda bizi biz yapan, karşı olduğumuz şey'ler ve oluşturmak istediğimiz değerlerdir. Karşı oluşu diğer muhalif gruplar içinde düşünebileceğimiz gibi, pusulamızın ibresine göre gruptan ayrılabiliriz de. Ben, biz kavramı içindeki ibreyi sosyalist ibre olarak görmek istiyorum. Bu ibre, kapitalist sistemde bütün yönleri gösteremeyeceğine göre duruşumuzu ve yönümüzü çok iyi belirlemek zorundayız.

"Ödül ve yarışma" mekanizmasına karşı olmak için çok neden sıralayabiliriz. Fakat birlikteliğe giden yolda öncelikle "iç çelişkilerimizi" yenmeliyiz. Herkes dalının dayanamayacağı rüzgarı çok iyi tanımak zorunda. Ağaç olmak bütün yapraklarına varıncaya dek korumak demektir. Buradaki korumacılığı sanatın ince çizgisindeki "olumsuzu olumlu" göstermek anlamında kullanmıyorum. Kolaycılığı sahiplenmenin ötesinde "söz ve eylem" birlikteliğindeki tutarlılığı öneriyorum. Öncelikle neye karşı olduğumuzu belirlemek zorundayız. Sanıyorum, bu karşı oluş nedenlerinden en inandırıcı olmayanları, yarışmalara katılıp da ödül alamayanların veya ödül alanların ödül töreninde "ödül aldım, ama karşıyım" şeklinde ileri sürdükleri nedenlerdir. Bunu yenmemiz gerekiyor, bize doğrultulan silahlara aynı marka silahlarla ateş etmek zorunda değiliz. En azından silahımızın markasını biz saptamak zorundayız, yaptığımız işin doğruluğuna inanıyorsak...

(sürecek)

BARIŞ AÇISI

Neşe YAŞIN

Şişe içinde mektup

Arabanın arkasında oturan küçük bir kızdım; annemle babam tartışıyorlar ve boşanmaktan söz ediyorlardı. Gözlerim yaşlarla dolmuştu ve göğsümde bir acı hissetmiştim... Nefesim kendini göğüs kafesine hapsetmiş dışarıya çıkamıyordu. Pencereden yol boyunca geçtiğimiz ormanlara bakmış ve o anda kendim olduğumu ve yalnız olduğumu hissetmiştim. İnsan, kendi bedeni içinde yalnızdı ve başkalarıyla bağlar kurardı.

Yalnızlıklarımızı birleştirip sevinç yapardık onları. Yalnız insan şişe içine bir mesaj koyup denize bırakırdı onu. Sabah kıyıya yüzlerce şişe vurur. Bütün mektuplar yalnızlığı anlatmaktadır.

"İnsanlar birbirlerinden nefret ediyorlar, çünkü birbirlerinden korkuyorlar. İnsanlar birbirlerinden korkuyorlar, çünkü birbirlerini tanımıyorlar. İnsanlar birbirlerini tanımıyorlar, çünkü iletişim kuramıyorlar. Siyah lider Martin Luther buna benzer bir şey söylerken değişik kimlik grupları arasındaki iletişime vurgu yapıyordu.

Yalnızlık her yerde. Ama aslında bütün yalnızlar kardeş değil midir?

Yalnızlıklarımızı birleştirip sevgi yaptığımız günleri anımsıyorum. Othello kulesinde kahvaltı yapıp Shakespeare'den soneler okuduğumuz bir sabah vardı. Bir pazar sabahıydı galiba. Aileler her zamanki kahvaltı sofralarına oturmuş olmalıydılar. Deniz kıyılarında ateşler yakıp dolunay partileri düzenlediğimiz, akardeon eşliğinde tangolar yaptığımız, yıldızların pırıl pırıl yandığı, dünyanın sevgiyle döndüğü gecelerde belki başka yerlerde başka insanlar bizim de yakından tanıdığımız o yalnızlıkları yaşamaya devam ediyorlardı.

Biz aynı yürek dilini konuşup aynı anıları paylaşanlar denizin kayalara vurup parçalanan sesini dinlerken buralara ait olduğumuzu duyumsardık. Taşlar, topraklar, ağaçlar ve rüzgar... Hepsi bizim akrabalarımızdı sanki... Kuzeydeki ülkeler kanla kaplıyken papatyalar başlarını uzatırdı, toprakta güneş hep parlardı.

Biz ve ötekiler, bu toprak parçasının hep birlikte sevdik. Her köşede anılar vardı; her taş bize tarihten hikayeler anlatırdı. Biz ve ötekiler buradaydık ve diğerleri; o uzak akrabalarımız geldiler; savaş oldu ve toprak ikiye bölündü... Toprak, ölüm çukurları, yıkımlar, ayrılıklar ve acılarla doldu...

İletişimin önüne bir duvar örüldü... İkimizin olan bu evde iki ayrı dünya kuruldu... Bu hikayede çok kötülükler, açgözlülükler, adaletsizlikler ve talanlar vardı.

Nefret aslında bizim işgal edilmiş sesimizdir. İletişim nefreti yok eder. Düşman'ın bir yüzü olduğunu, duyguları ve anıları olduğunu bilmek nefreti yok eder ve yalnızca iletişim barışı kurabilir.

Fısıldasak sesimizi işiteceklerdir; öylesine yakınımızda yaşar ötekiler; evimizin balkonundan görürüz evlerini, ama iletişim yasak...

Bu yasak, gücü elinde tutanların şişkin cüzdanlarının etkin ve fiili garantisi ve güvencesi altındadır. Yehuda Amichai'nın Kudüs için yazdığı bu şiir ne kadar da yakışıyor bizim Lefkoşamıza

Eski şehirde bu çatıda / İkindi sonrası güneşinde asılı çamaşırlar / Düşmanım olan kadının beyaz çarşafı / Düşmanım olan adamın alnterini sildiği havlu / Eski şehrin göklerinde / bir uçurtma / ipin diğer ucunda / bir çocuk / göremiyorum / duvar yüzünden / Pek çok bayraklar asmışız / Pek çok bayraklar asmışlar / Bizi mutlu olduklarına inandırmak için / Mutlu olduğumuza inandırmak için onlar.

Bölünmüş şehirlerin bölünmüş aşkların ve yalnızların hüznünü yaşarken içimi hep bir çığlık kaplar. Bağırmak isteyip de sesimin çıkmadığı rüyalarda olmak gibidir bu şehirde yaşamak... Hem yalnız... Hem tutsak...

Daha çok iletişim, daha çok demokrasi getirir mi?

Armand MATTELART

Çeviren: Cécile Weis

Yakın geçmişimizde büyük politik ütopyaların çöküşü bazı düşünürleri iletişimi, yedek lastik misali, insan topluluklarını oluşturan bağ ve insanlar arasında sosyal birliği sağlayabilecek tek şey olarak, eski ütopyaların yerine bir öneri olarak ileri sürmeye itiyor. Bu görüş, iletişimi toplumlarımızı tehdit eden bölünme ve kaos mikrobuna karşı tek ve gerçek bir panzehirmiş gibi ele alıyor. Bu yaklaşımda, yeni teknolojiler hayalciliği özellikle gıdıklıyorlar; birçoğu mülti- medyaları ve Internet gibi karşılıklı etkin iletişim ağlarını daha demokratik, sohbeti bol, dayanışması daha sıkı siber toplumların temelleri gibi görüyorlar. Sanki toplumda sınıflar ortadan kaybolacakmış, sınıf çatışmaları yok olacakmış gibi...

Bu yeni bir tavır değil. İletişimin tanık olduğu önemli her teknolojik atılımda böyle görüşler ortaya çıkar.

Bu amaçla, daha XIX. yüzyılın başından itibaren, iletişim yeni bir demokrasi ile ekonomik krize karşı bir güvence olarak piyasaya sürülmüştü.. Buhar, elektrik, radyo dalgaları, canlı görüntü ve televizyon çağlarını aşarak, bu aynı fikir, teknoloji kuşaklarına göre kendini durmadan yeniledi.

Optik telgrafla başlayan...

Kâhin, ütopyacı ve uzun mesafeler arasında iletişime sırtını dayayan bir görüşün ilk izleri XVIII. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. Paris'le Lille'i birbirine bağlayan optik telgraf bağlantısının 1793'te kurulması sırasında, Cappe kardeşlerin bu icadının sivil kullanım imkanları üzerine yapılan spekülasyonlar bir anda çığ gibi yayılmaya başladı. İlerici düşünürler "Fransa'nın her vatandaşına karşılıklı haberleşme ve görüş alışverişi" imkanını sağlamak için bu icadı şifreli dilinden kurtarıp, hatların sayısını çoğaltmanın yeteceğini zannediyordu. Böylelikle, bütün milli sınırlar ölçüsünde, Yunan agorasının koşulları yeniden yaratılmış olacaktı ve aynı esnada, Jean Jacques Rousseau'nun "büyük demokratik cumhuriyetler" yaratma varsayımına karşı itirazı darmadağın edilecekti. Semafor aracılığı ile demokrasi umutlarının sonunun nereye vardığı gayet iyi biliniyor. Askeri kullanım ayrıcalığı getiren, şifreler üzerine ambargo kararı alan kısıtlı uygulama kural haline geldi. Bu iletişim aracının halk tarafından korka korka kullanımına müsaade edilmeye başlanabilmesi için elektrikli telgrafın icadından sonra (1837) tam on beş yıl beklemek gerekti.

XIX. yüzyılın ilk yarısı boyunca ütopyacı düşünce, vatandaşın ifade imkanına karşı bu imtiyazcılığı dengelemek için toplumsal devlet yaşamının kuruluşunda iletişim tekniklerine başrolü verdi. Elektrikli telgrafın icadını da beklemeden, Charles Fourier işaret dilini "evrenselliğin ölçütü" yapıp, Merkür gezegeni aracılığıyla Londra'yı ve Hindistan'ı birbirine bağlayıp, dört saat gibi kısa bir zamanda karşılıklı haberleşir hale getirecek "görüntü iletişimini" icat ediyordu.

"Endüstriyel evrensel birlik"

"Evreni kucaklayabilmek"; "buhar ve elektrikle her şey mümkün"; bunlar, Claude–Henri de Saint–Simon'un (1760–1825) öğrencilerinin kendilerine meşgale edindikleri sloganlardı. Adam Smith ise "evrensel ekonomik cumhuriyet"ini tek pazar ve tek bir atölye gibi uluslararası işbölümü ile yönlendirilen bireyselcilik ve serbest rekabet üzerine kurmuştu. Zenginlerle fakirler arasındaki uçurumu derinleştirmekle suçladığı bu ekonomist dünya görüşüne karşı Saint–Simon dünyanın aynı itki altında, aynı amacın gerçekleşmesi için çalışan "bir araya gelmiş insanlar"ın "endüstriyel evrensel birlik" ütopyasını ileri sürüyordu. Dünyaya imtiyazcı bir devletin "hükmetmesi" yerine, dünyanın "bir büyük endüstriyel şirket" gibi sanayiler tarafından "yönetilmesi" gerekir. Bu sav "müsbet ilmi" (savoir positif) Aydınlanma devri ve onun ihtilalci sapmalarının "inkarcı ilmin" (savoir négatif) krizini ortadan kaldırmaya yardımcı olması gereken insanların üzerine kurar. Eski düzenin kökünü kazımak söz konusu olunca bu gayet haklı bir tutum, ama yadsıma tavrı yeni bir düzen yaratmak ve "feodal, teolojik bir sistemden, bilimsel ve endüstriyel bir düzene geçmeyi" sağlamak için üretkenliğe karşı bir hal aldı. Bu krizden çıkış, yönetici öğretisi için, "haberleşme araçları", büyük bir bünye olan sosyal yaşam için örgütleyici bir işlev üstlenmektedir. Saint–Simon'un ölümünden 7 yıl sonra 1832'de, saint–simoncu kilisenin kardinali Michel Chevalier "dolaşan uygarlık" ağlarının belirleyiciliği anlayışına katıldı. Demiryolu ve lokomotif mekanları yapılandırıcı potansiyellerini göstermekten hala uzaklardı. İki sene evvel İngiltere, adına layık ilk demiryolu hattını döşemişti. Fransız yetkililer ise hala bu yeni icadın marifetlerini hesaplamakla meşgullerdi. Sadece 1842'de Paris'te milli demiryolları şebekesinin inşa politikasının kurucu kanunu oylanabilmişti. Chevalier kendini ileriyi gören biri zannetmiş, ne çıkar. Denizyolu hatları ve uzun mesafe haberleşmeye bağlı olarak demiryolları şebekesi, onun fikrince, evrensel birliğin taşıyıcısı olacaklardı. Bu birlik ona göre ordudan sivil işlere geri dönmüş mühendisler ve işçilerden oluşan "Akdeniz düzenlemesi"nin kurulması ile başlaması gereken bir birlik. İletişimin, din için, bir köşeye çekilmiş bir toplumun dağılmış üyelerini bir araya getirme, Yunanistan'dan Anadolu'ya, İspanya'dan Rusya'ya kadar kış uykusuna dalmış medeniyetleri, uyuşukluklarından çekip sıyırmak gibi bir işlevi de vardır.

İletişim ve sınıflar arasındaki mesafe

Rusya ile ilgili olarak, Michel Chevalier bir kahinlikte bulunuyor: "Kabuğu bir kayaya yapışmış bir midye gibi, bu ülkenin tüm sakinleri uyuklar durumda (...) Politik düzen çerçevesinde onları uykularından uyandıracak en etkili yol, onlara örnek olacak olağanüstü olaylar, el çabukluğu marifet, şaşkınlık yaratacak bir gösteri ile onları tahrik etmek veya onları gözlerinin önünde olup biten olayları takip etmeye davet etmektir" (1) Chevalier'nin endüstriyel kalkınmaya bağımlı kıldığı demokrasi sorunu ise, onun dünyayı düzene sokma tasarısının odağı olmaktan çok uzaktaydı. Ama bu, onun hep aynı şarkıyı söylemesine de mani olmuyor; iletişim sadece bir nokta ile öteki arasındaki mesafeyi değil, bir sosyal sınıfla öteki arasındaki mesafeyi de azaltır. İletişimi geliştirmek, her halukarda "eşitliğe ve demokrasiye hizmet etmektir."

Dağılan Saint–Simon Kilisesi ve saint–simonizm vaktinden evvel işletmeci bir düşünceyi dile getiriyor ve XIX. yüzyılın ikinci yarısının girişimciliğini sembolize ediyor. Evrensel bağın yaratıcısı iletişim ağlarının kurtarıcı ideolojisi işletmeci olguculuğu doğal kılıyor. Yeni sanayici girişimciler demir ve denizyolları şirketleri yaratarak, kredi kurumları kurarak, okyanuslararası kanallar açarak uluslararası haberleşmenin temellerini atmış oldular. Aslen Saint–Simon tarafından öngörülen adaletli bir toplum arzusuna sadık sosyalizmin saint–simoncu savunucuları, yeni bir toplumun belirleyicisi olacak iletişimin bu anlayışına yüz çeviriyorlar. "Kozmopolit demokrasinin" taraftarı, enternasyonalizmin öncüleri "evreni kucaklayabilmek" için bütün ümitlerini ulusların ve bireylerin dayanışmasının aracı olan toplumsal örgütlenmelere bağlıyorlar. İletişim ağlarının yapılandırıcı rollerinin iki anlayışı arasındaki bu fark iletişimsel düşünce tarihinin durmadan tekrar eden bir özelliği olacak.

Büyük evrensel fuarlar; iletişimsel hayalciliğin XIX. yüzyılın ikinci yarısında oluşmasına katkıda bulunan önemli araçlardı. Fuarlar ve teknik icatlar barış ve halkların kardeşliği felsefesini yaymaya omuz veriyorlardı. Çok anlamlıdır; Londra'da Kristal Palas'ta 1851'de kurulan ilk fuar Manş Denizi'ni geçen ilk denizaltı telgraf kablosunun sergilenmesine sahne oldu; yüzyılı kapatan 1899 Paris Fuarı da sinemanın zafer gösterisine şahit oldu.

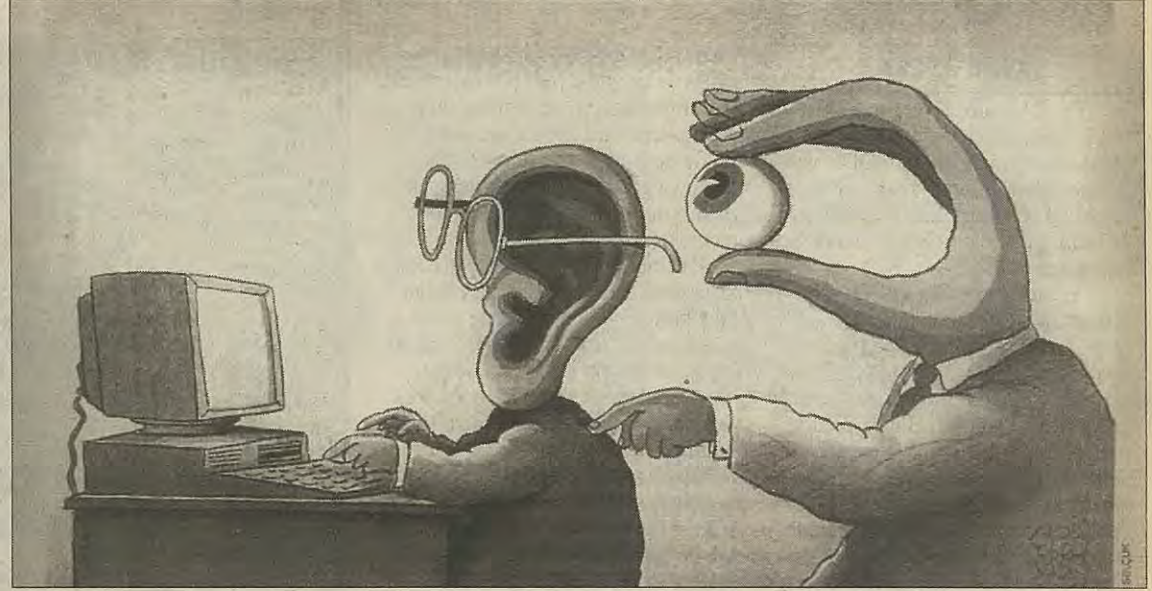
Film şeridi ise evrensel iletişim mitolojisini, sosyal sınıflar, gruplar ve milletler arasındaki eşitsizliğin sonunun bir başka simgesi olan, görüntü çağına sokuyordu. ABD'li romancı Jack London şöyle yazıyordu:

"Canlı görüntü eğitime giden yolları kapatan çevre etkenleri ve fakirlik engellerini yıkıyor ve bilgiyi herkesin anlayabileceği bir dilde yayabiliyor. Fakir söz dağarcıklı işçi bilginle eşit duruma geliyor... Evrensel eğitim kendini habercilikle özetliyor. Zaman ve mesafe, dünya halklarını birbirlerine yaklaştırmak için sihirbazvari bir şekilde film şeridi tarafından bir anda yok edildi. Savaş sahnelerine bakın, kabus görüyorsunuz ve bir anda barış avukatı kesiliveriyorsunuz... Bu sihirli araç sayesinde toplumun uç noktaları insan yaşamının kaçınılmaz dengelemesinde bir adım daha birbirine yaklaşıyor." (2)

Eşitlik efsanesi

Endüstriyel ve günlük hayattaki kullanımından evvel, elektrik enerjisi iletişimsel hayalciliği beslemeye başlamıştı. 1852'de, İngilizce yazılmış bir eser, Sessiz Devrim, insanlık için sosyal ahenkli bir düzeni "elektrik hatlarından kurulmuş kusursuz bir ağın" üzerine kurmayı düşlüyordu. Sanayiciliğin yağmacı etkilerinin acımasız eleştirmenleri, anarşist coğrafyacı Rus Pierre Kropotkin ve İrlandalı sosyolog Patrick Geddes, yüzyılın sonunda elektrik enerjisini yeni teknoloji çağının hareket noktası olarak kabul ediyordu.

Internet: İşçi sınıfının sonu mu?

Kazım ÖZTÜRK

Son zamanlarda güncel basında yaygınca sözü edilen bir kavram var: 'Internet'. Kimilerince, sınıfsız bir toplum oluşmasının başlangıcı kimileri için ise teknolojik gelişimin sıradan bir basamağı. Üzerinde böylesi büyük fırtınalar kopartılan, nerede ise Marksizmin temel dayanağı olan işçi sınıfının bu teknolojik gelişim ile varlığının bittiğini savunanların üzerine büyük iddialar sundukları Internet nedir?

'Information superhighway' basit anlatımıyla geliştirilmiş bilgisayarların birbirleriyle iletişimidir. Bu iletişimi sağlamada 'fiber optic' kablo kullanılmakta, bu ise aynı anda yüklü bir bilginin (information) hızlı bir şekilde dolaşımına izin vermektedir. Yeni kablo turunun eski kullanımı olan bakır tel (copper wires) bu yoğunlaştırılmış ve hızlandırılmış iletişimi sağlayamamaktadır. Bu yeni gelişim ile haber, bilgi (information) dünyanın herhangi bir ucuna çok hızlı bir şekilde ulaştırılabiliyor, zaman ve mekan kavramı bir yanıyla klasik anlamını yitiriyor. Bu gelişimin insan yaşamında sağladığı yeni imkanlar, bilime ve gelişime inanan hiç kimsenin inkar etmediği, gerçekte inandığı bir sonuç. Burada sorulması gereken soru; toplum nasıl örgütlenmiş (devlet) kim hangi bilgiyi üretiyor ve bilginin ve üretimin kontrolü kimde? Ben burada bu tartışmayı başka bir yazıya bırakıp konumuza devam etmek istiyorum.

Eskinin bittiğini, kavramlarıyla, ilişkileri ve çelişkileriyle çağın çöplüğüne gömüldüğünü savunanlara dönelim. Onlara göre gelecek –biz farkında değilmişiz, ama gelecek şimdiden başlamış, Internet'te dolaşmak (surfing the Internet) çok katılımlı çevreyi keşfetmek (exploring cyberspace) ve hakiki gerçeği oluşturmanın (virtual reality) kendisiymiş.

İnsanlar bilgisayar aracılığı ile birbirine bağlanacak (network) fabrikaya ya da ofise gitme gereği ortadan kalkacak. Bilgisayar bağlarının imzasız dünyası zenginle fakiri birbirine eşit kılacak. Gelişimin inkar edilemez sonuçlarını yaşamaya başladığımız bir gerçek!. Geleceğin yeni açılımlar getireceği de bir gerçek! Teknolojik gelişim yeni bir olgu değil kapitalizm için. Informational gelişim hiç de bu oluşumdan farklı değil. Geleceğin nasıl olacağını gelin geriye dönük örneklerle tasarlayalım...

Buhar gücünün 19. yüzyılın başındaki yarattığı gelişimi ve heyecanı, ya da ondan 50 yıl sonrası trenin kullanılmaya

Network aracılığıyla bilginin yollanması genellikle sıkıcı bir işin birileri tarafından yapılmasını gerektiriyor. Kim olacak bu sıkıcı işi yapan? Network sisteminin kendisi mi? Bu, olası değil.

başlamasının sonuçlarını, devamla içten patlamalı motorun (internel combustion) gaz ve elektriğin sanayide ve günlük hayatta kullanımının sağladığı imkanları. Bazılarımız o zaman da geleceğin geldiğini, sınıfsız toplamların teknolojik gelişimlerle oluşturulduğunu sanmıştı. Sonuç ortada hiç de öyle olmadığı görüldü. Bu saydığımız örnekler gibi bilgisayar teknolojisinin sağladığı açılımlar bazılarımızın düşündüğü gibi her şeyi silbaştan düşünmemizi sağlamıyor, sağlayamıyor. Kapitalizmin kendini yeniden üretmesi sorununa başka bir yazıda değinmeyi umut ederek, bazı çarpıcı örnekleri sıralayalım.

Geçtiğimiz aylarda İngiltere İşçi Partisi lideri Tony Blair gelecekte iktidara geldiklerinde Brititish Telecom'la (BT) yaptıkları anlaşmayı uygulayacaklarını söyledi. Ne getiriyordu bu anlaşma? BT okul ve hastaneleri içine alacak br network ağı oluşturacak (superhighway), bu sayede üretilen bilgi hızlı bir şekilde dağıtılacak, depolanan bilginin kullanımı (database) kolay, yenilenmesi çabuk ve dağıtımı, diğer kullanıcılara sunumu hızlı olacak. Bir an bu gelişimin sağlandığını ve bilimsel tüm kavramları altüst ettiğini kabul edelim. Ama şu soruyu da sormaktan geri kalmayalım; bu network'ü oluşturmak için kazılması gereken kilometrelerce yolu kimin kazacağı, kabloları kimin döşeyeceği, döşenecek bu kabloları kimin birleştireceğini sormaktan da geri kalmayalım. Ayrıca, insanların karşılıklı iletişimini sağlayacak bilgisayarları fabrikalarda kim üretecek? Bir ipucu verelim; bilgisayar microchipsleri genellikle düşük ücretli kadınlar tarafından üretilmektedir ve Uzakdoğu bunun en tipik örneğidir.

Network aracılığıyla bilginin yollanması genellikle sıkıcı bir işin birileri tarafından yapılmasını gerektiriyor. Kim olacak bu sıkıcı işi yapan? Network sisteminin kendisi mi? Bu, olası değil. En azından şimdilik. Birilerinin bilgisayar ekranı önünde saatlerce oturması gerekli.

Tony Blair'in ortaya attığı bu seçim propagandası İngiltere için yeni olabilir. 'Superhighway' uygulaması yaygın, fakat değişik biçimlerde Fransa'da uzun zamandır kullanılmakta. Kullanılan Minitel servisi sayesinde bilgisayar ekranından öğrenebiliyorsunuz. Tüm bu kullanımlar 'Fransa'da işçi sınıfı yok oluyor' gibi bir tezi gündeme getirmenizi kuvvetlendiriyorsa, soralım geçen haftalarda Fransa'da kalabalık birileri değişik taleplerle sokaklardaydı, kimdi bu insanlar?

Bilgisayar pazarını elinde bulunduran tekel konumundaki şirketler tüm insanlığın olması gereken bilginin pazarlamasından büyük paralar kazanmakta.

Bilginin (information) derlenmesi ve dağıtımın hız kazanması, işçi sınıfına gereksinimin yok olması değil, aksine yeni işkollarının ortaya çıkmasını ve değişik görünümdeki bir işçi sınıfının doğmasını getiriyor, yani mavi yakalıların.

Yazımızı geçmişten çarpıcı bir örnekle bitirelim. Henry Ford ilk montaj bandını sunduğunda bazıları işçi sınıfının sonunun geldiğini savunmuşlardı. Kaç yıl geçti bu iddianın üzerinden? Neredeyse yüz yıla yakın olacak. "Kahrolası" işçi sınıfı halen varlığını koruyor...

Kendini mekanikle, merkeziyetçilikle ve baskıyla özleştiren eski teknoloji çağının hantallıklarını yerinden oynatan insanlık tarihinin bu yeni çağı yatay ve şeffaf bir toplumu öne çıkaracaktı.Onlar, sanayici modelin tek başına elektrik enerjisinin özgürleştirici potansiyelinin gelişmesine mani olduğu kanısındaydılar. Erk'in genişletilmesi, açılma; yeni enerji kaynağı şehirle köy, iş ile eğlence, kafa ile kol emeği arasında barış çağını başlattı. Bölgesel düzenlemeler konusunda yürütülen düşüncelere katkıda bulunan, bu düşünce akımı uzun süreler şehircilik alanındaki ütopyalar üzerinde etkili oldu.

Teknoloji determinizmiyle tanınan Amerikalı şehirler ve teknikler tarihçisi Lewis Munford'un ilk yazıları bu kritik düşünce akımı ile aynı doğrultudaydı; o, yeni bir toplum ortaya çıkarmak için gelişme modeli tarafından hoyratça kullanılan bir teknolojinin frenlenen güçlerinin serbest bırakılmasının yeteceği kanısındaydı. 1934 yılından itibaren, Munford radyo yayın şebekesi sayesinde eski Yunan'daki küçük sitelerdeki agora geleneğinin yeniden başlayacağını hayal ediyordu. Yirmi sene sonra, Marshall McLuhan meşaleyi devralıyordu. İlk yazılarında endüstriyel modelin eleştirisini sürdürse de, zaman geçtikçe bu karşıt pozisyonundan uzaklaşmaya başladı. '60'lı yılların sonunda, televizyon bağlantısı sayesinde "büyük köy"ün ortaya çıkmasının an meselesi olduğunu ilan ediyordu. (3)

Bilgisayar toplumu

Bilgisayar alanında atılan ileri adımlar ütopist hayalciliğinde yeni bir dönem başlattı. 1948'den itibaren ABD'li bilgin Norbert Wiener "bilgisayar toplumu"nun doğuşunun haberciliğini yapıyordu. Demokrasinin işleyişi için gerekli şart olarak bilgi dolaşımı fikrinin üzerine parmak basarak, böylece yeni biten barbarlık örneği çatışmaların tekrarını önlemeye muktedir bir toplumun oluşmasının imkanını görüyordu. Bununla beraber Wiener, toplumun şeffaflaşması idealinin gerçekleşmesinin yarattığı tehlike tehditlerine karşı da uyarıda bulunuyordu. Sibernetiğin babasının bu analizleri "bilgisayar toplumu" taraftarları ve aynı zamanda ona karşı olanlar için tükenmek bilmeyecek bir delil deposu oluşturmaktadır. (4)

Petrol krizinin yaşandığı on yıllık dönem iletişim ve haberleşmenin ütopyacı temsillerinin, ekonomik ve politik krizden çıkış stratejileri üzerine kurulan devlet politikalarının odak noktalarına yerleştiriliyordu. Simon Nora ve Alain Minc'in 1978'de Fransız Cumhurbaşkanı Valéry Giscard d'Estaing'e hitaben "informatisation de la société"– "Toplum hayatına bilgisayarın girişi" üzerine kaleme aldıkları resmi rapor bu konuda örnek oluşturur. Tereddüt etmeden bir uygarlık krizi olarak karakterize ettikleri bir krizi önlemek için telematik ağlarının anti-merkeziyetçi erdeminden çare umuyorlardı. "Bilgisayarlı gevezelik ve onun şifreli dili", diye yazıyorlar, "modern toplumun her alanına açık bir iletişim agorası yaratmalıdır."

Bu yüzyılın sonlarının "haberleşme otoyolları" ile bütün dünya ütopyalar aleminde yeni bir geziye başladı. 1994'de ABD Başkan Yardımcısı

Al Gore, Buenos Aires'de Uluslararası İletişim Birliği'nin kalabalık bir bilirkişi grubunun önünde, yeryüzündeki büyük sosyal eşitsizlikleri yıkma mücadelesi adına, 3000'li yılların "evrenselleşme çağının altyapıları" projesini savunan söylevinde, çağdaşlık fikri ve erişilemeyecek "şeffaf toplum" ideali kadar eski olan bir mitolojiyi yüksek-teknik (highteck) ambalajı ile yeniden piyasaya sürdü.

Multi-medya devri

İletişimin sihirli erdemleri üzerine yapılan söylevlerin zaman zaman hortlaması, içlerinde başka bir şeyi gizliyor: İletişim araçlarının kontrolü için verilen standartlar ve sistemler üzerinde hegemonya kurma mücadelesinin politikası. Yeni teknoloji çağının ilk ışıltılarının görüldüğü devirde, 1881'de, Paris'te ilk uluslararası elektrik fuarı kuruluyordu. Bu olay esnasında bu icadın güçlü patent sahiplerinin temsilcileri, amper ve volt gibi ölçü birimlerinin kararlaştırılması için bir araya geldiler. Evrensel fuarlardan farklı olarak, çevre devletlerinin hiçbiri bu zirveye davet edilmedi...

Multimedya devrinin başlangıcında, 1995 Şubat sonu, G-7 ülkeleri, büyük görsel–işitsel ve telematik endüstrilerin onayı ile sadece meşhur "otoyolların" kurulması için değil, aynı zamanda "haberleşme toplumunun" kuruluşunu tartışmak için Al Gore'un da bulunduğu kapalı meclislerini Brüksel'de topladılar. Toplanan grup telekomünikasyon konusunda geniş serbestliği öngörürken, "tabiatı gereği fazlasıyla polemiğe açık" elektronik yolların içeriği konusunda angaje olmak istemedi. (6) Politik ütopyalardan ağzının payını almış bir dünyada, teknolojik ütopyalar toplu pazar ideolojileri için yedek lastik görevi görüyorlar. Teknolojik ayrımcılığın bugüne kadar görülmemiş bir biçimde düzenini bozduğu dünya sistemini iletişimin eşitlik efsanesi bile ayakta tutmakta zorlanıyor. (7) Bununla birlikte, tarihin verdiği derslere rağmen, iletişim dogmaları haçlı süvarileri devşirmeye devam ediyorlar.

---

(1) Michel Chevalier. Le Systéme méditerranéen, Le globe, Paris, 1832
(2) Jack London, "La message du cinéma", in Profession écrivain, Paris 10/18, 1980.
(3) J. W. Càrey, "McLuhan and Mumford: The roots of modern media analysts", Journal of Communication, 1981, vol 31, no 3.
(4) Philippe Breton, L'Utopie de la communication, La découverte, Paris, 1992.
(5) Simon Nora et Alin Minc, L'Informatisation de la société, La Documantation Française; Paris, 1978.
(6) Voir "Médias et contrôle des esprits" Maniére de voir, no: 27, août 1995.
(7) Armand Mattelart, "Les nouveaux scénarios de la communication mondiale", Le Monde diplomatique, août 1995.

Örgütlenme sorunu, kitlelerle buluşmak...

Cahit ÖNCEL

Gerek kuruluş şenliğine katılımın büyüklüğü, gerekse kuruluşundan sonra medyanın ve halkın ÖDP'ye gösterdikleri ilginin büyüklüğü geleceğe yerleştirilmiş olan kitleselleşme hedefini güncel bir olanak olarak karşımıza çıkardı.

Ne var ki, partinin kitlelerle buluşmasına ilişkin bu güncel olanak, ÖDP'nin kuruluşunda emeği bulunanlar tarafından yürütülen çalışmaların sonucunda oluşturulmuş veya geliştirilmiş değildir. Büyük ölçüde parti sürecine katılanların çabalarının ve inisiyatiflerinin dışında ve daha ziyade genel siyasal ortamın sonucunda, bu anlama gelmek üzere adeta kendiliğinden oluşmuş ve kuruluşunun hemen ardından partinin karşısına dikilmiş bir olgudur.

Bu beklenmedik durum, milyonlarca insanla canlı bir bağ kuracak ve düzene karşı ortak bir mücadelede bir araya gelmelerine yardımcı olacak araçları yaratmaya henüz fırsat bulamamış olan partiyi örgütlenme sorunuyla karşı karşıya bırakmakta, daha doğrusu, önünde duran bu soruna büyük bir aciliyet kazandırmaktadır. Zaten, partinin kuruluşundan sonra ilçelerin yaptıkları ilk toplantıların ortak gündemini de bu sorun oluşturmuştur.

İlk bakışta iyi tanımlanmış gibi duran örgütlenme sorunu, toplantılardaki konuşmaların da gösterdiği gibi, gerçekte karmaşık, çok yönlü ve henüz yeterince iyi tanımlanamamış bir sorundur. Öte yandan, gene bu konuşmalarda ve tartışmalarda sorunun ana unsurları ortaya çıkmaktadır. Kitlelerle canlı bir bağ kurmaya olanak veren bir parti örgütü şeması, bu unsurların en önemlilerinden biridir.

Herkes, yasal zorunlulukların ürünü olan ve Türkiye'nin idari yapısını taklit eden –Ankara'da genel merkez, onun altında il örgütleri ve illerin altında da ilçe örgütleri–, yerleşim birimleri temelli mevcut parti örgütü şemasının, özellikle her ilçesi bir ile benzeyen büyük şehirlerde, ezilen ve sömürülen milyonlarla doğrudan bağ kurmaya hiç elverişli olmadığının farkında.

Hem uzak geçmişteki tecrübeler, hem de güncel BSP tecrübesi bizlere bu şemanın, verili haliyle, partinin kitlelerle ilişki kurmasına olanak vermediğini ve onu ilçe binalarına hapsettiğini gösteriyor. Yaşanılanlar, yığınlara ulaşabilmek için onların yaşadığı ve çalıştığı yerlerde bulunmak gerektiğini öğretiyor. Bunun yolu ise, mevcut parti örgütü şemasını kitlelerle doğrudan ve canlı bir ilişki kurmaya gerçekten olanak verecek şekilde uçlara doğru genişletmekten geçmektedir.

Partinin örgütlenmesi ilçelerden başlayarak muhtarlıklara ve oradan da, şimdi ve yakın gelecekte pratik olarak mümkün olamasa da, en azından ideal olarak, sokaklara doğru, yani mümkün olduğunca en uçtaki yerleşim birimlerine doğru genişletilmelidir. Bu amaçla ilçelerde her muhtarlık için, kendi bölgesinde muhtarlık seçimleri için çalışma yapmaktan tutalım, her sokağa en azından bir parti afişini yapıştırmaya kadar her türlü parti işini gücü oranında yapmayı üstlenmiş komisyon vb. tarzda alt–örgütlülüklerin oluşturulması gerekmektedir.

Örgüt şemasının uç birimlere doğru genişletilmesi, yalnızca parti üyeleri arasında muhtarlıklar bazında bir işbölümünün kurulmasından ibaret değildir. Partinin fiziksel varlığı da, partiyle doğrudan (irtibat bürosu vb.) ya da dolaylı olarak ilgili çeşitli biçimler altında, uca doğru yaygınlaştırılmalıdır. Hiçbir düşünce ve politka, onları taşımak için maddi aygıtlar geliştirilmeksizin kitlelere sistemli bir biçimde ulaştırılamaz. Dolayısıyla, her partinin politikalarını ve düşüncelerini kitlelere taşıyacak maddi aygıtlara gereksinimi vardır. Çağdaş toplumda bu aygıtların en önde geleni medyadır. Ne var ki, medya sermayedarların elindedir ve bu yüzden de sermaye nezdinde muteber olan partilere açıktır. Diğer partiler düşüncelerini ve politikalarını kitlelere taşıyacak ve böylelikle kendilerini kitleselleştirecek aygıtları kendileri yaratmak zorundadır. MHP için Ülkü Ocakları, RP için camiler ve kuran kursları bu türden aygıtlar olmuşlardır. Aynen MHP'nin Ülkü Ocakları gibi ya da RP'nin camileri ve kuran kursları gibi, ÖDP de kendi düşüncesini ve politikalarını kitlelere taşımak ve böylelikle kendisini ezilen ve sömürülen yığınlarla buluşturmak üzere kendi aygıtlarını –her muhtarlıkta bir parti irtibat bürosu, vb.– geliştirmek zorundadır.

Bu türlü bir örgütsel genişleme, elbette hem üye sayısıyla ve özellikle de aktif üye sayısıyla, hem de mali olanaklarla doğrudan ilgilidir. Öte yandan, ancak böyle bir örgütlenme

partiyi herkesin çok şikayetçi olduğu o durumdan, ilçe binalarına hapsolmaktan kurtaracak, yerleşim birimleri temelinde halkla doğrudan bağ kurmasına olanak sağlayacak ve partiyi hem üye, özellikle de aktif üye sayısı bakımından ve hem de mali bakımdan güçlendirecektir.

Bununla birlikte, yerleşim birimleri temelli bir örgüt şeması, düzene karşı duran toplumsal kesimlerle bütünleşmeyi ve bunların mücadelesi arasında bir bağ kurmayı kendi önüne koymuş bir parti için yeterli olamaz.

Bu nedenle, parti örgütü iki temel üzerine kurulmalıdır. Bunlardan biri yerleşim birimleri ise, diğeri de "düzenle problemi olan" bütün toplumsal kesimlerdir.

Toplumun tarihsel hareketinin kökeni içerdiği gerilimlerdir. "Kapitalizmin ve onun insanlığa dayattığı bütün baskı, sömürü, şiddet ve eşitsizlik biçimlerinin ortadan kalkmasını" amaçladığını programına yazan bir parti, sadece politikaları söz konusu olduğunda değil, aynı zamanda örgütsel şeması söz konusu olduğunda da, toplumsal gerilimleri ve bu gerilimlerin içinde yer alan ve onların "baskı, sömürü, şiddet ve eşitsizlik biçimlerinin ortadan kalktığı" bir dünya yönünde çözülmesi için çalışan –düzenle problemi olan– toplumsal kesimleri göz önünde bulundurmak zorundadır.

Partideki işbölümü tarihsel kökenleri, tarihsel görevleri ve var oluş tarzları bakımından farklılık gösteren bu sınıf ve toplumsal kesimlerin bütün özgüllükleri içinde kavranmasına, onların çıkarlarını tam olarak ifade eden politikaların geliştirilmesine ve bu toplumsal öznelerle mümkün olduğunca doğrudan ve yaygın ilişkilerin kurulmasına olanak verecek tarzda olmalıdır.

Dolayısıyla, bu toplumsal sınıf ve kesimleri temel alıp, özgül bir toplumsal sınıf ve kesim olarak ortaya çıktıkları özgül mekanları –işyerleri, üniversiteler, vb.– faaliyet alanı olarak tespit eden bir altörgütlülük geliştirilmeli, yani İşçi Komisyonu, Kadın Komisyonu, Gençlik Komisyonu, vb. komisyonlar oluşturulmalıdır.

Partinin, çıkarlarının ifadesi olmaya aday olduğu toplumsal dinamiklerin yaşadığı ve faaliyette bulunduğu birimlerde örgütsel ve fiziksel varlığıyla bulunmasına ve bu dinamiklerle canlı bir bağ kurmasına olanak verecek olan bu örgüt şeması, aynı zamanda, partinin kendi üyeleriyle canlı bir bağ kurmasının da yolunu açacaktır.

Çünkü, sesindeki çok renkliliğe ve zenginliğe denk düşen bir faaliyet alanı ve faaliyet tarzı zenginliği ile birlikte, bu faaliyetlere tekabül eden alt–örgütlülükler dizgesi mümkün olduğunca çok sayıda parti üyesine, gündelik yaşamlarını tahrip etmeksizin içinde çalışabilecekleri bir faaliyet alanı gösterir. Böylece, mümkün olduğunca çok sayıda parti üyesini kendi çalışmalarının içine çeker ve dahası parti çalışmasını onların gündelik yaşamına dahil eder. Kendi üyelerini düzene karşı mücadelede seferber edemeyen bir partinin, ezilen ve sömürülen milyonları düzene karşı ortak bir mücadelede birleştirmeyi başarması mümkün değildir.

ÖDP, aktif üye sayısını mümkün olduğunca artıran ve onların partiyi milyonlara taşımasına olanak veren bir örgütlenme şemasını geliştirebildiği takdirde, "özgürlükçü, özyönetimci, enternasyonalist, demokratik planlamacı, doğa–insan ilişkilerini yeniden tanımlayan, militarizm karşıtı ve cinsiyetçi olmayan bir sosyalizm doğrultusunda, sermaye güçlerinin egemenliğini ve emperyalizmin tahakkümünü ortadan kaldırarak emek güçlerinin siyasi iktidarının kurulması" hedefine ulaşılabilir.

Sosyalist hareket yeniden yapılanırken...

Kadir AKIN

Sosyalizmin, gelecek toplum tasavvuru olarak bütün dünyada dibe vurduğu, kapitalist ve emperyalistlerin tarihin sonunu ilan ettiği, kapitalizmin seçeneksizliğini dayattıkları bir ortamda, 12 Eylül'ün yıkımı ile oldukça gerilere savrulmuş Türkiye sosyalist hareketi; yeniden toparlanma ve sıkıştırıldığı köşesinden ileri bir hamle yapabilme şansını yakalamış görünüyor.

Geçmişin, bizi bölen sekter anlayışının tersine, çoksesliliği bir zenginlik olarak algılayan, farklı olanların farklılığını meşru görüp eylem birliği temelinde bir araya gelinen bir momentteyiz. Yaklaşık iki yıldır süren BSP pratiği, yeterli olmasa da bir umut olma özelliğini taşıdı. Ne var ki; BSP, sosyalist hareketin bir parçasını içeriyordu ve bu haliyle sosyalistlerin birliği sorununu ortadan kaldıramamıştı. Şimdi BSP ile Geleceği Birlikte Kuralım Parti Girişimi'nin bir süredir devam eden, projeleri birleştirme çabalarının olumlu sonuçlandığını biliyoruz. Yıllar sonra sosyalistlerin politikaya doğrudan müdahale edebilmesinin, şövenizme ve yükselen faşist harekete dur diyebilmesinin, bulundukları yerden ayrı ayrı ses veren toplumsal muhalefet odaklarının aynı çatı altında gür bir ses verebilmesinin ve sınıf hareketinin politikleşebilmesinin ciddi olanağı, beklenenlerin de ötesinde, ÖDP ile kazanılmış görünüyor. Bu kazanımı doğru değerlendirmek ve bizleri bekleyen görevlerin üstesinden gelebilmek ise tümüyle yine bize bağlı...

Peki, ülkede sosyalist hareket yeniden yapılanır ve yeni bir sol dalga yaratabilmenin uğraşı verilirken, Avrupa'da yaşayan Türkiyeli sosyalistlerin, nesnelliğe uygun bir yeniden yapılanması önlerinde görev olarak durmuyor mu? Ülkede çoktan miadı dolmuş politika tarzının yerine artık yenisini koymanın, eskinin yerine konacak olanın ne olduğunu ise ülkede geliştirilen politikalardan esinlenerek tartışıp bulmanın zamanı geçmiyor mu?

Kurulmasıyla birlikte, ülkede olduğu gibi, Avrupa'da yaşayan Türkiyeli sosyalistler arasında da kısa sürede ilgi odağı haline gelen ÖDP'yi, Japon askerliğinin kolektif biçimde sürdürüldüğü bir alanda, saatleri durmuş yüzlerce insanın büyük gettonun içindeki küçük gettolarında hergün yeniden ürettikleri eskiye ait sistematikleri ile kavrayabilmeleri ve bu projeyi, bulundukları coğrafyanın karşılarına diktiği, göçmen ve yabancı olmaktan kaynaklanan sorunlarıyla yoğurabilmeleri nasıl mümkün olacak?

Kuşkusuz soruları çoğaltabilmek mümkün. Kaldı ki bu sorular, yıllardır burada yaşayan kimileri tarafından sorulup cevaplar da üretilmeye çalışılmış. Tarihi ne ÖDP ile, ne de bir başka parti ile başlatmak doğru. Türkiyeli sosyalistler açısından Avrupa'da var olmanın tarihi epey eski, dolayısıyla daha önce benzer konularda yapılmış çalışmaları da içeren bir yerden bu soruları hep birlikte sorup bir tartışmayı sürdürmek gerekiyor. Şimdi yakaladığımız şans, sosyalist hareketin değişik parçalarının ortak bir çatı altında toplanmasıdır, bu parçaların kendi deneylerini ortaklaştırabilmesini ise kesinlikle herkesin aynı tornadan çıkmış düşünceleri savunması olarak algılamamalıyız.

İki yıla yaklaşan BSP pratiğinde ne yazık ki, Avrupa'da böyle bir tartışma sürdürülemedi. Avrupa'daki parti bileşeni grup, çevre ya da bireylerin ortak hayat sürdürememesi bunda temel etkendi. Yapılan işin mantığını kavramamak ve geçmişin ilkelliği ile grup refleksleri göstermek de açıkçası işi zorlaştırıyordu, dolayısıyla ülkede çoktan tartışma dışı bırakılmış konular, burada konu olmaya devam ediyor, önyargılar ve güvensizlikler, enerjimizi birbirimize karşı harcamamıza neden oluyordu. Ülkede gerçekleştirilen projenin nasıl gerçekleştiğini ve ne olduğunu, ÖDP'nin; Avrupa'daki Türkiyeli sosyalistlere anlatmaya, ama anlatırken de Avrupa'daki nesnelliği dinlemeye şiddetle ihtiyacı var. Yoksa, sağırlar diyaloğu ve örtük biçimde karşılıklı suçlamalar devam edecektir.

Şimdi ÖDP ile sosyalistlerin birliği açısından çok önemli bir momentin yakalandığı kanaatindeyim. Ülkedeki sorunların yanı sıra, Avrupa'da da sağlıklı ve gerçekçi bir politika yapabilmesi için, bu durumu Avrupa'da yaşayan Türkiyeli sosyalistler açısından yeniden yapılanmanın bir fırsatı haline getirebilmek mümkün görünüyor.

Sosyal-Soysalcılık ya da 'milliyetçi solculuk'

Ali Saim DOĞAN

Türk siyasi yaşamına, daha doğrusu Türk dış siyasetine yön veren kimseler arasında Prof. Mümtaz Soysal'ın adını anmak yanlış olmaz.

Bu siyasi kişilik ile 4 Şubat 1996 tarihli Milliyet'te Nilgün Cerrahoğlu son derece ilginç bir sohbet yapmış. Başarılı sorularıyla Soysal'ı belki de onun istediğinden fazla konuşmaya zorlayan Nilgün Cerrahoğlu'nun bu sohbeti her nedense pek yankı uyandırmadı.

Oysa Soysal'ın sözleri, şu sıralar oynanan tüm barışseverlik oyunlarını tekzip edercesine, Türkiye'ye egemen olanların Ege ve Akdeniz'de Yunan hegemonyacılığına karşı Türk hegemonyasının stratejik planını bütün çıplaklığı ile gözler önüne sermiştir.

Daha önceki yazılarımızda Yunanistan'ın Ege ve Akdeniz'de üstünlük sağlamak için bir tür emperyalist yayılmacı siyaset izlediğini yazmış, Türk egemenlerinin de I. Dünya Savaşı'nın ve Lozan ile onu takip eden ilgili anlaşmaların rövanşını almaya dönük bir tür emperyalist yayılmacı siyasete sahip olduğunu vurgulamıştık.

SÖZ okurları, şu kulağa aşina sözleri, yani "belli çevrelerin Lozan'ı yırtıp, Sevr'i hortlatmak istediklerine" dair öyküyü çok iyi biliyorlar. Bu öykü, bir yanıyla Kürt sorununu doğrudan doğruya I. Dünya Savaşı öncesi var olan emperyalist planlara bağlamak ve aynı zamanda bölgede izlenen rövanşist siyaseti perdelemek amacıyla icat edilmiştir.

Kimi emperyalist planlarda Kürt sorununun bugün de bir koz olarak yer aldığı ve Yunanistan'ın, belki de başkalarının, Türkiye'yi Lozan'dan da geriye doğru sürme düşleri beslediği gerçeğin bir yanı olsa da, Lozan'ı yırtmak gibi bir amacın bizdeki yayılmacı maceraperest çevrelere özgü olduğu inkar edilemez.

Elimizde iki inkar edilemez olgu var.

Müteveffa Cumhurbaşkanı Özal'ın Basra krizi sırasında uygulamaya koyduğu, belli başlı siyasal bilimcilerin sık sık dile getirdiği, Demirel ve Çiller hükümetlerinin belli nüanslarla sürdürdüğü Kürt planı, yani "Büyük Kürdistan"ı Türkiye Cumhuriyeti'nin vesayetine ya da "manda"sına alma planı ve "bölünüyoruz" çığlıkları ata ata Türkiye'yi "büyütme" çabaları Lozan'ı "yırtma"nın bir yanıdır. Lozan'ı "yırtma"nın diğer yanını ise, Ege ve Kıbrıs ihtilafını, Ege haritasını "değiştirme" ve Kıbrıs'ın kuzeyini ilhak etme amacına bağlamak oluşturuyor.

Birinci olgu pek çok defa yazıldı ve belgelendi. İkinci olgunun gerçekten bir olgu olduğunu, eski Dışişleri Bakanı Mümtaz Soysal'ın ağzından belgeleyelim. Soysal Batılı ülkelere seslenerek, şöyle diyor:

"Deyin ki, '12 mil sevdasından vazgeçin', hatta 'bu işi fazla kurcalama, harita değişiverir' deyin. Çünkü saçma bir haritadır bu. Hata yaparlarsa değişecektir."

Cerrahoğlu can alıcı soruyu soruyor:

"12 ada mı?"

Soysal "hayır" demiyor.

"Bilmiyorum. Daha makul bir haritaya dönüşür. Bu haliyle çılgın bir haritadır."

Bu "saçma" ve "çılgın" harita

Lozan ve ona bağlı antlaşmalarla çizilmiş bir haritadır.

Soysal, Türk egemen çevrelerinin "Lozan'ı yırtma" amacını net bir biçimde ortaya koymuştur.

O halde bu amaca nasıl, hangi yöntemle ulaşılacaktır? Gerçi şu sıralar, Yunan hükümetinin yanaşmamasından hız alarak Çiller ve Baykal bir "müzakere" sözcüğüdür tutturmuş gidiyorlar. Fakat, harita değişikliğinin öyle müzakere filan kaldırmadığı, ancak kuvvete başvurmakla sağlanabileceği o kadar açıktır ki, Soysal "savaş" sözcüğüne sözkonusu sohbette defalarca baş vuruyor. Türkiye'nin herhangi bir "hata" karşısında "savaşa hazır olduğunu ve savaşacağını" belirtmesi üzerine Cerrahoğlu'nun itirazi soruları karşısında Soysal aynen şöyle konuşuyor:

"Yunanistan ile savaşta kimseden destek beklemiyoruz. Savaş çıkar. (Yunanistan) yarım günlük savaş yaparız, ertesi gün ABD durdurur, o olmazsa Güvenlik Konseyi durdurur, şeklinde düşünürler. Yanlış hesaptır. Durduramazlar..."

"Müzakerelerde barışı güvence altına alma" adı verilen sözde hükümet tezini tekzip eden Soysal, bunu şu ürkütücü örnekle pekiştiriyor:

"İsrail, Ortadoğu barışına girmeden önce savaş için kararlı ve tutarlı tavır sergiledi. Sonra barışı kabul ettirdi çevresine..."

Menderes dönemi sonrasında Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin saldırgan, İsrail'e karşı adım adım Filistin sorununa Arap alemini kazanmak için giderek nasıl ılımlı yaklaştığını bilenler, Soysal'ın bu sözlerinden yüz yüze olduğumuz rövanşist siyasete nasıl kayıldığını anlayabilirler.

Egemen çevreler, rövanşist siyaseti savaş yöntemiyle uygulama yoluna girmişlerdir. "Büyük Kürdistan" adı verilen coğrafi parçayı vesayet altına alma siyaseti zaten savaş yöntemiyle uygulandığına göre, Soysal'ın yaklaşımı sadece şimdi giderek belirginleşen yeni siyaseti doğrulamaktan başka bir anlama gelmemektedir.

Sorunun diplomatik cephesi de ilginçtir. Türkiye ekonomik bakımdan Avrupa Birliği'ne, askeri bakımdan da Amerika Birleşik Devletleri'ne aşıktır. Türkiye'nin NATO'ya girişi de, daha ilk günden Ortak Pazar'a başvuruşu da arkasında batı desteği olan Yunanistan karşısında her bakımdan güçsüz kalmama siyasetinin gereği olmuştur. Eğer Stalin'in ünlü toprak talepleri olmasaydı, Türkiye Amerikan değil, fakat İngiliz patronajı altında, Pakistan, Irak, İran ile aynı kümede CENTO ittifakıyla yetinmek zorunda kalacaktı.

Nitekim bugün Yunanistan AB üyesidir ve AB Komisyonu bir bildiri

'Milliyetçi sol'un gerçekten mümtaz temsilcilerinden olan Prof. Mümtaz Soysal Yunanistan'la sorunların çözümünü savaşta görürken, Türkiye için yayılmacı emeller ortaya koyuyor.

ile "Yunanistan'la dayanışma içinde olduğunu" belirtmiş, Türkiye'nin ise Gümrük Birliği anlaşmasına uymasını, "Kuvvete başvurmaktan" kaçınmasını talep etmiştir. Buna karşılık, Yunanistan Dışişleri Bakanı Pangalos "ABD'nin saldırgan taraf olan Türkiye'ye arka çıktığını" söylemiştir.

Gerçi Soysal bir ara "İsterlerse ABD'yi de alsınlar. Savaşa girer, altından kalkarız" da diyor. Bu sözler şimdiki sosyal - demokrasiye ya da demokratik sola özgü sosyal-şövenizm ile şu çok eski YÖN anti-Amerikanizmini birleştiren bir demagojiden başka bir şey ifade etmiyor. Egemenler ABD desteğine ölümüne bel bağlamışlardır.

Bu bel bağlamanın bedeli çok yönlüdür. Ama bir tanesi var ki, Soysal'ın siyasal çizgisi açısından çok önemlidir. Diplomasiden anlayan herkes, ABD'nin böyle bir "tarafsız" tutum alma karşılığında, Türkiye'yi İran ve dolayısı ile Azerbaycan ve petrol sorununu çözme işinde görevlendireceğini çok iyi bilir.

İşte Soysal'ın diplomasi cephesinde yarattığı ilginç sentez böyledir. Ege'de Batı'ya karşı anti-emperyalist, Doğu'da Batı'yla birlikte laik... Hem Batı ve hem de Doğu savaşa açılıyor.

"Bağımsız ve laik Türkiye Cumhuriyeti"nin demokratik sol siyaset açısından içeriği böyledir.

Soysal, gelmiş geçmiş siyaset insanlarımızın arasında yüksek kültürü, yüksek politik hazırlığı ve kıvrak zekasıyla temayüz etmiş bir insandır. Herhangi bir akılsız maceracı ile onu karıştırmak büyük haksızlık olur. O halde soralım: Soysal'ın sözlerinde dile gelen hegemonyacı strateji gerçekçi bir strateji midir?

Bunu anlamak için şu soruyu sormak yeterlidir: Bir Türk-Yunan savaşının Balkan savaşına yol açacağını, o nedenle Türk-Yunan gerginliği ile oynamanın ateşle oynamak olduğunu Soysal neden gizliyor?

İşte bu zekice suskunlukta, tüm büyük emperyalist devletlerin, Balkan yarımadasında birbirlerini nötralize ettikleri, bu kuvvet dengesinin onları bir Yunan-Türk mevzi çatışması karşısında hareketsizliğe iteceği, kozların başbaşa paylaşılacağı hesabı yatıyor. Tıpkı ABD-SSCB nötralize edici kuvvet dengesi koşullarında Türkiye'nin Kıbrıs'ta Yunanistan ile kozlarını teke tek paylaştığı gibi.

Nitekim bir soru karşısında Soysal, Ege'de Amerikan "pax"ı olmayacağını belirtiyor ve şöyle diyor: "Ege'de bir pax olacaksa, bu Türk-Yunan 'pax'ı olur."

Soysal'ın beklentileri gerçekçi mi?

Ne yazık ki, evet!..

Ve savaş da zaten bu nedenle gerçek bir tehlike oluyor.

'Kurtarıcılık' ve 'özveri'

Muhsin DALFİDAN

Bugün tarihsel geçmişimizi red etmeden, inkarı üzerinden yeni bir yaşam kurma mücadelesi içersindeyiz. ÖDP böyle bir anlayışla vücut bulmakta ve gelişmekte. Bu noktada geçmişimiz-bugünümüz bağlamına; siyaset yapma tarzları ve buna ilişkin bazı kavramlar üzerinden yaklaşmanın gelişimimiz için yararlı olacağını düşünüyorum.

Mücadele tarihimizde yer yer ikameci ve indirgemeci bir öncülük anlayışı belirleyici oldu. Yani kitleler için ve onlar adına "özverili" ve "misyon" sahibi insanların mücadelesi asıl olandı. Bu, bizde kurtarıcılık anlayışının gelişmesine de yol açtı.

Asıl olarak kendisi için değil, (çünkü kendisi kurtulmuş; doktor, mühendis vb. veya olabilme potansiyel ve olanağına sahiptir!) halkı için mücadele veren insanların "yüce gönüllülüğü" ile karşı karşıya kaldık ve bu insan tipini onurumuz gördük.

Yine bağımsız siyaset yapmak daha çok kadroların kendi sloganlarımız ve sembollerimiz eşliğinde (yine halkın yerine ve halk adına) eylemler koymak anlamına geldi. Korsan mitinglerin onca önemsenmesi ve öğünç kaynağı yapılmasında bu siyaset yapma tarzının etkisi olsa gerek. Ayrıca bu bağımsız siyaset yapma tarzı, bizleri yaşamın somut sorunları temelinde projeler üretme ve güncel yaşama müdahale etme gücümüzü de zayıflattı.

Geçmişin bu tarzını aşmakta olduğumuzu görmekle birlikte izlerini hala taşıdığımız da bir gerçek. ÖDP'yi kurmakta olduğumuz bugünlerde özveri (fedakarlık) sözcüğünün konuşmalarımızın vazgeçilmez sözcüğü haline gelmesi bunu gösteriyor.

Bugün sıkça özverili davranmamız, özveriyle mücadeleye sarılmamızı birbirimize söylemekteyiz.

Eğer sosyalizm salt bir kalkınma modeli değil de, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, teknik vb. alanlarıyla bütünlüklü bir yaşam biçimiyse...

Eğer bu yaşam biçimini bugünden yaratmaya çalışıyorsak ve mücadelemizle uyumlu olan yaşam biçimi bizim iradi ve gerekircilik olarak belirlediğimiz-seçtiğimiz bir yaşamsa, mücadeleyi halkımız için değil, kendimiz için ve kendi kurtuluşumuzu toplumsal kurtuluşta gördüğümüz için veriyorsak... Bu hayatı yaşarken nelerden ve niçin özveride bulunuyoruz?!

Özveri sözcüğünün yaşamda olumlu anlamda da yer aldığını ve yeralması gerektiğini belirtmeliyim, ama neden az para kazanmak adına onurlu çalışmak; işini kaybetmek pahasına işgücünün karşılığını almak için hakkını aramak; işçi çalıştırıyorsak sigortasız işçi çalıştırmamak vb. özveri oluyor?

Neden?! Her gün bira içmek yerine haftada bir içip de kitap almak; sıkça dışarıda aile yemeğine katılmak yerine dostlarımızla dayanışmak, yardımlaşmak özveri oluyor?

Neden?! Ev, araba sahibi olamamak, eşi ve çocuğu ile ebrulu hanımeli açmış pembe evlerimizde her akşam patlamış mısır yiyememek, bunun yerine toplantılara katılmak özveri oluyor?

Çünkü sosyalizm, sosyalist birey ve sosyalizm mücadelesine bakışımızda hala sorunlar var diye düşünüyorum.

Hala kendimiz için mücadele verdiğimizi içselleştiremediğimizi, kendimizi 'kurtarıcılar' olarak görmeye devam ettiğimizi düşünüyorum. Ve hala bireysel kurtuluş şansını yakalayabileceğimizi ve hatta bazı dostlarımızın yakaladığı yanılsamasını taşıdığımızı düşünüyorum.

Aksi durumda, bu saydıklarımın özveriyle ilişkilendirilmesi mümkün olamamalı.

Çünkü, bu, bizim birileri için değil, kendimiz için iradi ve gerekircilik olarak biçimlendirdiğimiz yaşamımız. Sokak mücadeleleriyle, sıkıntılarıyla, ekonomik ve sosyal ilişkilerimizle aile-çocuk ilişkilerimizle, dostluk ve sevdalarımızla, bireysel zevklerimizi yaşayış biçimlerimizle bu bizim yaşamımız ve onurumuz.

Ancak böyle bakabildiğimizde yaşamımıza, mücadelemize aşkla sarılabilir ve sahip çıkabiliriz. İstikrarlı bir mücadele hattını yakalayabiliriz.

Başka bir hayatı yaşayabileceği halde (güzellikleri elinin tersiyle iterek!?) özveride bulunarak bu mücadeleyi omuzlamayı seçenler olarak bu yaşamı daha yaşanır hale getiremeyiz.

Bu yazı yüksek sesle düşünmeye bir başlangıç, sonrası benzer sorular sormak ve yanıtlamak bizim ortak işimiz olsun...

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Tekaüt Bayramı

"Aşkın aldı benden beni,
bana seni gerek seni"

Necmettin ERBAKAN

O sabah ufacık bir çocuk gibi şen uyandım uykudan. Eee, boru değil, bugün aziz mübarek Şeker Bayramı. Hemen fırladım yataktan. Dilimde güzel bir türkü: "Kar mı yağmış yüce dağlar başına." Dooğru mutfağa gittim. Sıkı bir kahvaltı yapmalıydım. Tam çaydanlığı ocağa koyuyordum ki, tak tak kapı çalındı. Kadirşinas halkım bayramımı erkenden kutlamaya karar vermişti anlaşılan. Kapıyı açtım. Karşımda üç çocuk. "Bayramın kutlu olsun abey" diye ellerime sarıldılar. Sonra da biraz geri çekilip yan yana dizilerek beklemeye başladılar. Elimi cebime daldırıp biraz bozuk para çıkarıp verdim. Üçünün de yüzü allak bullak oldu. İçlerindeki en kısa boylusu kaşlarını çatarak "Abi bunu dolar olarak veremez misin" diye konuştu. O sırada inanmazsınız başımdan aşağıya kaynar sular döküldü vallahi. Ramazan topu gibi gürlemeye başladım. "Önce vatan ulan veletler! Bu ülkede münferit işkence hadiseleri olabilir. Vatandaş enflasyondan dolayı inim inim inleyebilir. Köyler boşaltılabilir. Çöplükten topladığı konservelerle iftar açan olabilir. Türk parası pula dönüşmüş olabilir. Ama önce vatan ulan veletler. Gelenek, göreneklerimizle nasıl dalga geçersiniz. Bu cennet vatan uğruna şehit olmuş dedelerinizi de mi düşünmüyorsunuz!" Kendimi bir an herhangi bir devlet bakanı gibi hissettim. Konuştukça coşuyorum. Maksat çocuklarımıza örf ve adetlerimizi anlatmak, terbiye vermek. Gürül gürül akan bir şelale gibiyim. Tam gaz nutuk atıyordum ki o kısa boylu velet "Ne diyon lan sen. Manyak mısın" diye ötmeye başlamaz mı? Yok abi, bunlar adam olmaz. Bunlarla Erol Taş ya da Baki Tuğ gibi konuşmak lazım ki yola gelsinler. Hemen elime terliği aldığım gibi kovaladım çocukları.

Hiç yoktan sinirlerim bozulmuştu işte. Böyle anlarda hemen Nusret Amca'ma telefon açarım. O buğulu gözleri, o tane tane konuşması canlanır gözümde. Adam adeta bir müsekkindir. Hemen patlattım telefonu. Biraz sonra telefonun öbür ucunda o billur ses. Hemen lafa girdim:

- Bayramınız mübarek olsun haşmetlim.

- Aaa, sen misin Hazım. Sağol canım. Ben de senin bayramını kutlarım.

- Nasıl geçiyor gününüz?

- Valla ne olsun işte. Sabah kalkıp bayram namazına gittim. Oradan da adettir biliyorsun mezarlığa gidilir. Rahmetli köpeğim Goldie'nin mezarını ziyaret ettim. Oradan da eve geldim. Biraz bizim hanıma kafam bozuldu o kadar.

- Hayrola, ne oldu efendim?

- Sorma. Daha içeriye girer girmez. "Nusreeet! Hadi kahvaltıya. Senin için Kürt böreği yaptım" dedi. Kan beynime sıçradı. Yer miyim hiç o böreği ben be! O börek yakılır, kodese attırılır. Tuttuğum gibi tabaktan dooğru çöpe attım. Bir çeşit göç olayı yani. Hanıma da dehşetli kızdım tabii.

- Efendim. Üzmeyin kendinizi. Bu bayram gününde moralinizi bozmayınız lütfen.

- Yooo, yoo, şimdi iyiyim. Benim ne kadar zeki, çevik ve çalışkan olduğumu bilirsin. Aniden aklıma bir şey geldi. Bayram günü filan dinlemedim. Oturdum çalışma yapıyorum.

- Nasıl bir çalışma sayın savcım!

- Şeker Bayramı'nı Türkçeleştiricem.

- Hımm, evet, şey, kem, küm. Tekrar bayramınızı kutluyorum.

Zınk diye kapattım telefonu. Anaaa! Tekaütlük zor zenaat! Bir de seçimlerde hüsrana uğra. İnsanda ruh mu kalır? Getti, getti dağ gibi Nusret Amcam getti!

Hayat damarlarımdan biri kesildi sanki. Bir umut peşindeyim. O anda aklıma Marmaris'teki amcam geldi. Hemen büyük bir heyecanla ona bi telefon açtım. Karşımda hayranlık duyduğum otoriter sesiyle amcam telefonda.

- Aloo! Kimsin! Selam dur! Hizaya gel!

- Benim amcacığım, Hazım. Bayramınız nasıl geçiyor diye soracaktım.

- Haa, Hazım, canım evladım. Yüreğime su serptin. 12 Eylül sonrasının huzur ve güven ortamı gibi geliyor sesin. Beni ihtiyar, pardon bahtiyar ettin yavrum.

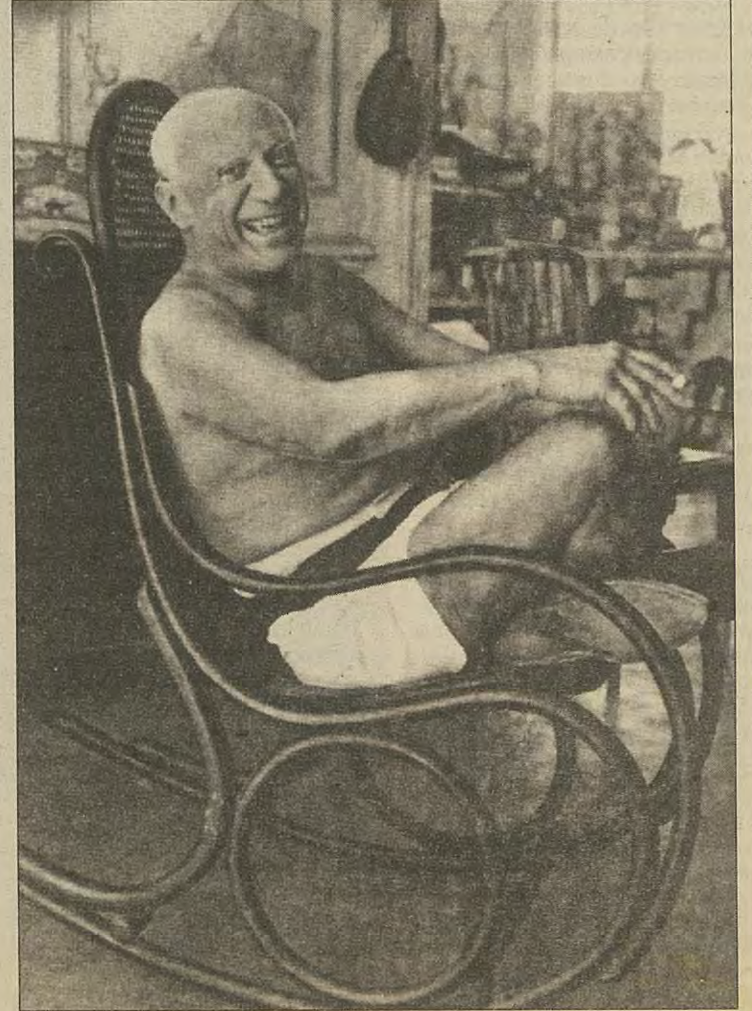
- İnsan insana zor gününde destek olmalıdır amcacığım. Nasılsınız?

- Hiç iyi değilim Hazım. Kapımı bir Allah'ın kulu bile çalmadı yahu! Ulan ne hayırsız insanlar var be dünyada! Sadece davulcu geldi. Onunla da bahşiş konusunda anlaşamadık. Bastonumla kafasına iki tane geçirdim gitti. Ah, eski günler, ah! Bak aklıma bir anım geldi Hazım. Memleketi uçurumun kenarından yaylalara, ovalara doğru çektiğimiz dönemdeyiz. Hepimiz cıvan gibiyiz. Her şey kontrolümüzde. Üç kişi bir araya gelse örgüt muamelesi çekiyoruz. İnanmazsın milletin ödü patlıyor. Hatta, çok iyi hatırlarım, o zamanlar folklor ekipleri bile bu kanuna riayet edip dağılmışlar, hepsi "One man show" yapmaya başlamışlardı. Davulcu, zurnacıların çoğu açıkta kalmıştı. Hey gibi günler hey!

- Efendim sıkmayın canınızı. Siz Van Gogh'tan daha iyi resim yaparsınız. Bir şeyler çizin, oyalanın biraz.

- Zaten öyle yapıyorum Hazım. Gelen gidenim çok olur diye bir tepsi baklava yaptırmıştım. Üç dilim yedim tıkandım. Gaz yaptı. Zaten prostattan darbeyi almışım, bir de mide çıkmasın başıma diye o vakit kestim baklava yemeyi. Eee, ne oldu? Bi tepsi baklava öyle orada duruyor. Bari bi işe yarasın diye koydum tepsiyi karşıma. Model olarak kullanıyorum. Nefis bir baklava resmi üzerinde çalışıyorum. Tekrar iyi bayramlar.

Telefonu kapatıp koltuğa çöktüm. Ruhumu hüzün bastı. Memleketimin güzide iki insanı tekaüt olduktan sonra biraz tuhaflaşmışlardı sanki! Bütün keyfim kaçtı. Yok arkadaş! Ben artık bayram filan kutlayamam. Oturum şimdi. Bir de isim buldum bu tabloya. "Tatlı bir hüzün." Nasıl?

- Mükemmel. Şiir gibi bir isim.

- İşte böyle Hazımcım.

- Rahat olun saygıdeğer büyüğüm. Tekrar iyi bayramlar.

rup hemen TBMM'ye bir dilekçe yazdım. Özet olarak şunları söyledim: "Bu memlekette tekaüt bayramı da olmalıdır." Haksız mıyım, yazık değil mi bu vatan evlatlarına!"

BİR GÖRÜŞ

Kamu emekçilerinin sendikal mücadelesi

Ahmet İNCE *

12 Eylül 1980 darbesiyle, tüm ilerici örgütler kapatılınca, kamu çalışanları büsbütün örgütsüz ve sahipsiz kalmıştı. Darbe sonrası süreçte, başta eğitim emekçilerinin 200 bin üyeli meslek örgütü TÖB–DER ile işçi sınıfının 500 bin üyeli sınıf ve kitle sendikası DİSK olmak üzere devrimci, demokrat, ilerici tüm kitle örgütlerinin askeri mahkemelerce yargılanarak kapatılması, ülkenin toplumsal dokusunu iyice bozdu. Emekçilerin yüreklerinde onarılması güç yaralar açtı.

12 Eylül sürecinde, darbe politikasıyla birleşen 24 Ocak Kararları'nın ortaya çıkardığı acı reçetelerin kemer sıkma uygulamaları, emekçi kesimleri acımasızca ezdi. Şövenizme ve militarizme dayalı gerginlik sürekli tırmandırıldı. Ülke yüzeyinde çok sesli ve çok renkli bir mozaik yaratmış olan dil ve kültürlerin özgür gelişimi önündeki engeller çoğaltıldı. Ülke insanları arasındaki barış ve kardeşlik ilişkileri sabote edildi. Toplumcu gelişmeye ortam hazırlaması gereken kültürel ve sanatsal ortam büsbütün yozlaştırıldı. Faşizmin despotik emellerine uygun bir biçimde yapılandırılan özel savaş aygıtı, hiçbir denetim mekanizması tanımadan, halk güçlerinin ileri unsurlarını karanlık cinayetler, yangınlar, insan hakları ihlalleri ve akla hayale gelmeyen işkencelerle yıldırmaya, yok etmeye devam etti. Devletin hukuki sorumluluğu ve halkın haklarını koruma görevi yok sayılarak, teröre karşı mücadele maskesiyle, ülkenin her tarafında, özellikle Doğu ve Güneydoğu'da tırmendırılan özel savaş, binlerce can aldı. Akıtılan oluk oluk kardeş kanı ve yerinden yurdundan edilen insanların gözyaşları, ülke yüzeyini baştan başa kapladı.

IMF denetimindeki ekonomi, özel savaşın çığ gibi büyüyen harcamalarıyla birleşince ortaya çıkan enflasyon ve yoksulluk, halkı cinnet noktasına getirdi. Ülke, koyu bir karanlığa, sonu belirsiz maceralara sürüklendi. İçinden çıkılmaz sorunların kıskacında, uygar dünyadan soyutlandı. Tüm bunlar olup biterken, özel savaşın ve yeni dünya düzensizliğinin egemenliğinde işlev yürüten medya kuruluşları, etkili bir yozlaştırma politikasıyla insanları bireyciliğin, vurdumduymazlığın batağına iterek duyarsız, tepkisiz bir toplum oluşumuna yoğun katkıda bulundu.

12 Eylül faşizmini izleyen karanlık yıllar sürecinde emekçilerin, o kanlı gidişe dur demeleri, demokratik tepki göstererek, insanlık onuruna sahip çıkmaları, ağır yaptırımlarla karşılandı. Ezilenler olarak , örgütlenmenin gereğinden söz etmek, bu doğrultuda girişimde bulunmak bile yasaktı, suçtu.

Böyle örgütsüz ve tepkisiz biçimde geçen yıllardan sonra, zulüm uygulamalarına karşı yer yer örgütsel tepkiler oluşmaya başladı. Demokratik öğretmen hareketince, 1986 yılında eğitim emekçilerinin gaspedilen haklarını savunmak amacıyla ABECE dergisi çıkarıldı. Ardından Eğit–Der kuruldu. Eğit–Der, eğitim emekçilerinin sendikal hak istemlerini savunup yaşama geçirme konusunda 1990 yılına kadar, yoğun bir mücadele yürüttü. O mücadele, aynı zamanda, kamu emekçileri sendikal hareketinin de önünü açan önemli bir aşamaya ulaştı.

O aşamada ne yazık ki, sendikal hareketimiz birtakım iç tartışmalar ve yaklaşımlar nedeniyle ikiye ayrıldı. Tüm çabalarımıza karşın, 1990 yılının yaz aylarında, eğitim emekçileri hareketinin bütün dinamiklerini içeren güçlü bir sendikal çıkışı birlikte gerçekleştiremedik.

Yeni dünya düzeninin toplumsal mücadeleyi boğucu, etkisizleştirici esintilerini taşıyan ve 1980 öncesindeki eğitim emekçileri mücadelesini egemen güçler gibi yorumlayan faydacı bir elit azınlığın likidasyonu sonucu, sendikal hareketimiz iki başlı hale geldi.

Bu yapay ayrılıktan ve yeni dünya düzeninin yozlaştırıcı etkilerinden aşırı ölçüde rahatsız olan biz eğitim emekçileri, yaşamın da zorlamasıyla her iki sendika içinde yoğun mücadeleler yürüterek örgütsel birliğe çıkan ortak bir kanal açtık. Başlangıçta yakalayamadığımız sendikal birliği, 4 yılı aşkın kararlı ve inatçı bir mücadele sonucu yakaladık. Böylece birlik karşıtlarının yıkımını ve engelleri aşarak, 1990'lı yıllarda başlatılıp fiili ve meşru bir mücadele temelinde yürütülen kamu emekçileri hareketine nicel ve nitel yönlerden yadsınamaz bir ivme kazandırdık.

Eğitim işkolunda, aynı amaca yönelik iki sendikanın, etkin bir taban hareketiyle 23 Ocak 1995 tarihinde birleşip tekleşerek oluşturduğu Eğitim–Sen, aynı zamanda 100 yıllık eğitim emekçileri hareketinin tarihsel bir mücadele simgesidir.

Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'nun (KESK) ilerletici bir parçası olan Eğitim–Sen, aynı zamanda kendi işkolunda çalışan 700 bin eğitim, bilim ve kültür emekçisinin "birlik, dayanışma, mücadele ve hak alma" örgütüdür.

Ülkede kalıcı bir barış gerçekleşmedikçe, demokratik kazanımların ve toplumsal çözümlerin süreksizliğini gören Eğitim–Sen, bir yandan sendikal haklar için etkin bir savaşım yürütürken, bir yandan da "barış, demokrasi, özgürlük" istemiyle renklenen mücadele bayrağını hep yükseklerde tutuyor. Bir yandan örgüt içi birlik ve demokratik gelişimini pekiştirirken, bir yandan da KESK'i ivmelendirerek örgütsel değişim ve yenilenme yolunda hızlı adımlar atıyor.

Eğitim–Sen, tüm olumsuzluklara karşın, geliştirdiği mücadele biçimlerinden, 17–18 Haziranlar'dan ve 130 bini aşan üye potansiyelinden aldığı güçle, kamu emekçilerinin grevli–toplusözleşmeli sendikal kazanımları yolunda azimle ilerliyor.

24 Aralık seçimlerinin ardından peşpeşe gelen zamlar, gündem zaplamalar ve karanlık cinayetler, önümüzdeki süreçte emekçileri kasıp kavuracak faşizan saldırıların açık belirtileri olarak dikkat çekmektedir.

Görünen odur ki, gelecek günlerde, kamu çalışanlarının ve demokrasi güçlerinin, azgın sermaye saldırıları önünde ezilip yok olmamaları için, sendikamız Eğitim–Sen'e ve konfederasyonumuz KESK'e büyük görevler düşmektedir. Bu görevlerin bilincinde olan sendikal hareketimiz, "sömürüye, savaşa, zamlara ve baskılara karşı" hazırladığı eylem takvimiyle, tüm demokrasi güçlerini kolektif bir mücadeleye çağırmaktadır. Bu çağrının gerekleri mutlaka yerine getirilmelidir. İnanıyoruz ki zafer; "özgürlük, barış ve dayanışma" bilinciyle sermayenin zulmüne karşı direnen emekçilerin olacaktır.

*** Eğitim–Sen üyesi, Trabzon**

'Emperyalist' helalar ya da Refah

Erdal BEYAZ

Alman Wall Verkerhrsanlagen GmbH firmasıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin gerçekleştirdiği ihale kapsamında 800 noktaya otobüs durağı, 30 şehir tuvaleti, 200 enformasyon panosu, 150 ilan ve reklam kulesiyle 150 reklam vitrini yapılacak.

!,3 trilyon lira tutacak olan projenin bir kısmı Haziran ayında yapılacak olan HABİTAT II Toplantısı'na kadar gerçekleştirilecek.

Bütün gazetelerde bu ihaleden bahsedildi. En çok konu edilen ise 30 "şehir tuvaleti" oldu. Basının neden bu kadar kafa yorduğu ise merak konusu. Bunun "imaj"la ilişkisi olduğunu sanmıyorum. Hela'nın ne "imajı" olacak ki! Olsa olsa "Refah'ın imajı"yla bir ilişkisi kurulabilir. ANA-REFAH Koalisyonu'nun arifesinde medyanın elbirliğiyle Refah'ın imajını boka batırmaya çalıştığı düşünülebilir! Müslüman mahallesinde Alman malı hela yaptırmak... Belki de, "bunu ancak Refah başarabilirdi!" denmek isteniyor. Ya da ağır ağır Refah'ın düzen içine çekildiği anlatılmak isteniyor. Düzen içerisine çekilme bahsinde, otobüs durağı, enformasyon panosu, ilan ve reklam kulesinden daha çarpıcı bir örnek herhalde "şehir tuvaleti".

RP, Taksim meydanına henüz cami yaptıramadı ama hela yaptırdı...

Tuvalet nedir?

Tuvalet, saçını başını düzeltmek, düzenlemek; gece giyilen kadın giysisi vb. gibi anlamlarına geliyor, Türkçe sözlüklerde. Hergün girip çıktığımız yerin karşılığı olarak ise "hela" kullanılmış. Biz de aslına sadık kalarak "hela" demekte bir mahzur görmüyoruz.

Almanların İstanbul Büyükşehir Belediye'siyle gerçekleştirdikleri ihalenin yazımızı ilgilendiren esas önemli yanı şu: Projenin bütün maliyetini Alman firması karşılıyor, ancak, yapılacak otobüs durakları, enformasyon panoları, ilan ve reklam vitrinleri ile "şehir tuvaletleri"ne alınacak olan ilan gelirinin % 90'ını firma kendisi alırken, % 10'u Büyükşehir Belediyesi'ne kalacak. Sonuç olarak, Refah Belediyesi, hem şehir halkına "sosyal hizmet" veriyor, hem de reklam gelirlerinin % 10'unu elde ediyor. Refah'ın iki katlı otobüslerle gelen reklam çılgınlığı Alman malı helalarla devam ediyor. Refah, kapitalizmin bütün nimetlerinden faydalanmayı düstur edinmiş görünüyor. Kapitalizmin en çarpıcı dışavurum biçimlerinden biri reklam. Daha önceleri, 1994 27 Mart Yerel Seçimleri'nde, Refah reklam tekniklerinin her türlüsünü kullandı. Bu birçokları için şaşırtıcı bir gelişmeydi. Refah'ın düzen içerisine çekildiğinin kanıtı olarak değerlendirildi, bu gelişme. Kuşkusuz, son yıllarda Refah'daki değişimi farketmemek mümkün değildi ama bu gelişme hiç de düzen içi-düzen dışı olmak çerçevesinde değerlendirilemezdi. Ne de olsa Refah, son reklam tekniklerini kullanmamış da olsa, '60'lı yıllardaki "Ağır Sanayii Hamlesi"ni de benzer bir biçimde sunma başarısını göstermişti. O zaman ağır sanayinin nimetlerinden faydalanmak kimse için mümkün olmadı, gerçekleştirilmeye çalışılan "ağır sanayii" girişimleri de bir çoğumuz için Türk siyasi tarihinin alay konusu olmaya devam etti. Artık, dün alay konusu edilenler, düzenden umudunu kesmiş olanların, kent yoksullarının, varoşlarda yaşam savaşı verenlerin ciddiye aldığı mesajlar haline geldi. Bu mesajlar, şimdi son reklam teknikleriyle birlikte sunuluyor ve çok daha fazla alıcı buluyor. Düne göre iç tutarlılık aramak da artık gerekmiyor. Adil Düzen içinde, Alman şirketine reklam geliri elde etmek için yaptırılan "helalar"ın nasıl yer tuttuğunu anlamak için kafa patlatmaya, tutarlılık aramaya gerek yok. Çünkü arasında hiçbir tutarlı ilişki yok. Burjuva siyaseti, düne göre, tutarlı olma, bir dünya tasarımına sahip olma perspektifinden çok daha yoksun. Siyasetin böyle yapılageldiği yerde de tutarsızların en tutarlısı Refah'ın şansı artıyor. Ama o da aynı yolun yolcusu. Kitleselleştiği, meşruiyetini arttırdığı ölçüde, herşeyin alıcı bulacağı inancıyla, düşünsel çerçevesinin yüklerinden gün geçtikçe kurtuluyor. Bu geniş yığınlar açısından şimdilik sorgulanmıyor. Süreç böyle ilerleyip, Refah merkeze doğru daha fazla çekildiği ölçüde diğer burjuva partilerine reva görülen ona da reva görülmeye başlanacak. Bu açıdan, bir bakıma, Alman malı bu "emperyalist helalar" Refah'ın merkeze doğru kaydığının kanıtları gibi şehrin merkezi yerlerinde kurulmaya devam ediyor. Kuşkusuz, Refah'ın oportünist siyasetinin buna cevaz verdiği söylenecek, hep böyle yapageldiği iddia edilecek. Bu, Refah'ın merkeze daha fazla yaklaştığının, kapitalist niteliğinin daha görünür hala geldiği gerçeğini ortadan kaldırmıyor.

Taksim'e Alman helası

Refah'a yönelik değerlendirmelerin yetersizliği esas olarak onun kapitalizm ile olan köklü ilişkisini kabullenememekten kaynaklanıyor. "Burjuva siyasetinin Refah tarzı"na içgüdüsel bir itirazın olduğunu görmek mümkün. Refah'a "ortaçağ karanlığı" analojisi ile yaklaşılıyor. Burjuva siyaseti, onun fraksiyonları arasındaki rekabet açısından bu oldukça anlamlı. Refah'ı bu noktaya iteleyerek kendilerine yer açmak istiyorlar. Kemalistler de aynı yaklaşımı gösteriyorlar. Tarihsel pozisyonları itibariyle onlarınki de anlaşılır. Peki ya sosyalistlere ne demeli? Sosyalistler de bu yaklaşımı benimsemeye yatkınlar. Böylelikle Refah'a karşı yürütülecek mücadelede en güçlü silahlarını yitiriyorlar. Türkiye kapitalizmi güçlendikçe, geleneksel ideolojilerden etkilenen bütün siyasi akımları da kendine eklemleyerek "demokrasisini" inşa ediyor. Bu "demokrasi" kuşkusuz "Batı"daki örneklerine benzemiyor, benzemesi de mümkün değil. Bu "demokrasi" yerel özellikler taşıyor, açgözlüce bütün geleneksel değerleri kendi içerisinde eritmeye çalışıyor, eritemediklerini değiştirmeye, hatta olduğu gibi benimsemeye yatkın görünüyor. Yanyana gelemez görünen temalar yanyana geliyor. Ama bu temaları birleştiren tutkal kapitalizm, onun sihirli eli. Bu el o kadar sihirli ki, Refah'lı Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, Taksim'in ortasına Alman malı hela yaptırırken, abdestim bozulur diye düşünmüyor. Kapitalizm, müslümanın abdestini de kendine uyduruyor...

Haremdeki Zenci...

Cengiz ERDİNÇ

Liberaller "vatan" ve "cüzdan" kavramlarını sık sık birbirine karıştırdıkları için, "bölücülük" suçlamasını da dillerinden düşürmezler. "Bu vatanı böldürmeyiz" diye başlayarak irad edilen bütün nutuklarda, vatan ve cüzdan sözcükleri hiçbir anlam kaymasına yol açmadan yer değiştirebilir. Örnek vermek gerekirse, liberaller için özelleştirme "vatan" kavramının, KİT'lerle temsil edilen arsa, bina, makina gibi bir bölümünün "cüzdana" doğru, üstelik yok fiyatına hareketlenmesi olarak kabul edilir. Karşı çıkanlar "cüzdana ihanet" diye bir suç henüz icat edilemediği için "vatan hainliği" ile suçlanır.

İşte bu yüzden, Türkiye'deki liberallerin ifade özgürlüğü karşısındaki durumları, havaalanı dedektörü karşısında "mutluluk çubuğu takmış zamparaları" andırır. Geçmek isterler ama olmaz, dedektörlerin sesi bir türlü kesilmez. Ceplerde ne varsa, anahtarlık, para, çakmak, hepsi çıkartılır, ama yine de olmaz. Sonunda, mahçup bir ifade ile itiraf etmek zorunda kalırlar; "Biz, aslında düşüncenin sınırsız olarak ifade edilmesinden yanayız. Ama şiddeti ve bölücülüğü öven ifade elbette sınırlandırılmalı..."

İçlerinde "tartışmakla ülke bölünmez, hem serbestçe tartışıldığı zaman şiddet de engellenir" diyen "beş vitesli liberaller" de (YDH kanadı) vardır. Ama onlar da düşünceye "haremdeki zenci" muamelesi yaptıkları için "takoz ve çekme halatına" ihtiyaç duyarlar.

Oysa fikirler ve bunların ifade edilmesi her zaman tehlikelidir. Özellikle statükodan yana olanlar, mevcut yapıyı ve onun dönüşünü korumak isteyenler için çok tehlikelidir. İşte tam da bu yüzden sınırlandırılmamalıdır. İyi fikirler rahatsız eder, tedirginlik uyandırır, kışkırtır. Toplumsal ahlakı, toplumun genel doğrularını yargılar, zorlar, hırpalar, hatta komik duruma düşürür. Bir arada yaşayan insanların "adalet duygusu" zedelenmişse, "bölünmeye" de yol açabilir...

Sadece fikirler değil, siyasal eylem de sınırlandırılmamalı, toplumun hukuk yapısı tarafından korunmalıdır. Çünkü siyasal eylem, çoğu zaman "ifade özgürlüğü"nün sınırlandırılmasına karşı, bu hakkın kullanılması anlamına gelir. Cadde ortasında yürüyüş yapanlar, trafiği aksatarak kamu düzenini bozdukları için "suçlu" sayılabilir. Ama ifade özgürlüklerini kullanmaları bu "suç" ile iç içe geçmiştir ve sınırlandırılmamalıdır. Yürüyüş engellenirse, (çoğu zaman trafik aksamasa da engellenmiştir) ifade özgürlüğünün sınırlanmış olmasından dolayı kaybedilen "kamu düzensizliği", aksayan trafikle temsil edilen kamu düzeninden çok daha kritiktir...

Peki şiddet (terör değil, şiddet)? Neden kişiler ya da gruplar şiddete başvurur? Şiddet, siyasal talepleri, hatta bizzat kendileri "yok sayılan" kişilerin ya da grupların başvurdukları bir "siyasal katılma" yolundan başka bir şey midir? Şiddet, siyasal eylemin bir "üst noktası", düşüncenin yoğunlaşmış bir biçimi değil midir? Eğer öyleyse, gözle görülebilir günlük çıkarları gereği başkalarının yaşamlarını, kültürlerini, inançlarını şiddet kullanarak yok sayanları bir yana bırakın, namlunun ucunda gelen "talepleri" kaba bir "şiddet" aşağılaması ile geçiştirmek mümkün müdür? Başkalarını yok sayarak, şiddet uygulayanların "serbestçe ifade edilen" fikirlere tahammül edeceğini kim söylüyor?

Ve eğer öyleyse, haremdeki zencinin "hadım" olduğunu zanneden liberaller, bu yüzden onun içinden geldiği gibi davranmasını savunuyorlar ve pek fena halde yanılıyorlar... Eee, zenci bu, ne yapacağı belli olmaz...

Bayramlar da devrimcileşmez mi?

Hz. Muhammed'in Allah adına bizlere verdiği üç günlük Şeker Bayramı "tatili"ni, her kimin adınaysa hükümet - giderayak- 9 güne çıkarınca Türk milleti Çiller'e duacı oldu mu, olmadı mı bilmeyiz!

Biz biraz sol, biraz hümanist düşünce ve duyguya sahip her insanın geçmiş bayram günlerinde kara kara düşündüğünden eminiz. Gerçekten de, pek çok ileri görüşlü yazar "bayram benim neyime" türünden yanık nağmeli türkülere anıştırma yaparak yazılar yazdılar. Sözgelimi Cengiz Çandar bayram dolayısıyla kaleme aldığı makalesinde İslam'ın Türk milletine kazandırdığı birtakım gelenek ve göreneklerin geleceğe dönük umutların da temeli olduğunu ciddi ciddi yazıyordu. Yavuz Gökmen ise babaannesinin turunç tatlılarını öyle lirik bir tarzda andı ki, bizler de ister istemez çocukluğumuzdaki bayramları hatırladık... Biraz hüzünlendik.

Sonra?...

Sonra düşündük!...

Türkiye sosyalistlerinin bayramla bir ilgisi, ilişiği var mı? Biz "tatili" alıp yan cebimize koyuyoruz ve elbette bayram namazından bir güzel kırıyoruz. Oruç filan tutmadığımıza göre "bayram" bizcileyin ateistler açısından haksız bir kazanç olmuyor mu?

İşte size bayram şekeri yerine can sıkıcı bir soru!

O halde bir çare bulmak gerek...

Kökeninde dini nedenler olan bayram günleri devrimcileşebilir mi?

Sanırız bu olabilecek bir iştir.

Anımsayalım... Newroz, Asya'nın birçok ülkesinde sıradan bir dinsel kökenli bayram olarak yüzyıllardır kutlanıyor.

Bizde Newroz deyince akla serhıldanların gelmesi neyin göstergesidir? Bu, bayramın devrimcileşmesi ise, Newroz'u Türklüğün bayramına çevirme şeklindeki devlet girişimleri de bayramı karşı-devrimcileştirmenin bir örneği olsa gerektir.

Demek ki bayramı "bayram" yapmak da, "yas" haline getirmek de olabiliyor.

İşte size bir başka ünlü örnek:

Hıristiyan aleminin ünlü Ostern Paskalyası Nisan ayının sonlarında kutlanan büyük bir dini bayramdır. İnanışa göre, İsa çarmıha gerildikten sonra, halkın tepkisini önlemek için mağaraya götürülür. Kapıdaki nöbetçiler uyumuştur. Sabah İsa'nın cesedinin yerinde olmadığı görülür ve denir ki, İsa yedi kat göğe yükselmiştir ve yeniden dönecektir.

İşte Hıristiyanlar bu olayı şen şakrak her yıl kutlarlar.

Gelgelelim Almanya'da bu bayram İkinci Dünya Savaşı sonunda, Almanya'nın ikiye bölünmesi ve Batı Almanya'nın NATO'ya girmesi sırasında birdenbire içerik değiştirmeye başlar. Alman komünistleri ve savaş karşıtları, bu uzun bayram günlerini NATO'ya, nükleer silahlara ve militarizme karşı kitlesel gösterilerin yapıldığı bir kampanyaya dönüştürürler.

Ostern giderek barışseverlerin bayramına dönüşür.

Muazzam kitlesel gösterilerle kutlanmaya başlanır.

Sonunda hazin bir olay olur: Duvarın yıkılması kitlesel bir yanılmaya yol açar, barışın geldiğine olan inanç pekişir, tıpkı İsa'nın gökten ineceğine dair inanç gibi..

Ostern yeniden "dini" kisvesine bürünürken, Almanya öteki Almanya'yı yutmakla kalmaz, anayasasındaki yasağa rağmen eski Yugoslavya'ya asker gönderir.

Barış yeniden gündeme gelmiştir.

Almanlar şimdi yeniden Ostern'de bayram yapmanın eylemli biçimlerini araştırmakla meşguller.

Bir zamanlar hiç dilimizden düşmezdi: Devrim işçi sınıfının bayramıdır.

Öyledir.

Peki Şeker Bayramı işçi sınıfının, yoksul, ezilmiş halkın neyidir?

Bayramı mıdır?

Yok canım...

Bayram, çalışanların özgürlük ve dayanışma günü olmalıdır...

Gelecek tatilde ne yapacağımızı şaşırmayalım. Tatili özgürlük ve dayanışma için çalışma zamanı ilan edelim...

Geçmiş bayramınız kutlu olsun ...

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

- **Sahibi:** Olgu Ltd. Şti. • **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
- **Yazı İşleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN;
- **İdare:** Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
- **Sorumlu Müdür:** Hüseyin AYIK
- **Ankara Temsilcisi:** Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

• **Almanya Temsilciliği**	**Tel :** 0049.69.7075714 **Fax:** 0049.69.625645
• **Fransa:** Y. Mustafa ÖZKAN	**Tel :** 0033148572114 **Fax:** 0033148571691
• **İsviçre:** Süleyman ÖZGÜR	**Tel :** 004113415213
• **İngiltere:** Ahmet SAYER	**Tel :** 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** BBD